המודיע

בטאון אגודת ישראל העולמית — ירושלים

בס"ד יום ה', פ' ויק"פ כ"ה אדר מ"ז (26 במרץ 87)
דף היומי: בבלי — בבא מציעא ס"ז; ירושלמי — סוטה י"ז

שנה ל"ח גליון 10749
45 אג"ח כ' מע"מ

1,200 חיילים לוביים נהרגו בקרבות

פאריס. — צבא צ'אד הרג 1.269 חיילים לוביים ולקח בשבי 438 חיילים נוספים, כאשר השתלט על ואדי דום, הבסיס שהלובים הקימו בצפון צ'אד ב־1984, נאמר בהודעה שהתפרסמה אמש בשגרירות צ'אד בפאריס.

צ'אד טוענת, כי האבדות שגרמו לה נסתכמו ב־29 הרוגים ו־58 פצועים.

עוד נאמר בהודעת שגרירות צ'אד, כי סיכום זה אינו אלא "חלקי חסר". (ע"צ).

הממשלה אישרה התחייבות שמיר שעדויות אנשי הלק"ם לא יועברו לגורמים זרים

ההתחייבות תימסר בכתב ★ השרים אישרו את ההחלטה במשאל טלפוני

— מאת סופרנו המדיני —

ראש הממשלה יצחק שמיר נכנע לתביעותיו של עו"ד ליבאי והסכים להפקיד בידי שלושת האישים הקשורים בפרשת פולארד, יוסי יגור, איתן רפי, ואירית הרב, התחייבות בכתב כי עדויותיהם לא יועברו לידי גורמים זרים.

לאחר חמישה ימים של ויכוחים בין ראש הממשלה וכמה שרים ובין עו"ד ליבאי, שמנעו את הפעלתה המלאה של ועדת הבירור, בהרכב עו"ד יהושע רוטנשטיין וצבי צור, נכנעה הממשלה, וההתחייבות בכתב של הממשלה תימסר לידי שלושת הפקידים לשעבר פעילי הלשכה לקשרי מדע לק"ם, שהפעילה את פולארד בשעתו.

החלטת הממשלה נתקבלה במשאל טלפוני, שנערך בין חברי הממשלה וכולם הסכימו לכך, מחוץ לשר האנרגיה מ. שחל, שרשם את התנגדותו להצעת החוזר על תביעתו להקים ועדת חקירה משפטית שלה והיא סמכות חוקית להחליט שהעדויות הנשמעות לפניה לא יימסרו לידי גורמים זרים כל שהם. אפשרות יחידה להעברת עדויות אלו היא הסכמתם המפורשת של העדים עצמם.

ח"כ יוסי שריד פנה לחברי ועדת הבירור וביקש מהם לא להשלים עם הסדר זה ולהודיע על התפטרותם, שכן גם אם ראש הממשלה שמיר נתן את המכתב הזה, אין כל בטחון שיוכל לעמוד בה כאשר יגברו לחצים מצד ארה"ב והוא עשוי להעביר את עדויותיהם לארה"ב וזו תוכל להפליל את שלושת האישים המעורבים בפרשה.

האלוף שחק ייצא לשיחות צבאיות לארצות הברית

בנסיון לשיקום היחסים

מאת סופרנו המדיני

נסיון רציני מצד ישראל לשקם את היחסים הצבאיים עם ארה"ב, נעשה ע"י ממשלת ישראל עם שיגורו של אלוף אמנון שחק, ראש אגף המודיעין לוושינגטון לשיחות עם עמיתיו האמריקאיים בשטחי המודיעין.

הזמן שעבר מאז פרצה פרשת פולארד, לא ריפא את הפצעים שנגרמו, והשלטונות האמריקאיים עדיין סבורים שממשלת ישראל שגתה, כאשר לא הענישה את האישים שסיבכו את שתי המדינות בפרשה, ולא זו בלבד אלא שקידמה אותם. מינויו של אביאם סלע כמפקד בסיס חיל האויר בתל־נוף היא דוגמא להתעלמות מרגשותיה של וושינגטון — הם מוסיפים לטעון.

לפי מקורות שלא אושרו ייפגש אלוף שחק עם הפקידים האמריקאיים שהיו מעורבים מטעמם על אף בר עבר יונתן פולארד בשעתו וישמע מהם אם יש להם דרישות נוספות כלפי ישראל. כזכור הודלפו האשמות לעתונים שישראל לא החזירה לוושינגטון את כל המסמכים שנגנבו ע"י פולארד והועברו לשלטונות צה"ל בשעתו.

חשד להדלפות מוועדת הסנאט לפרשת הנשק

המדליפים ידחו כשתתגלה זהותם

וושינגטון — ועדת הסנט האמריקני החוקרת את שערוריית אספקת הנשק לאירן פתחה אתמול בחקירה נוספת, שתכליתה לזהות ולסלק שני סנטורים אשר הדליפו פרטים על החקירה לניו־יורק טיימס.

יו"ר ועדת החקירה, הסנטור דניאל אינויה, גינה את ההדלפות ואמר, כי הוא ידיח מן הוועדה את האחראים לדבר, וכן כל סנטור אחר אשר יגלה את פרטי עבודתה לאמצעי התקשורת.

במאמר שפורסם באחרונה בעתון זה צוטטו דבריהם של שני סנטורים בלתי מזוהים ושל חברי בית הנבחרים — כולם חברים בוועדות החקירה של הסנט ושל הבית לפרשת אירן. לדברי העתון אמרו לו השלושה, כי מי שהיה מנהל סוכנות הביון המרכזית של ארה"ב (הסי.איי.אי.), ויליאם קייסי, היה המוח המתכנן שעמד מאחורי המאמצים להעניק סיוע צבאי למורדי ניקאראגואה, בעת תקופה שבה היה איסור מטעם הקונגרס על סיוע כזה.

"פתחנו בחקירה", אמר אינויה, וכאשר נשאל אם יחליף את שני המדליפים השיב: "אם תתגלה זהותם — הם יודחו". (ע"ר)

מצרים מותחת ביקורת על סירוב ארה"ב לדבר עם אש"ף

טוענת: הדבר מעכב מארה"ב למלא תפקיד במזה"ת

קאהיר — מצרים מתחה אתמול ביקורת על סירובה של וושינגטון לדבר עם אש"ף, וטענה, כי הדבר מעכב בעדה למלא תפקיד בהסדר מזרח תיכוני.

"ארה"ב היא בעלת כישורים טובים יותר מכל מדינה אחרת כדי לסייע בהשגת פתרון כזה", אמר שר המדינה לעניני חוץ, בוטרוס־גאלי. "אולם הדבר המעכב בעד תרומה חיובית זו של ארה"ב הוא ללא ספק, הסירוב לדבר עם הארגון המוכר באורח אוניברסילי כמייצג את העם הפלשתיני, היינו — הארגון לשיחרור פלשתין".

גאלי הדגיש את תמיכתה של מצרים בכינוס ועידה בינלאומית למזה"ת בחסות אש"ף, וציין, כי ועידה כזאת עשויה להעניק תקווה למתונים בצד הערבי והישראלי כאחד. (ע"צ)

חודשה קבלת מילגת הבטחת הכנסה

המילגה לחודשים פברואר־מרץ תתקבל בימים אלו

מאת סופר "המודיע"

האברכים הזכאים למילגת הבטחת הכנסה יקבלו בימים אלו את המילגה עבור החודשים פברואר מרץ — כך מסר אתמול ח"כ הרב מנחם פרוש המטפל בנושא.

כזכור חל עיכוב בתשלום המילגה בגלל חוסר תקציב לקראת סוף שנת התקציב. חשב משרד הדתות מר יהושע קלצקין, שעשה מאמצים רבים להשגת התקציב, הודיע על כך מיד לח"כ הרב מנחם פרוש שטיפל בענין ושוחח בנושא זה עם שר האוצר, משה ניסים.

בעקבות שיחתם סודר תקציב מיוחד במשרד האוצר לתשלום מילגת הבטחת ההכנסה ותשלום קי"ן לבני ישיבות.

הרב יהושע פולק, המטפל בעניני הבטחת הכנסה לבני ישיבות, מסר כי האברכים הזכאים להפרשים לחודשים שעברו, קיבלו הודעה את התשלום.

כמו"כ מסר שכל הבקשות מטופלות כיום במהירות ואין צורך להמתין זמן רב עד לאישור הזכאות.

לנשים ונערות

בהתנגדות הסיעות הדתיות:

הכנסת אישרה בקריאה טרומית העלאת אחוז החסימה

זעם רב על הפרת ההסכם בין הליכוד לאגו"י

— מאת כתב "המודיע" —

מליאת הכנסת אישרה אתמול ברוב קולות את הצעת החוק הפרטית של ח"כ גרשון שפט מהתחיה — להעלות את אחוז החסימה בבחירות הבאות לשנים וחצי אחוז.

בעד ההצעה הצביעו 18 חברי כנסת הסיעות ליכוד, מערך, מפד"ל והתחיה. נגד הצביעו 13 חברי כנסת מהסיעות הדתיות וסיעות השמאל.

בסיעת אגו"י היה אתמול זעם רב על הפרת ההסכם הקואליציוני בין הסיעה לליכוד בדבר אי העלאת ההצעה להעלות את אחוז החסימה.

ח"כ אבן ונמיר נפגשו עם אישים פלשתינאים

מאת סופרנו המדיני

ח"כ אבא אבן, יו"ר ועדת החוץ והבטחון של הכנסת וח"כ אורה נמיר יו"ר ועדת העבודה נפגשו אתמול אחה"צ במלון המלך דוד בירושלים עם ארבעה אישים פלשתינאים והתמו על הצהרה המתנגדת להכרה בהגדרה עצמית של הפלשתינאים והפרט הישיר בין הצדדים במסגרת ועידה בין לאומית.

החידוש בהצהרה זאת הוא, שאישים פלשתינאים הסכימו לחתום על מסמך משותף עם אישים ישראלים, בעוד שעד כה נמנעו מפרסום מסמכים בכתב, מחשש לתגובה מצד גורמים לאומיים הנתונים למרות אש"ף.

תחזית מזג האויר

תחזית מזג האויר להיום: משכים יורד לפרקים ובחרמון יורד שלג, אחרי הצהריים יתמעטו הגשם.

הטמפרטורות החזויות: ירושלים: 6-10, תל אביב: 12-21, חיפה: 12-21, רמת הגולן: 4-11, צפת: 4-9, טבריה: 12-20, נתב"ג: 10-17, באר־שבע: 10-19 מעלות.

וושינגטון: 450 יהודים הורשו לצאת מבריה"מ מראשית השנה

וושינגטון — יותר מ־450 יהודים סובייטיים הורשו לצאת מבריה"מ מראשית השנה, מסרה אמש ממשלת ארה"ב, בציינה, כי מדובר ב"התקדמות", אולם עדיין נותר הרבה לעשות בתחום זה.

דובר משרד החוץ האמריקאי, צ'ארלס רדמאן, אמר, כי 98 יהודים סובייטיים הורשו לעזוב את בריה"מ בינואר. בפברואר עזבו 146 ובמחצית הראשונה של מארס 214. אשתקד הורשו לצאת רק 900 יהודים סובייטיים לעומת יותר מ־50,000 ב־1979. (ע"צ)

ב"ב, רח' חזון איש 2
כל סוגי סטריאו
לחול המועד
לפני שאתה קונה
לירידי פנה

המודיע
בגליון היום
תוספת
6 עמודים
השייכים לגליון מחר
ערש"ק פרי ויק"פ

מצוה
לחזור אחר
יין אדום
(שו"ע או"ח תע"ב סקי"א)

מי שאינו שותה יין
מפני שמזיקו
או שונאו
צריך לדחוק עצמו
ולשתות
לקיים מצות
ארבע כוסות
(שם סק"י)

הבעיה
לקיים
מצות
ד' כוסות
בהידור
ביין
אדום
(ולא במיין
או יין לבן)
גם לקיים
מצות היום
לספר
ביציאת
מצרים
ולא
להרדם
או לסבול
מראש
כבד
לאחר
שתיית
היין

יש
בעיה
?...
יש
פתרון
!...

אי"ה בעתון
יום שישי

בס"ד

מוסדות רוז'ין בני ברק

בנשיאות כ"ק האדמו"ר מסדיגורא שליט"א
ישיבה גבוהה כתר ישראל ★ ישיבה לצעירים בית ישראל ★ ת"ת רוז'ין

אנו משתתפים בצער רב על הסתלקותו של האי גברא יקירא חסידא ופרישא, עמוד החסד עדין הנפש, שהיה נאמן ומסור למוסדותינו בלו"נ, מחשובי חסידי בית רוז'ין סדיגורא

הרה"ח **משה גורפין** ז"ל

המקום ינחם את בנו החשוב וכל משפחתו הנכבדה ולא ידעו מצער עוד בתוך שאר אבלי ציון וירושלים. ובהמשך דרכיו החשובים ימצאו נחומים

ההנהלה

אבד חסיד מן הארץ

בצער רב וביגון קודר, אנו מודיעים על פטירתו של ראש משפחתינו הרב החסיד

הר"ר **ירחמיאל אילני** ז"ל

ההלוייה התקיימה אמש בבני ברק

יושבים שבעה, בבית המנוח רח' בן זכאי 16 בני ברק

המשפחה המתאבלת

הקמת מצבה

בפרוס השנה לסילוקו של אבינו רוענו ומורינו הגאון הצדיק אשר כל ימיו לא פסיק פומא מגירסא, וכל רז לא אניס לו, עובד ה' במסירות נפש ממש הגאון החסיד

ר' **עמרם צבי הלוי טויבער** זצוק"ל

בן הרה"ג החסיד **משה הלוי** זצוק"ל
פרוינקירכען — לונדון

תתקיים ביום שני, לסדר ויקרא ער"ח ניסן מ"ז בשעה 3.30 אחה"צ במרומי הר הזיתים בירושלים
יבולע המות לנצח כב"א

המשפחה, מוקיריו ומעריציו

תחבורה מבני ברק רח' חזון איש 27 בשעה 2.00
בירושלים משרד הופמן רח' יונה, בשעה 3.00

כוס תנחומין

לגבי הכבודה
מרת **צפורה וורדיגר** תחי'
ולכל המשפחה הנכבדה שיחי'

קבלו תנחומינו הכנים מתוך עומק לבנו באבלכם הכבד לפטירת ראש משפחתכם היקר באדם

הרה"ח ר' **אברהם שמעון פלז** ז"ל

המקום ינחם אותכם בתוך שאר אבילי ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד

משפחת קטיעי ב"ב

גם אנו מצטרפים לתנחומים הכנים משפחת והב ב"ב

ברוך דיין האמת

בצער רב וביגון, אנו מודיעים על פטירתה בשיבה טובה של אמנו וסבתנו היקרה האשה הצדקנית

מרת **באבא ריסה (שושנה) פלדמן** ע"ה

אשת הרה"ח ר' **יששכר דב** זצ"ל מסיגט

ההלוייה תצא היום, יום חמישי כ"ה אדר בשעה 10.00 בבוקר מביתה רח' ר"ע 146 בני ברק ותעבור על יד ביהמ"ד הגדול בשכון ויז'ניץ בדרכה להר הזיתים
אוטובוס יעמוד לרשות המלוים

המשפחה המתאבלת

איפה את קונה הלבשה? **אני קונה בבן זכאי 38**
עכשיו אשראי נח — תשלומים עד 60 יום

צרכנית יד עזרה בני ברק

הודעה חשובה

א. מהיום יום חמישי כ"ה אדר תחל מכירת מוצרי פסח בצרכניה ברח' שלמה המלך 31, המלאי יחודש מידי יום ביומו.

בצרכניה ברח' הרב קוק תמשך מכירת מוצרי חמץ וחומרי נקוי שאינם כשרים לפסח.

שעות הפתיחה בשני המקומות משעה 8.30 בבוקר עד 3.30 אחה"צ, ביום ו' עד 11.30.

בכבוד רב **ההנהלה**

מפעל לביבוש שזיפים מבואות ביתר

הודעה לציבור

ההכשר מהרבנות הראשית לירושלים — ניתן אך ורק על השזיפים שלנו מתוצרת הארץ, ולא על השזיפים המיובאים על ידינו מקליפורניה.

לשזיפים המיובאים מקליפורניה, מצורפת תעודת הכשר מאת הרב חיים יהוסף ולב"ג שליט"א, ובטעות הוחתמה עליהם הכשר הרבנות הראשית לירושלים

היום, הקמת המצבה

להרבנית מקטמון ע"ה

בשעה 3 אחה"צ בהר המנוחות
תחבורה תצא אי"ה בשעה הנ"ל ממשרדי הופמן רח' יונה 1 ירושלים

המשפחה

קהל מחזיקי הדת
החסידי בעלזא בא"י

מחר
ערב ש"ק
מברכים
תתקיים אי"ה
הגעלת וליבון כלים

בירושלים: בחצר הת"ת רח' יצחק שולל 4
ובב"ב: בחצר המוסדות רח' האדמו"ר מבעלזא 5
בין השעות 2-11 לפנה"צ
אפשרות לטבילת כלים

ב"ב רח' חזון איש 2
מיחמים לשבת ולחג
לבית ולמשרד
במחיר היצרן

פיקוח נפש!!!
דרוש דחוף
חלב אם
02-533268
03-355721

ישראל יוסף שטרלינג ציריך — **שרה אעלך** ציריך

מאורשים

בס"ד, ציריך אדר תשמ"ז

אברהם הכהן קרפמן ירושלים — **זיסה אורבך** ירושלים

מאורשים

בס"ד, אור ליום ה' ויקהי"פ תשמ"ז

ברכת מזל טוב נאמנה

למכובדנו וידידנו המעלה, רב פעלים
הרב **מנחם קלוגמן** הי"ו
ומשפחתו הכבודה תחי'

ולבנו, ידידנו הנכבד
הר"ר **בן־ציון קלוגמן** הי"ו
ומשפחתו הכבודה תחי'
לגל הולדת הנכד — הבן בשעטו"מ
יזכו לרוות ממנו ומכל יוצאי חלציהם רב נחת ואושר
בית "המודיע"

ברכת מזל־טוב

לידידנו היקר העסקן הדגול יו"ר הנאמנות בית אבות האזורי "סוכת־שלום" - צפת

מוה"ר **ישראל חיים ברקוביץ** הי"ו

ורעיתו הנכבדה מרת **לאה** תחי'

וכן הרבנית מרת **שמחה ברקוביץ** תחי'

בהכנס נכדם ובנם היקר ינוק וחכים

כמר **יהושע** נ"י

בהרה"ג מוה"ר **יעקב** זצ"ל

לעול המצוות

יתן ה' שיזכו לראותו גדול בתורה ובמע"ט לתפארת המשפחה

מאחלים

ההנהלה **העובדים** **דיירי הבית**

שמעון קרת - המנהל

אזכרה

במלאת שנה לפטירת ראש משפחתנו היקר באדם רודף צדקה וחסד

הרה"ח ר' **נח נוסבוים** זצ"ל

נעלה לקברו **היום**, יום חמישי כ"ה אדר (26.3.87) בשעה 2 בצהריים, בבית החיים נציבי פוניבז' בני ברק

המשפחה

אולם "בית ישראל" — עזרת תורה
עריכת שמחות ושרותי קייטרינג
ברמה גבוהה ובנאמנות

ערב פסח העבודה רבה
אולם "בית ישראל" בא לקראתכם ומציע לכם
שבת הגדול מוכנה
באוירה נעימה
למשפחות וליחידים
בדבר פרטים להתקשר 02-816777
כמו כן ניתן להזמין אוכל מוכן הביתה

אברך מלכי ישראל 5 גאולה ירושלים

אופנה עילית לגברים
לבחורי ישיבות ואברכים

נפתחת חנות עילית בעז"ה **ביום ראשון** כ"ט באדר תשמ"ז

חליפות בגיר, הגזרות החדשות ביותר של העונה
חולצות, עניבות, חגורות וגרביים
☆ ☆ ☆

לרגל הפתיחה, לבחורי ישיבות

3 תשלומים שווים
בקניה מרוכזת מתנה חולצה + תשלומים
נסיון ואיכות מעולה

אמא! תני לי רק את המוצץ הבטוח
ריקו היחיד הנושא תו תקן
Rico
הפצה: "שי" טל. 03-792059

חפשו את הטעם ה"מקסים" שבשוקולד

صكنا من الأهل

הדר היום

התיקרות שרותי התחבורה הציבורית

מ"ת. החלטת הממשלה לייקר את התחבורה הציבורית, היא חלק מן המדיניות לקצץ בסובסידיות מקופת האוצר, כי זו הדרך הקלה, לכאורה, לחסוך כספים רבים. יתכן מאוד, שבתימרונים שעשה האוצר עם מדד יוקר המחיה לא תשפיע העלאה זו על המדד בחודשים הבאים. אולם לגבי האזרח אשר אין לו מכונית פרטית, והוא נזקק לשרות ציבורי, ההעלאה תהיה לו למעמסה ניכרת על תקציב ההוצאה, ביחוד על בעלי ההכנסה הנמוכה, מבלי שניתן להם כל פיצוי והם ייאלצו לספוג שלא מרצון את התוספת הזאת.

אופייני הדבר, שבשעה שהממשלה התחייבה לשמור על יציבות המחירים, כחלק מן התכנית הכלכלית, דוקא היא המובילה הראשונה והעיקרית בהתיקרויות, שהיא מתבטאת בהתיקרות הדלק, בהעלאת מסי הרשויות המקומיות ובמצרכים החיוניים, כגון לחם, חלב ומוצריו. כל זה נאלץ האזרח הקטן לספוג, מבלי שיקבל כל פיצוי אחרי שההסתדרות התחייבה להקפיא חלק מתוספת היוקר. כיצד האזרח יסתדר עם הכנסה קטנה בכל אותם התיקרויות? איש אינו יודע. אולי מתכוון בכך האוצר להקטין את שיעור ההוצאות ולהמשיך לחלוב את האזרח ולא להשאיר לו הכנסה פנויה.

אך גם למאמץ זה יש שיעור עד כמה אפשרי להטיל מעמסה כזאת על האזרח הקטן. לפני כמה ימים חגג האוצר את הגנתת המדד, הגינה שלא היתה משמחת את האזרח. כיון שהמחירים בשוק שומרים בסתירה מוחלטת למיכומי המדד, עד שהוא מתחיל לפקפק ברצינות במדד עצמו, עד כמה הוא משקף נכונה את הזעזועים בשוק, והוא מתחיל להאמין, כי המדד הוא כחומר ביד היוצר, ברצותו מרחיב וברצותו מקצר, על ידי תמרונים מקצועיים שאין לאזרח ידיעה רבה על הרכבו.

שר התחבורה אמר שלשום, כי גם לאחר ההתיקרות, עדיין עומדת הסובסידיה לתחבורה הציבורית על שיעור של 35 אחוז. הוא מצביע גם על כך, שהתיקרות זו תדחוף יותר ויותר אנשים לרכוש לעצמם רכב פרטי, כיון שכדאית יותר הנסיעה ברכב פרטי מאשר ברכב ציבורי. דבר זה עומד בניגוד לכל הגיון ולמדיניות של המשרד לעניני תחבורה. מערכת הכבישים כבר עתה עמוסה מדי, כבישים מסוכנים לא מתוקנים, ונהגים פורעים עושים תאונות קטלניות, לא מעט בגלל העומס המיותר על הכבישים, או בגלל שאינם ראויים להחזיק את ההגה ביד.

שורת ההגיון מחייבת ליצור מצב שבו ירבה הציבור להשתמש בתחבורה הציבורית, גם אם הדבר יעלה לאוצר המדינה סובסידיה גדולה יותר. שיעור ההוצאות הנגרמות למדינה בכל הנושאים כתוצאה מן העומס על הכבישים הוא ללא ספק גדול יותר מן החיסכון שהיא תשיג על ידי הקטנת הסובסידיה.

אמנם יש מקום לבדוק באופן יסודי את שיעור ההוצאות שעל פיו קובעים הקאופרטיבים את מחירי הנסיעות, גם אם הדבר נעשה באישור ממשלתי. כיון ששיעור ההעלאה בנויה על יסוד של הוצאה פלוס רווח וסובסידיה. ואין לציבור כל בטחון שחברות התחבורה הציבורית אכן מגישים את שיעור ההוצאות הנכון, ובודאי לא עשו עד היום שום מאמץ להקטין את שיעור ההוצאה על ידי חיסכון. להיפך ידוע כי חברות התחבורה הקימו לעצמן חברות בת ורכשו נכסים רבים, שלא לדבר על רמת השכר הגבוהה למדי שהן מעניקות לחברים והזכויות השמורות להם.

התיקרות זו תאיץ בהכרח את האינפלציה בסופו של דבר, כיון שהממשלה יוצרת פיתוי כזה גם ליצרנים אחרים, והשוק הוא הפקר. מי שמנסה להתמצא במערכת המחירים עומד לפעמים נדהם, מן ההבדלים בין חנות לחנות או בין רשת שיווק זו או אחרת, משדה המסחר והתעשיה, נאלץ אף הוא לאשר שורה של העלאות מחירים, או על ידי שחרור מפיקוח מינהלי על המחירים, וזה יקרא דרור ליצר ההתיקרות של היצרנים, ובסופו של דבר נחזור שוב על התרגיל הידוע, התיקרות זו אחרי זו שתגרור אותנו למעגל האינפלציה.

משפט דמיאניוק: הותרה שמיעת עדותה של פרקליטת מחוז גרמנית

הפרקליטה החלה בעדותה ★ חוקר פשעי הנאצים לשעבר מרטין קולר סיים עדותו

בית המשפט המיוחד הדן את ג'ון דמיאניוק החליט אתמול להתיר את שמיעת עדותה של הלגה גרוהיין, פרקליטת מחוז המבורג במשרד המשפטים הגרמני.

הסניגורים התנגדו להשמעת עדותה, בנימוק שאין הם מוכנים דיים לגבי תוכן המסמכים והעדות שאמורה העדה להשמיע.

בסופו של דבר, בעצת בית-המשפט, הושגה פשרה בין ההגנה לתביעה והעדה הורשתה להשמיע את עדותה בחקירה הראשית. החקירה הנגדית תיערך רק היום.

ההתנגדות להשמעתה של העדה הועלתה בסיום עדותו של עד התביעה מרטין קולר, כאשר התובע עו"ד מיכאל שקד קם וזימן אל דוכן העדים את הלגה גרוהיין. זו תפסה את מקומה על דוכן העדים כשלידה מתורגמנית צמודה. הסניגור יורם שפטל הביע התנגדות. "רק אתמול הודיעו לנו על עדותה היום — טען — אין בידינו חוות דעת שהגישה בזמנו ואין לנו מושג כלשהו מה היא הולכת להעיד. לכן, מטבע הדברים שלא נוכל להתכונן היטב לחקירה הנגדית". כן טען, כי בזמנו דובר על סדר מסויים של העדים, וכי קודם כל ישמיעו עדויותיהם הניצולים השונים ולאחר מכן עדים מחו"ל. לפיכך, הוא ביקש לדחות את השמעת עדות זו.

התובע מיכאל שקד ציין, כי לא ייכנס עתה לפולמוס מי מחליט אילו עדים להשמיע ומתי. מכל מקום, אמר, "אין זו הפעם הראשונה שהסניגוריה מעלה טרוניות שאין להן שחר". הוא ציין, כי ב-14.11.86 מסרה התביעה לסניגור אוריקנור את המיסמך הנוגע לעדה זו — חוות דעת שהגישה בעקבות פעולותיה בפרקליטות הגרמנית הקשורה למשפט זה. "יהנה אתמול בערב הופיעו אצלנו שלושת הסניגורים, כשבידיהם תמצית של חוות דעת זו באנגלית, והודיעו כי אין להם את חוות הדעת המקורית, בגרמנית. "אי לכך נתנו להם אמש שוב את חוות הדעת המקורית. לפיכך, לבוא היום ולומר שאין בידיהם המיסמך — איני רוצה להשתמש בכינוי הריק, מתוך כבוד בית המשפט".

התובע מיכאל שקד הודיע גם לבית המשפט, כי לא יוכל להביא לבית המשפט עדים אחרים בימים הקרובים.

עו"ד אריקנור ביקש מבית-המשפט שלא לאפשר השמעת העדות מיד. הוא העלה על נס את שיתוף הפעולה המלא הקיים עם התביעה, אולם חזר וטען כי ההגנה לא הספיקה להתכונן לעדות חשובה זו, הנוגעת בעיקר לנושא זיהויו של הנאשם דמיאניוק. כן טען, כי יש לעדה זו קשר ישיר לעדותו של פרופ' שפלר — אשר הסניגוריה הגישה ביום ב' בבג"צ למניעת השמעתה בשלב הנוכחי.

הסניגור ציין עוד, כי העדה גרוהיין נסעה בשעתו גם לברית המועצות, שם החליפה מידע חיוני ביותר, לרבות בתחום היחסים עם ברית המועצות באשר למשפט זה. אין חולק על כך שהדברים חשובים ביותר לחקירה הנגדית של ההגנה.

הערר של דמיאניוק לפסול את הרכב בית המשפט - ביום א' לפני נשיא בית המשפט העליון

נשיא בית המשפט העליון ידון ביום א' בבוקר בערר שהגישו סנגוריו של ג'ון דמיאניוק נגד החלטת בית המשפט המיוחד שלא לפסול את עצמו.

לאחר סיום דיון זה, ידון הרכב של שלושה שופטי בג"צ בעתירתו של דמיאניוק בעניין "מסמך טרווניקי". השופטים: אהרן ברק, שלמה לוין ואליעזר גולדברג הם שידונו בעתירתו של דמיאניוק.

המדובר בעתירתו של דמיאניוק נגד כוונת התביעה להשמיע עדים בכל הנוגע ל"מסמך טרווניקי" ואת מבלי שהסנגוריה סיימה לבצע בדיקות מעבדתיות במסמך, כדי לבחון את אמינותו.

על פי החוק, בערעורים על סירוב בית המשפט לפסול עצמו, דן נשיא בית המשפט העליון או משנה לנשיא כדן יחיד. נשיא בית המשפט ידון בערעור דמיאניוק. כתב עתי"ם דוד פרידמן מציין, כי בערר, טענו סניגוריו של דמיאניוק שבית המשפט עויין לסניגוריה ואינו מבין עליה ומן הדין לפסול את ההרכב. (עתי"ם)

לאחר דין ודברים נוסף הודיע אב בית הדין השופט דב לוין, על הפסקה בדיונים, כדי לאפשר לשני הצדדים למצוא הסדר מתאים. לאחר הפסקה, כאמור, של יותר משעה, חזרו השופטים לאולם ובפיהם ההסכם שהושג בין התביעה והסניגוריה.

עדות הפרקליטות הגרמנית

פרקליטות מחוז המבורג בגרמניה, הלגה גרוהיין העידה אתמול במשפט נגד דמיאניוק בירושלים ובחקירה על משפטו של מי שהיה מפקד מחנה טרווניקי — שטרייבל.

התובע עו"ד מ. שקד טרם "גילה את קלפיו" ולא הבהיר מה קשר משפטו של שטרייבל ושלוש עדויות שנשמעו בו לעניננו של ג'ון דמיאניוק. התמונה עשויה להתבהר היום, בהמשך חקירת העדה.

כאמור, התמקדה חקירתה של העדה במשפטו של שטרייבל מפקד טרווניקי, אולם קודם לכן ביקש ממנה התובע לפרט את סדרי הדין וההליכים המשפטיים בגרמניה.

גב' גרוהיין מסרה, בין היתר, כי במשפטו של שטרייבל נשמעו 114 עדים מארצות הברית, כולל ישראל, בריה"מ ועוד, וכן צורפו לתיק בית המשפט עדויותיהם של 86 עדים, אשר לא יכלו להופיע ולהעיד. בין העדים היה גם פרופ' שפלר, מומחה גרמני לבדיקת מסמכים, אשר הוזמן למשפט זה 4 פעמים למסור חוות דעת מוסמכת. "כזכור, הוגש ביום ב' בבג"צ נגד עדותו של פרופ' שפלר במשפט של דמיאניוק, מאחר ששפלר הוזמן להעיד מטעם התביעה, בין היתר לגבי "מסמך טרווניקי" — שהיא תעודת תוגר של ג'ון דמיאניוק, אשר שירת במחנה הס.ס. בטרווניקי במלחמת העולם השנייה.

העדה סיפרה כי במשפטו של שטרייבל העידו, בין היתר, שלושת עדים — אנגלהארט, אודלרבסקי וברודשה. עדים אלה הם אזרחים סובייטיים, ועל פי הסכם לחוקרי דין בין גרמניה ובריה"מ ניתן לקבל עדותם ולצרף עדויותיהם אלה מגרמניה ללנינגראד, שם התקיימו החקירות, שלושת שופטי בית המשפט, התובע (העדה) וגב' גרוהיין וב"כ הסניגוריה. העדה ציינה, כי לא היו שום בעיות בתהליכים של העדים הללו, ולא הופעלה שום צנזורה. אדרבא, כאשר נדמה היה שעד מסויים מסתיר משהו ונמנע מלמסור פרטים — נהג התובע הסובייטי להתערב ולהאיץ בו לומר כל שידע בנושא זה. עם זאת ציינה העדה, בתשובה לשאלה, כי נאלצו לגבות את עדויותיהם בבריה"מ, משום שהללו לא קיבלו היתר יציאה להופיע במשפט בגרמניה. מכל מקום, העדויות הללו כאמור הפכו לחלק מהפרוטוקול של משפטו הגרמני של שטרייבל.

הסניגור עו"ד שפטל הביע התנגדות לקבלת הפרוטוקולים מן העדויות הללו ואמר באירוניה: "אמנם, שמענו כאן חוות דעת על הליכי הצדק והיושר של ברית המועצות, וכאן יושבים אנשים רבים אשר יודעים על הצדק הסובייטי הזה וגם שילמו על כך מחיר, ועובדה היא שגם שלושת העדים לא הורשו לצאת משם, אולי מחשש שמא לא יחזרו, אבל אין זו סיבה לקבל עדויות אלו מקבילות במשפטנו כאן. העובדה שבית המשפט הגרמני מצא לנכון לקבל את העדויות, זהו בעיניו שלו, אבל בית משפט בירושלים אינו מקבלתו, כי הרי מדובר כאן בעדות שמיעה".

אב בית הדין השופט לוין הודיע, כי על פי ההסכמה בין הצדדים בהפסקה סוכם במפורש, כי המסמכים השונים יוגשו בשלב זה לבית המשפט, אולם יצויין בסימן מיוחד זמני, רק לאחר תום חקירתה של העדה בדוין, יטענו הצדדים ובית המשפט יחליט אם לאשרם כראייה אם לאו. "אלמלא פליאה היתה התנגדותו זו של שפטל להגשת העדויות" — העיר השופט.

החוקר לשעבר קולר: העדה לקוביץ' זיהתה את איוואן האיום על פי קימוט מצחו ומראה פניו

מרטין קולר ששימש בשעתו חוקר במדור לחקירות פשעי הנאצים במשטרת ישראל אמר כי אחת הנבדקות, סופיה לבקוביץ, זיהתה בתמונה את איוואן האיום "בוודאות, על פי קימוט מצחו ומראה פניו".

קולר סיים אתמול עדותו במשפט דמיאניוק בירושלים.

לשאלת הסניגור עו"ד יורם שפטל סיפר העד, כי סופיה לבקוביץ מסרה, בעדותה בפניו בשנת 1978, תיאורו של איוואן האיום, לאחר שזיהתה את התמונה מ"אלבום האוקראיני" שהציג בפניה החוקר המשטרתי: "הוא היה בערך בגיל 25", סיפרה הניצולה לבקוביץ. "ובמיוחד נשאר בזכרוני מבטו שהיה מפחיד, והופעתו של אדם שהיה תמיד כועס וצרח בקול רם". (עתי"ם)

קניתי בזול אצל
רפאלי
זה שווה לך
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

אירן מזהירה את ארה"ב מהתערבות במלחמת המפרץ

מפרץ — כל התערבות זרה במפרץ "מתוך כוונה להציל את המשטר העיראקי" תביא במשבר תיה "תגובות חריפות" מצד אירן — זאת אמר דובר משרד החוץ האירני.

כידוע אמרו מקורות המקורבים לפנטגון כי נשאת המטוסים "קיטי הוק" בליווי כמה אניות נוספות, קיבלה הוראה להתקרב למיצרי הורמוז, לאחר שנמסר על הצבת טילים אירניים נגד אניות בקירבת מיצרים אלה, על פי דיווחים של לתיגים.

דובר משרד החוץ האירני אמר כי אין שחר לדיווחים, לפיהם מתכוונת אירן לאיים על השיט במפרץ.

הוא תקף בחריפות את ארה"ב ואמר "אמריקה כבר סללה את הדרך להגשמת כוונותיה להתפשטות ולהגמוניה והיא מתכוונת לתגבר את נוכחותה הצבאית באיזור" הטעים. (ע"צ וע"ר)

ישראל מכחישה מעורבות בנסיון הקשר בליבריה ב-1985

מונרוביה, — שגרירות ישראל בליבריה הכחישה בתוקף ידיעות שלפיהן תמכו חיילים ישראלים בקשר הנפל שנערך בליבריה ב-12 בנובמבר 1985, נגד הנשיא סאמואל דו.

בהודעה שפירסם המזכיר השני של השגרירות, אילן מור, נאמר כי מאז חידוש הקשרים הדיפלומטיים בין ליבריה וישראל ב-1983, לא ביקר אף חייל ישראלי אחד במדינה זו.

הוא הדגיש כי ישראל מכבדת את ריבונותן של מדינות אחרות ואיננה מתערבת בעניניהן הפנימיים.

הדיפלומט הישראלי הכחיש כי ארצו העניקה סיוע צבאי לליבריה, אך אישר כי עזרה למדינה זו "במספר תחומים", ביניהם המשטרה. (ע"צ)

שר האוצר נפגש עם נציגי הסטודנטים

מאת פופרנו הכלכלי

שר האוצר משה ניסים נפגש אתמול בלשכתו בירושלים עם ראשי התאחדות הסטודנטים הארצית ועם נציגי תא הסטודנטים של הליכוד.

נסים אמר לנציגי הסטודנטים כי יש לשאוף שכל סטודנט יוכל לרכוש השכלה אקדמאית ויש לאפשר לסטודנטים משכבות בינוניות וחלשות ללמוד. לכן יש לקיים שכר לימוד מדורג להרחיב את מערך הסיוע לחלשים ולבני עיירות פיתוח ולהעניק מילוות והלוואות.

השר הזכיר כי נושא העלאת שכר הלימוד אינו יוזמה של האוצר ואל האוצר הוא אבי הרעיון. מבחינתנו, אמר, האוניברסיטאות יכולות להתייעל ולהמנע מהעלאת שכר הלימוד.

מסורבת העליה הגיעה ארצה

מסורבת העליה, חולת הסרטן, נתה כהיזה, הגיעה אמש בנמל התעופה בן-גוריון.

קבלת פנים תערך, בהשתתפות נציגי השגרירות האוסטרית, ההולנדית והאוסטרלית. (עש"ח)

● ירושלים — השופט הצעיר ביותר בארץ יצחק לוברצקי בן 29 הושבע לשופט בית הדין האזורי לעבודה בירושלים.

כמו כן הושבעה ד"ר אילה פרוקצ'יה לשופטת שלום בבית המשפט השלום בירושלים.

קבוצת אבו נידאל הוציאה להורג "שני סוכנים ירדניים"

אירגון הטרור של אבו נידאל פירסם שתי הודעות שבהן נאמר כי הוא הוציא להורג שני אנשים המואשמים כי שימשו כסוכנים השאיים של ירדן וזאת בתגובה על "רצח חבר מבין המבודיזים".

בהודעה פורסמו גם צילומיהם של שני "המורגלים הפושעים", שהוצאו להורג ב-5 במרץ. האחד הוא פלסטיני בן 44 אחמד חוסיים חלף מחומד, שהוצא להורג באחד מבין בסיסי האירגון בירדן, לאחר שנמצא אשם על ידי בית משפט מהפכני "הולם". באותו יום נשפט למוות היהודי מחמוד עבדול חמיד מוסא מסרי בן 31. איש זה הוצא להורג בתליה.

עוד נאמר בהודעה כי הבוגד הפושע מחמוד אל מסרי הצליח להסתנן לשרותי הבטחון של "הפיקוד הראקציוני של ערפאת, "שם נהנה מעמדה מצויינת עד לפלישה של ישראל ללבנון ב-1982. (ע"צ)

וושינגטון, ארה"ב — בשמטן שהוציא הפנטגון פורסם מאמר על "יכולת הצבאית של בריה"מ", שבו נמסר על הרחבת הכח הסובייטי בשנה האחרונה. בתמונה זו ששיחרר הפנטגון מצויר טיל לטווח בינוני 20-SS המכוון לעבר אירופה. בתמונה 3 טילים.

מרכז החינוך העצמאי בא"י
אזור ירושלים - הפקוח
הכנס לזכרה של גב'
שרה שנירר ע"ה
יתקיים היום כ"ה באדר בשעה 10.00 בבוקר
באולם וינגרטן, קרית-משה ירושלים
הנושא: **חמישים ושתיים שנה, לפטירת מייסדת בית-יעקב**
המנעות מלשון הרע - משימה שנתית
דברי פתיחה: **בשם הנהלת החינוך העצמאי והפקוח**
דברי ברכה: **ע"י נציגות מנהלות ותלמידות בתי הספר**
הרצאות ע"י מחנכים ותיקים

מרכז החינוך העצמאי בא"י
אזור הצפון - הפקוח
כנס זכרון לזכרה של
הגב' **שרה שנירר** ע"ה
מוזמנות בזה תלמידות כתות ח'
לכנס שיערך ביום ראשון, כ"ח באדר בשעה 10:30
במכון חינוכי שכונת "נוה יוסף"
רח' התשעה 27 חיפה.
בתכנית: **דבר נציג הנהלת החינוך העצמאי**
דבר נציג הנהלת מכון חינוכי חיפה
שיחה ע"י המפקחת
מופע: **"מכבלים לחרות"**
בבצוע תלמידות המכון
נא להופיע בתלבושת כחול-לבן.
ולהצטייד בספר תהילים

כיום ליום

★ יש להם מה להסתיר...

ישנו גוון אקטואלי בפעולות שמגלה עתה שגריר ישראל באו"ם, מר בנימין נתניהו, בתביעתו שמזכיר האו"ם יורה על ביטול האיסור לפתוח את ארכיון האו"ם שבו הצטברו מאות רבות של תיקים על פשעי נאצים. העובדה שלא רק המזכיר מתנגד לכך, אלא גם כל המדינות החברות, מלבד אוסטרליה, רק מגבירה את התמיהה על הסירוב הזה, ואולי אין כאן תמיהה, כי לכולם יש מה להסתיר בנושא הטראגי הנורא הזה.

התיקים מכילים פרטים רבים על פושעי מלחמה נאציים, ואלה שורצים במקומות שונים בעולם ונודעים עד כה מחסות. פתיחת התיקים תאלץ מדינות רבות לנקוט באמצעים נגד פושעים שעדם מתחבאים, וככל שעובר הזמן, בן קטן הסיכוי שעוד ניתן יהיה לפעול נגדם. בתיקים יש גם חומר רב על התעלמות מדינות רבות מאימי השואה בזמן ההתרחשות, כשעוד ניתן היה לעצור את מנגנון המוות ולהציל יהודים רבים, וגם זו סיבה למנוע פרסום וגילוי...

הגוון האקטואלי הוא, משום שבירושלים נמשך משפטו של ג'ון דמיאניוק. הפרטים הנוראים החוזרים ועולים, מלמדים עד כמה עדיין אי-אפשר "לסגור תיקים", אלא צריכים לפתוח, לפענח ולדון!...

★ החוק ו"החופש"

מפכ"ל המשטרה, רב ניצב קראוס, מתראיין ברדיו, והשיחה בינו לבין המראיין יש בה כדי לאפיין את הלך-הרוחות של מה שקרוי "החברה". מר קראוס מקדיש את כל שיחתו לנושא כאוב ביותר: התפשטות הצריכה בסמים באוכלוסיה הגובלת ממש במגיפה. מר קראוס מנמק הסבב, לא רק את הסיבה הפורמאלית המאלצת את המשטרה לפעול, היינו שזהו החוק, אלא גם את הסיבה המעשית לכך: התפשטות הנגע מסכנת פשוט מערכות רגישות במדינה, וכל אחד יכול להבין למה הוא מתכוון.

מעשני סמים מתערערים בנפשם, מאבדים את יציבותם, משתעבדים לסם ונעשים עבדים לו. ומתוך כך הם מסוגלים לעשות כל דבר שבעולם כדי להשיגו. הווה אומר: אנשים כאלה, במערכות רגישות, יכולים לא רק לפעול ללא כל שיפוט נבון, אלא גם להוציא סודות, לסכן נשאים רגישים. ואין שיעור למה שעלול לקרות בעקבות זאת. חיילים ביחידה יכולים להשתבש בכל פעילותם, חרף אימוניהם היסודיים, מפני השיעבוד לסם.

אבל, מי שלא כל כך מבין, זהו המראיין ברדיו. הוא פונה למר קראוס בשאלה: האם אתם פועלים גם במישור המשתמשים? האין זו פגיעה ב"חופש הפרט"? הרי הפרט רשאי לטעון שמותר לו לעשות בכל העולה על רוחו. מר קראוס משיב: אבל, זהו החוק, ועל המשטרה לפעול לביצוע החוק. אכן, מצער שעל מפכ"ל המשטרה כאילו להתנצל על שהוא נאלץ לפעול לביצוע החוק, אבל זוהי המציאות בארץ, ולמרבה הצער ניתן לומר, שברוב מקרים נמנעת המשטרה מאכיפת חוקים, כמו מניעת הפלות עבריינויות ועוד מעשים הגובלים בתועבה. ואולי בגלל זה, כבר לומדים היותר גם לגבי שימוש בסמים?

★ הפגנה גזענית

גופים כמו משטרת ישראל, יו"ר הכנסת, השר רובינשטיין ועוד כל מיני תנועות ואישים שמדברים גבוהה גבוהה על הצורך להילחם בתופעות של גזענות, מוזמנים בזה להוכיח את כוונתם ואת אמיתותם. השבוע קיימו כמה פעילים של תנועת ר"ץ הפגנה בירושלים כה תבעו לשים קץ "להתפשטות החרדית". מי שמתנגד לפעולות גזעניות, חייב לקום ולנקוט מיד בפעולה נגד אלה שהפגינו בסיסמה זו ונגד התנועה שבשמה פעלו.

תנועת ר"ץ תפסה, כמובן, מקום מרכזי ביותר בפעילות נגד "כך" של מאיר כהנא, אבל הפגנות הסתה עם גוון גזעני אסור לערוך לא רק בבקעה אל גרביה או בכל כפר ערבי אחר, אלא אסור לעשות כן גם בירושלים נגד יהודים חרדיים. מי שקם ומחבר סיסמה של "קץ להתפשטות חרדית", עושה שימוש בנוסחה גזענית שאין גרועה וקשה ממנה. קץ להתפשטות חרדית, כלומר, למנוע מיהודים חרדיים את המשך מגוריהם בירושלים, לשים עליהם הגבלות, להקשות ולהכביד עליהם, זו הגזענות בגילויה הגרוע והפרוע ביותר.

ואין זה מקרה בבלל. זהו הקו של תנועת ר"ץ, זהו הקו של המנהיגה העומדת בראשה, ח"כ שולמית אלוני. לפני שבועיים ניסתה לפסול שופט בבית המשפט העליון, לא מפני שאיננו יודע חוק ומשפט, לא מפני שרחוק ממנו, אלא מפני שהוא חובש כיפה, זהו הקו של ר"ץ בכל מה שנוגע ליהודים חרדיים. אם יו"ר הכנסת, מר הלל, מגלה פעלתנות כה רבה נגד גזענות, עליו לפעול נגד תנועתה של אלוני. אם דאג השר רובינשטיין שלא יעבירו בדואר חינם של חברי הכנסת את תעמולת "כך", עליו לפעול בדיוק כך גם לגבי ר"ץ. אין שום אפשרות לעשות הבדלה בין גזענות מימין לבין גזענות משמאל. זה היינו הך.

★ "אורח לרגע"...

העולה החדש "הטרי" מבריה"מ, מר זכר זונשיין, הספיק במהירות גדולה מאוד לאבחן את מחלת הביורוקרטיה הישראלית, וזאת לאחר שהתנסה בכך אישית בשעות המרובות שהיה עליו לבלות בנמל התעופה בלוד, במעבר מפקיד אחד למשנהו, כל אחד מרשות אחרת, וכל אחד עם "זהירות" הרישומים שלו...

קובל מר זונשיין בשיחה עם עיתונאים: זה יותר גרוע מאשר ברוסיה. שם, לפחות, יש רק מפלגה אחת. פה יש לך עסק עם פקיד סוכנות, פקיד משרד קליטה, פקיד משרד הפנים, ועם מי לא... 5 שעות נאלצנו לחכות בנמל התעופה עד שידענו לאן פנינו מועדות. כל פקיד פה הוא גנראל"...

עם יכולת כזו של אבחנה, הנחת ביקורת ותיסוח הגזרות, יש סיכויים למר זונשיין להרחיק מאוד לכת בקליטתו ובהתערותו בארץ... ביקורתו אף מנוסחת בדזק של הומור, וסימן הדבר, שלמרות הביקורת, הוא קיבל את הדברים ברוח טובה והוא מבין שאין מנוס מלעמוד בכך. על השגת אשרת היציאה מבריה"מ הוא עמל יותר קשה וסבל הרבה יותר, למרות ששם הכל מורכב על סהרת מפלגה אחת... עם זאת, אין להתעלם מהביקורת הזו, וטוב היה אם הרשויות המתאימות הזו מגיעות כבר פעם לידי מימוש הצעות שכבר הועלו עשרות ומאות פעמים, כי יאחדו את כל רשויות הקליטה ויפסיקו את הפיצול המופרז הגורם עצבנות ועייפות שאין בהן כל סיבה וצורך.

★ מגיני הפיתות בפסח...

החוק לאיסור מכירת חמץ בפסח נועד להגן על צביון היהודי כלשהו למדינה היהודית בפסח, אבל הוא רחוק מלהכיל יסוד כלשהו של "פגיעה בחופש הפרט", אפילו לפי ההוראות הנמרצות ביותר של "שוחרי החופש" למיניהם. אבל אלה בחרו להם לצורך מלחמתם בשני בעלי מאפיות פיתות בירושלים העתיקה, כדי לנגח באמצעותם את החוק שהכנסת קיבלה לפי כל כללי החקיקה המקובלים.

ח"כ וירשובסקי מ"שינוי", טורח תמיד לשלוף את תעודת העו"ד שלו, כלומר שמדבר כאן תמיד לא מתוך מאשר "יהודי מעלת המשפטן והחוק", אבל זה לא מונע בעדו מלהתנבא ולומר "החוק העלוב הזה". במה חוק זה עלוב יותר מכל החוקים האחרים שעל קיומם הוא יוצא להגן? האם מפני שרוב בכנסת קיבל אותו, הוא עלוב? ולמה לא עלוב עתה החוק שהוא מציע, לבטל את הצנזורה על סרטים ומחזות? ולמה אינם עלובים כל החוקים שלפיהם פוסקים שופטים בבתי-משפט?

הסיבה ברורה ביותר. חוק שמונע מכירת חמץ, הוא לצנינים בעיניו. כדאי אפילו לעמוד ולהגן על אופי פיתות בעיר העתיקה, ליד מגורי היהודים, ובלבד להראות "מתקדם"... לכשנשאל ה"מתקדם" הזה, מה היה אילו הציעו למנוע מכירת משקאות חריפים ליד מסגד — האם גם אז היה מתנגד לכך, ולא היה מענה בפיו, שהרי על עקרונות האיסלם צריך להגן, רק לא על הלכות היהדות, כי אותן "מצוה" ממש לרמוס ברגלים...

★ את מי הם "מסדרים"?...

בשעה מאוחרת בלילה, כאשר ראו שאפשר לארגן אז רוב מהיר, הלכו אנשי השמאל והעבירו בכנסת את הקריאה הראשונה בהצעת החוק לביטול הצנזורה על סרטים ומחזות. הדבר בורא יוצא בכל מקום כ"הישג לחופש", אך מי שישלם על כך — זהו דוקא הם, החברה החילונית, הנחשפת יותר ויותר לתרבויות מזיקים, מרעילים ומסוכנים ביותר.

התנגדותם של נציגים דתיים לביטול הצנזורה, נובעת מדאגה אמת ויהודית, דאגה לחברה הכללית, המוצבת בפני פגעים ומרעין-בישין של אלימות ועבריינות לכל סוגיה, ואלה פשוט מערערים את יסודות החברה, מגדילים את אוכלוסיית בתי-הסוהר, מרבים מעשני סמים, אלכוהוליסטים, סכינאים ומתאבדים, והכל מתוך החברה שלהם, ולא מתוך החברה הדתית לכל סוגיה וגווניה.

את מי, איפוא, הם "מסדרים", כאשר הם "מגניבים" חוקים כאלה? הם אינם עושים רעה לאיש, זולת לעצמם. ואגב, כאשר בזמנו ניסו לקיים בשעה מאוחרת בלילה הצבעה על חוק דתי, מיד קמו כולם להתריע על הפגיעה ביושר ובצדק, ויו"ר הכנסת באותה תקופה, מר סבידור, אימץ לעצמו סמכות לבטל את ההצבעה. ומה דינה של ההצבעה הזו באישון לילה? במה היא יותר כשרה ותקינה? האם מפני שזה נועד להרבות תועבה בישראל — היא כבר עומדת במבחן?...

אנשי "פעולה ישירה" תיכננו לפוצץ את הבניין הגבוה ביותר בפריס

בפריס — מגדל מונפרנס בן 58 השמאלני "פעולה ישירה" תיכננו לפוצץ את הבנין הגבוה ביותר שפריס — מגדל מונפרנס בן 58 הקומות — באמצעות 11 ק"ג של חומרי נפץ, אשר נמצאו מוסתרים בחדר שירותים שבקומה הד-52 — על כך מסרו חוקרי משטרת צרפת.

מן המשטרה נמסר כי חומרי הנפץ היו מוכנים לפיצוץ, אך טרם החזור נפץ לתוכם.

מגדל מונפרנס, המתנשא בדרום פריס, מתחרה בגובהו במגדל אייפל. במגדל משרדים ומרכזי קניות. חומרי הנפץ נתגלו בתקרה בפולה מעל לחדר שירותים במשרדיה הראשיים של חברת הניקל הצרפתית "ס.ל.ב.", אשר ממשלת צרפת מחזיקה במרבית מניותיה.

מסמכים שנתפסו אשתקד בעקבות תפיסתם של שניים ממנהיגי "פעולה ישירה", הצביעו על כך שארגון הטירור קבע לו את מגדל מונפרנס כאחת המטרות לפיגוע.

קבוצת "פעולה ישירה", אשר הוצאה אל מחוץ לחוק בצרפת, ואשר התפלגה בשנת 1985 לאגף "לאומי" ולאגף "בינלאומי", טענה לביצוע שמונים פיגועים, מאז הקמתה בשנת 1979. אחת הפצצות, שהוסתרה על ידי אנשי הארגון בחדר שירותים במשרדי ממשלת פריס בחודש יולי אשתקד, גרמה למותו של קצין משטרה בכיר.

בחודש שעבר זכתה משטרת צרפת להישג חשוב לשים קץ למעשי האלימות של הקבוצה, כאשר נעצרו ארבעה ממנהיגי האגף "הבינלאומי", בפשיטת המשטרה על בית אכרים נידח באזור עמק הלואר. (צ"ד)

קסטות
במבחר עצום ובזול
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

הייג - מועמד לנשיאות ארה"ב

ניו-יורק, — אלכסנדר הייג, בעבר ראש הסגל של הבית הלבן ושר החוץ, הודיע כי יציג את מועמדותו לנשיאות ארה"ב.

הייג בן ה-62 אמר בסעודה שנערכה לכבודו במטרה לגייס כספים כי יבקש את מינוי המפלגה הרפובליקאית לנשיאות.

הייג גם היה בעבר מפקד עליון של כוחות נאט"ו.

מצלמות, פלשים
במחירים הד-פעמיים
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

הסתדרות צעירי אגודת ישראל הנוער האגודתי בא"י
המועצה וההנהלה הארצית
ברכות מזל טוב לבביות
הרב הגאון ר' **משה יוסף מילצקי** שליט"א — חבר הועד הפועל — לנשואי הבת
הר' **יעקב רוט** הי"ו — חבר המועצה הארצית — לארושי הנכדה
הרה"ג ר' **דן דרבקין** שליט"א — רב ביכנ"ס צא"י "שבת אחים" בני ברק — לארושי הבן
הרב **שלמה זלמן הורביץ** הי"ו — חבר המועצה הארצית — להכנס הבן למצוות
המועצה וההנהלה הארצית
★ ★ ★
הרב הגאון ר' **משה יוסף מילצקי** שליט"א — המנהיג הרוחני של סניף צא"י בירושלים — לנשואי הבת
ר' **חיים דוד חסידה** הי"ו — לנשואי הבת
ר' **אליהו זילברשטיין** הי"ו — לנשואי הבת
ר' **ישראל שניידר** הי"ו — לנשואי הבן
הסתדרות צעירי אגודת ישראל בא"י
סניף ירושלים
משתתפי השעור היומי בסניף
★ ★ ★
הרה"ג ר' **דן דרבקין** הי"ו — רב ביכנ"ס — לנשואי הבת
בית הכנסת צא"י "שבת אחים"
בני ברק
★ ★ ★
הר' **גד אחימן** הי"ו — להולדת הבת
ביכנ"ס חניכי הישיבות בא"י
קרית הרצוג בני ברק
★ ★ ★
הרב **ברוך צבי פוקס** הי"ו — להולדת הבת
צעירי אגודת ישראל בא"י
סניף פתח תקוה
★ ★ ★
ר' **שמואל קלנר** הי"ו — להולדת הבת
ר' **אריה פוזן** הי"ו — להולדת הבן
ביכנ"ס צא"י המרכזי
קרית הרצוג בני ברק
★ ★ ★

מוסדות "קהילת משה - מאקאווא, ירושלים"
הנני להביע בזה ברכותינו ברכת מז"ט מקרב הלב
לידי"נ וידי"נ בית אבא זצ"ל, שיבלח"א,
הרה"ח **פנחס קורנפעלד** הי"ו,
עכב"ב שיחי'
מעמודי התוך של מוסדנו הח'
לשמחת **אירוסי בתו** הח' תחי'
בורא עולם בקנין השלם זה הבנין,
ושיזכו לדור ישרים יבורך
כעתירת ידי"נ הדו"ש בכ"ל
מנחם מענדל לעמבערגער
באאמו"ר הגהצ"ד "מאקאווא" זצ"ל
פעיה"ק "ירושלים" תובב"א

בית מדרש גבוה "ישמח ישראל"
כרמיאל
ברכות מזל טוב לראש משביר
לפטרונה של הקהילה החרדית בכרמיאל, מגדולי מרביצי התורה,
מקים עולה של תורה, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה
הגאון רבי **יהודה עדס** שליט"א
לשמחת נישואי בנו הרב **ר' יעקב** שליט"א
יזכהו הקב"ה לרוות רוב נחת עדי עד לתפארת
כעתירת
הרב אברהם צבי מרגליות — רב העיר כרמיאל
חברי הכולל

זקן שקנה חכמה

מאת הרב ניסן וולפין

רבי יעקב קמינצקי שנתברך באריכות ימים ושנים, ייצג בתשעים וחמש שנותיו מלאות התוכן, עושר מיוחד במסורת הליטאית. הרדיפה האד מיתית אחר הצטיינות בתורה ובמצוות, היא מסורת שכיום נמצאת הרבה מעבר להשגתנו וכמעט מעבר להבנתנו. בהעדרו, אותה גדלות של האדם ותקפותה, מרוחקת מאיתנו יותר.

האם נוכל להעריך את השפעת החוויה שעברה על אותו נער בן שמונה, כשראה יהודים זקנים נסוגים לאחור את תוך ערימות השלג, בצידי

מורא אנוש - משתק את האדם ואינו מאפשר לו לתפקד. מורא שמים - לעומת זאת - מרוממו ומפעילו וגורם לו נינוחות גם ביחסיו עם אנשים פשוטים.

הדרכים, על מנת לאפשר לו, "העילוי מדולהינובי" כפי שנקרא, לעבור בשביל הצר שחופר בשלג, בכדי שיוכל לשמור על הסדר היומי של הלימוד עם רב עירם? "כל חיי התנהלו תחת אותה השפעה של היחס ודרך הארץ שגילו אותם זקנים כלפי לימוד התורה של ילד צעיר" אמר ר' יעקב.

האם יכולים אנו להעריך רגישות של אדם בן שישים וחמש, שהיתה לו פגישה בשעה מוקדמת בבוקר והוא נשאר ער כל הלילה, תוך כדי לימוד כמובן, במקום לכוון את השעון לשעת עלות עמוד השחר, משום שחשש להעיר את שכנו הלא יהודי שחוזר מעבודתו בשעה שלוש לפנות בוקר.? (הר מר' ישראל סלנטר? כמובן! הרב יעקב קמינצקי היה אהוב על תלמידו של ר' ישראל, הסבא מסלבודקה, והושפע רבות ע"י ר' נפתלי אמסטרדם, שגם הוא היה קרוב לר' ישראל.)

האם אנחנו מסוגלים להבין אדם בן שמונים וחמש המסרב לענות על שאלה הלכתית מסובכת משום "שאולי אשכח לרגע איזה תוספות בש"ס", כמו שאמר הרב קמינצקי רק לפני שתיים עשרה שנה, ומסתבר מכך שכל פסק שניתן על ידו עד שהגיע לגיל זה, ניתן ללא חשש זה, משום שכל הש"ס, שו"ע ונושאי כליו היו שגורים בפיו.

האם אנחנו יורדים לעומקה של מסירות הנפש לכלל ולפרט, של אדם בן תשעים האומר לרבנית המסורה המגינה עליו מפני הטרדות, את שאמר ר' יעקב: "אל תורידי את שפופרת הטלפון אפילו בשעת הארוחה שלי. ואני לצמצם את תסכולו של המטלפן, כשהקו תפוס, והוא חוזר ומטלפן ופעם נוספת הולך לעסקיו, ושוב עוצר את רכבו כדי לצאת ולטלפן עוד פעם, ופעם נוספת הקו תפוס... חוץ מזה יש לי הרגשה שהשי"ת העניק לי את השנים הנוספות האלו כמתנה כדי לשמש אחרים. איך אוכל לבזבז זמני לנוחיות פרטית?"

כמה אנחנו מרוחקים מהדרך שבה הלכות פשוטות הנקלטות על ידי אישיות תורנית יכולות לעלות מחכמה לבינה ולדעת... במוחו של ר' יעקב נקלטה כתור ילד ההלכה שצריך להחזיק את הדבר שעליו מברכים ביד ימין, בשעת הברכה. בשוכבו במיטת בית החולים בגיל תשעים וארבע התאמץ לתמרן בידו הימנית, העמוסה בצנורות, בכדי להחזיק בכוס המים שפה שרצה לברך ברכת "שהכל", תוך שהוא מתעלם מידו השמאלית החופשית.

אנשים כר' יעקב מאירים לנו את העבר, מאירים לנו זמנים של טהרה ואנשים בעלי גדלות, חכמה ובאותיות של אופי ומידות. עלינו לאסוף מהר את רשמינו החולפים על ר' יעקב לפני שהאור שהוא הטיל על חיינו יעלם אל תוך הצללים.

לר' יעקב קמינצקי זצ"ל, היתה מודעות גדולה לצורך [illegible] הוא הבין את משמעות משימה זו כאחריות של הורים כלפי ילדיהם, וכחלק מתפקידם כחוליות חיות בשרשרת המסורה. בדרך זו היה כעין אב לדור שלם שגדל בארה"ב. הסיפור הבא יכול להדגים כיצד ר' יעקב עצמו תיאר את המשמעות של תפקיד זה.

במסע שהביא אותו בחזרה מהכנסיה הגדולה השישית של אגו"י בירושלים בשנת תש"ם, ישב

בהיותו צעיר בישיבת סלבודקה.

ר' יעקב בשורה הקדמית. באחד משני המקומות באותה שורה, לידו, ישב ירוחם משל, מי שהיה מזכיל ההסתדרות. בזמן הטיסה כששוחחו על נושאים שונים ("בעיקר תנ"ך, ובמיוחד שאלות שהתעוררו אצלו במגילת רות" סיפר ראש הישיבה) ניגשו באופן קבוע אדם בגיל ארבעים ובחורה בשנות העשרים המוקדמות, והתעניינו לבקשותיו האישיות של ר' יעקב.

— "צעירים?" שאל משל.

— "לא", ענה ר' יעקב. "בני מברוקלין, ונכדה מירושלים הנוסעת לארה"ב לביקור".

"האם אתה מתכוון להגיד שבאמת יש לך קשר עם ילדיך ונכדיך?" התפלא משל. "אני את ילדי רואה לעתים רחוקות, חוץ מבועידות פועלים, ואת הנכדים בכלל לא".

"זה צפוי" חייך ראש הישיבה, "תרשה לי להסביר. לנו, היהודים הדתיים יש מבט אחר על מעבר הדורות. אנחנו מסתכלים אחורה, אל המפגש פנים אל פנים שהיה לעם היהודי עם הקב"ה בהר סיני, כעל הפסגה הרוחנית של ההיסטוריה העולמית. הדורות שבאו אחר מעמד הר סיני הביטו על הוריהם בדחילו ורחימו. הם בעצם שמעו "קול ה' מדבר", ועל כן ילדיהם הביטו בהוריהם ביראת כבוד ודרך ארץ. "תאור לעצמכם, הם בעצם חיו עם אנשים שנכחו במעמד הר סיני!" וכן הלאה במשך הדורות. ילדי ונכדי מאמינים שהכרותי את

באגודת ישראל ראה ר' יעקב את הלב הרוחני המקשר את כל הכוחות השונים למטרה העליונה. "לא נתפשר על שורשת הנאמנות של המשכיות הדורות" הצהיר ראש הישיבה בפגישה של משלחת רבנים שנפגשה עם ראש ממשלת ישראל.

הדורות הקודמים, וקירבתי היתרה יחסית למעמד הר סיני, מעניקה לי לכאורה חכמה ורגישות הוגנית אותה הם עצמם חסרים ולכן הם מכבדים אותי. ואילו אני מצידי מנסה להעביר להם את כל מה שיכולתי לרכוש מהדורות הקודמים.

אבל אתה מחסידי דרווין, אתה מאמין שהאדם הוא התפתחות מתמדת מהקוף. ומדוע שהילדים או הנכדים שלך יכבדו אותך? כל מה שהתקופה והדור שלך מייצג כלפיהם הוא צעד אחד יותר קרוב לקופים".

הכרותו של ר' יעקב עם הדורות הקודמים היתה לו לברכה שאותה העריך וכה שמח להתחלק עם אחרים.

לפני שנחקור את הלקחים שלימד — בעל פה וע"י דוגמא אישית — הבה נסקור את ראשי הפרקים של חייו, כיצד התקדם משלב אחד לשני. מבחור ישיבה לאברך כולל, מלמד, רב, פוסק, ראש ישיבה, מנהיג כלל ישראל, קשר חי לגדולתם של דורות קודמים, מדריך ויועץ ליהודים אין ספור, למנהיגים וגם לאנשים פשוטים.

היה ידוע כ"יענקל דוהלינבר". נולד בקאלוש קובה בשנת תרנ"א להוריו, ר' בנימין ואיטקה קמינצקי שעברו לדוהלינוב כשנתגלה אצל בנם, שהיה אז רק ילד, פוטנציאל גדול. הם קיוו למצוא בעיר היותר גדולה, מורים שיוכלו להעמיד בפניו אתגר. בגיל שנתיים כבר למד חומש ובגיל שש כבר למד ושינן בעל פה את כל החלקים העיקריים של התנ"ך. כמובן, שלאחר תקופה קצרה, האמצעים של דוהלינוב לא סיפקו אותו, והצעיר עבר למינסק ללמוד אצל ר' יהושע צבי צימבאליסט (הורודנר), בקלויז המפורסם של בלומקה. (בית מדרש מפורסם שנבנה ע"י אשה בשם בלומה, כהכרת טובה על התגשמות ברכתו של ה"שאגת אריה", שתזכה לעושר וילדים הגונים. ברכתו היתה כשכר על שהעניקה לו צרכי שבת בעת שגורש ממשרת הדיינות של העיר מינסק, ביום שישי קצר בשנת תקצ"ג, מכיון שהוציא פסק דין שנוי במחלוקת. יוצאי חלציה התחתנו עם משפחתו של ר' עקיבא איגר, והקלויז שהיא בנתה מכספה הפך למקום צמיחתו של אחד מגדולי חכמי עמנו.

אחרי הגיעו לגיל בר מצוה עבר "העילוי מדוהלינוב" כפי שכינוהו, ל"קצבישער קלויז". (בית הכנסת של הקצבים שנקרא כך משום שנבנה ע"י קצבי מינסק, ביוזמתו של ר' יעקב אוקסנבורג) ושם למד עם "אורליה סיטלוביצר" (שמוכר לנו יותר מאוחר כהגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל). לפעמים למד עם ראובן מינסקר (הגאון ראובן גרוזובסקי זצ"ל, הבן של ר' שמעון הדיין של מינסק), שהיה מבוגר ממנו בשלש שנים.

בגיל חמש עשרה הלכו ר' יעקב ור' אהרן בעקבות חברים המבוגר יותר, לישיבת סלבודקה, ושם התקרב ר' יעקב ל"סבא", ר' נתן צבי פינקל זצ"ל, הסבא היה ידוע כמי שמדגיש את גדלות האדם ואת הרגישות שחייב כל אחד לפתח כלפי אחרים. במשך עשרים ואחת השנים הבאות למד ר' יעקב בסלבודקה ובישיבות אחרות, וגדל כתלמיד סלבודקא טיפוסי.

במשך שנותיו בישיבות אלו ובמוסדות תורה אחרים, שבהם חיפש מקלט בתהפוכות מלחמת העולם הראשונה, נפגש עם מספר דמויות רבניות בולטות. הוא ניצל את ההזדמנות לספוג את גישתם ללימוד תורה ומוסר, והרשים את כולם בגאוניותו בתורה ובמדותיו המצטיינות. רשימת האנשים שאצלם למד או [illegible] פגש בצורה זו או אחרת, כוללת מאורות [illegible] ישיבת סלבודקה הג"ר משה מרדכי [illegible], הגאון רבי איסר זלמן מלצר בעל "אבן האזל" ראש ישיבת סלוצק, שם בלה ר' יעקב כמה שנים לפי בקשת הסבא למען חיזוק הישיבה. הג"ר זלמן סנדר שפירא תלמידו של ה"בית הלוי" ואח"כ רבה של קריניק ששם שהה ר' יעקב כמה חדשים. הגאונים רבי ישראל שילוביץ ורבי יחיאל מיכל גורדון ראשי ישיבת לומזה, שבה הרשים את כולם בהתמדתו הבלתי רגילה במשך השנתיים שלמד בה. (לפי דברי הרב אהרן אלטוביץ שליט"א "הלילות בישיבת לומזה לא הוארו בחשמל כי אם ע"י נר שעוה בודד. היה שם ר' יעקב מינסקער עם הגמרא הפתוחה שלו עד ההיבהוב האחרון — כל לילה ולילה). הרב צבי הלל המשגיח של ישיבת סלבודקה, שבזמן גלות הישיבה בקרמנצ'וג מיד אחרי המלחמה, קידם בברכה את שובו של ר' יעקב, ובחר בו בבאהה כחתן לבתו איטה אסל. הג"ר ראובן דוד דסלר ראש הכולל המפורסם "תלמוד תורה דקעלם" שבו למד ר' יעקב כמה שנים, הג"ר חיים עוזר גרודזנסקי מווילנא שנענה בחיוב לבקשתו של ר' יעקב בשם הסבא, למענק של ארבעת אלפים מארקים מוועד הישיבות, שהיו דרושים כדי להחזיר את הישיבה לסלבודקה. כאחד מהחברים המייסדים של כולל "בית ישראל" בסלבודקה, פירסם ר' יעקב בשנת תרפ"ג חוברת על שבת ועירובין בירחונם "כתבי בית ישראל"... עשר שנים לאחר מכן כאשר הגיעה משלחת מפ־טוועפען בכדי להזמין אותו לכהן כרב עירם שאלם רבי יעקב "מהיכן שמעתם את שמי?"

תשובתם היתה ש"החזון איש" (בבני ברק) הוא זה שהמליץ על ר' יעקב.

"אבל מעולם לא נפגשנו — מתה, ולא יתכן שיציע למשרה אדם בלי להכיר אותו".

ההמלצה נשארה תלויה בלתי פתורה במשך שנים, עד שאחד המבקרים בביתו של "החזון איש" ראה העתק מחוברת של ר' יעקב ב"כתבי בית ישראל" עם הערות בצדדים. כנראה על בסיס זה העריך "החזון איש" שר' יעקב הוא האיש המתאים והראוי לתפקיד. (ר' יעקב חשב אחרת וסירב).

בין השנים תרפ"ו-תרצ"ז שימש ר' יעקב כרב העיר הקטנה צייטביאן, עיר קיט המרוחקת כעשרים קילומטר מקעלם. למרות עיבורה המרוחקת, משרה זו הטיפוסית לרבנות הליטאית, — העניקה לר' יעקב הזדמנות פז לשקע עצמו בתורה ולהמשיך בצמיחתו. (בהספידו את הרבנית בזוה"ר שיבח ר' יעקב את מסירת הנפש שבה איפשרה לו להתמסר

ההבדל בין אלו המבינים אל הדורות הקודמים [illegible] שקרובים יותר למעמד הר סיני ובין אלו שהדורות הקודמים, אבותיהם - מולידיהם מזכירים להם את הקוף...

ללימוד, "היא חסכה ממני כל טרדה, לא ידעתי אפילו היכן המדפים הבשרים והיכן המדפים החלביים במטבח שלנו").

בשנת תרצ"ג ביקשו רבה של קובנה לנסוע לארה"ב לגייס כספים למען הישיבה. יותר מאוחר

עם הגר"א קוטלר בכנס אגו"י.

מכר ר' יעקב שהאנטישמיות הגואה בגרמניה הנאצית במערב, והשנאה ללא תקנה של הסובייטים במזרח גרמו לו דאגה. בהשפעה זו, קיבל על עצמו את המשימה לצאת לארה"ב בכוונה לבדוק אם הקהילה היהודית יכולה להוות מקום מקלט. אחרי היכרות עם הקשיים והאופי הגס של אופן גיוס הכספים שהיה נהוג אז, התפטר. אך מיד הציעו לו רבנות זמנית בעיר סיאטל במדינת וושינגטון. הרב שלמה ואהלגלנטר רבה של קהילת "בקור חולים", עמד לצאת לחצי שנה של חופש, וגילה שקשה לו למצוא אדם מוכשר שימלא את מקומו בהעדרו ושיסכים לוותר על המשרה כאשר יחזור, עד שפגש בר' יעקב.

בזמן ששימש כרב בעיר סיאטל יעצו לר' יעקב שאם עיניו נתונות למשרה מכובדת חשוב שיפרסם מחודשית שלו. את כתביו השאיר בליטא, על כן כתב לבני משפחתו שישלחו לו את אחד מכתבי היד הכבדים שלו [illegible] בתנ"ך. החבילה מעולם לא הגיעה לסיאטל, אבידה זו קבל ר' יעקב כאות לכך שרצונו יתברך הוא, שכתבים אלו לא יפורסמו.

אחרי שהות בסיאטל, ביקש ר' יעקב לקבל משרת שמשות בבית כנסת בסאן פרנציסקו, ולע־שות את הסידורים הנחוצים בכדי לצרף אליו את בני משפחתו. אולם לפני יציאתו לקליפורניה הו־דיעו לו על פטירתו של הרב ליב גרנבאום, רבה של קהילת "תורת אמת" בעיר טורונטו, והציעו לו להגיש מועמדותו למשרה זו. ראשית כל, ביקש את הסכמתו של הרב של קובנה, ששלח אותו לארה"ב.

בעת הראיון בטורונטו נשאל אם הוא חסיד. "כן" ענה "אולם הרבי שלי הוא ליטבאק", בהתכ־וונו לסבא מסלבודקה. ר' יעקב נהיה לרב בעיר

נואם בועידת אגודת ישראל לימינו יבלח"א הגר"י רודרמן שי' והגר"ש קוטלר זצ"ל.

טורונטו. משפחתו הצטרפה אליו, הודות למאמצים של בעלי הבתים בעיר שהכירו באוצר שנפל בחלקם.

בשהותו בטורונטו הקדיש ר' יעקב את עצמו להעלאת רמתם של בתי ספר הדתיים, כולל בית הספר היסודי "עץ חיים", וכן רמתה של ישיבת מהרי"ל שלמדו בה תלמידים שנאלצו ללמוד בתיכון הציבורי מחוסר ישיבה, אולם שם יכלו להקדיש ללימוד גמרא ארבע שעות ביום, ויום מלא ביום ראשון של השבוע. כן מסר שיעורים כסדרם לבעלי בתים (שביניהם היה מספר אנשים עם רקע ישיבתי), והדריך צעירים להמשיך לימודם בישיבות גבוהות בניו־יורק ובבלטימור. בשנותיו היותר מאוחרות היה רגיל להתייחס לרב־ראש ישיבה, או למלמד שמוצאו מטורונטו כאל "העולם הבא שלי" או "מסורתי בטורונטו", או "ההוכחה היה שארה"ב יכולה להוציא חפץ חיים", "אודה לה' שגיליתי אותו בטורונטו".

* * *

המקום: העיר בלטימור, במדינת מרילנד. המאורע: חנוכת הבנין החדש של ישיבת "נר ישראל". ר' שרגא פייבל מנדלביץ זצ"ל תוצר של ישיבות הונגריה, התרשם מן העובדה שר' יעקב — אב טיפוס של תלמיד סלבודקה — נסע ברכבת מטורונטו, כדי לכבד את הישיבה בה למד בנו. הרב קמינצקי מאידך, הוקסם מאישיותו של המנהל הצנוע של מתיבתא "תורה ודעת" — האדם שהיה מסתכל סביבו בכדי לראות את "הרב" מנדלביץ שנקרא לעלות לבמה. (רב? לא, אני אני מיסטר מנדלביץ"). בזמן שהוצגו האחד בפני השני, הזמין ר' שרגא פייבל את ר' יעקב לעמוד בראש מכון למורים "אש דת", אבל ר' יעקב לא היה מעוניין.

בביקור נוסף בניו יורק בשנת תש"ה, אמור היה ר' יעקב לפגוש בר' שרגא פייבל, ועתה ציפה שיחזור על הזמנתו הקודמת. כחלק מחזרתו השנ־תית על התנ"ך כולו, עמד אז ר' יעקב בלימוד "מגילת רות", ובחן את הביקורת שהוטחה על אבימלך בחפשו מקלט מהרעב שבארץ ישראל, בהליכה לארץ מואב.

"למה למצא בו דופי והרי הוא הבטיח את קיומו" התפלא ר' יעקב. "אלא — הסביר, בתור מנהיג לא היתה לו הזכות לעזוב את עמו בזמן שהיו זקוקים לו. וגם אסור היה לו לעזוב את הרוחניות של ארץ ישראל... האם אני יותר טוב? האם מותר לי להישאר בטורונטו ולא להיענות בחיוב לקריאתו של ר' שרגא פייבל לעמוד בראש "אש דת"? והאם לא יהיה יותר טוב לילדי החנוך התורני המעולה הניתן בברוקלין? אקבל עלי את הצעתו!"

ר' שרגא פייבל לא הזכיר את "אש דת", אולם הציע לו למסור את השיעור היומי בגמרא במקומו של ראש הישיבה, הרב שלמה היימן זצ"ל שהיה אז חולה. ר' יעקב הרגיש שקבלת התפקיד עשוי להזיק לר' שלמה שעלול להרגיש זנוח, וסירב. בשנה שאח"כ, אחר פטירתו של הרב שלמה היימן זצ"ל, הצטרף ר' יעקב למתיבתא "תורה ודעת" (המשרה הוצעה לו ע"י חבירו וידידו מנוער הרב ראובן גרוזובסקי זצ"ל, שגם הוא סירב לקבל על עצמו השיעור הכללי השבועי של ר' שלמה עד אחר פטירתו) ובסופו של דבר מסר את שיעור הטורים־סמיכה.

בעקבו אחר רצון ההשגחה כפי הבנתו, עזב ר' יעקב את הנוחיות היחסית של טורונטו, לקראת מה שעתיד היה להיהפך לפרק העיקרי בחייו הפר־טיים, ובהיסטוריה של יהדות התורה בארה"ב.

חבריו של ר' יעקב מפעם — הרב ראובן גרוזובסקי, ראש הישיבה של "תורה ודעת", והרב אהרן קוטלר, ראש ישיבת "בית מדרש גבוה" — מיהרו להכניסו לשורות המנהיגים של הציבור התורני. קודם כחבר בנשיאות אגו"י בארה"ב, ואח"כ כחבר במועצת גדולי התורה בארה"ב. כן צורף למנהיגות תורה ומסורה, אגודת הרבנים, ובסופו של דבר להנהלת החינוך העצמאי. תלמידיו בקבוצת הסמיכה, כמו התלמידים האחרים, הכירו מיד במעמדו המיוחד כתלמיד חכם בעל ידיעות רחבות ומידות מצטיינות. עם פטירתו של ר' שרגא פייבל בשנת תש"ח, נתמנו ר' יעקב ור' גדליה שור זצ"ל לראשי הישיבה. במשך השנים עד שנת תשל"ד פתחה הישיבה את הכולל ועברה מוילא־מסבורג לקמפוס העכשוי בפלטבוש.

אי אפשר למדוד את משמעות פעילותו במשך השנים הללו במונחים סטאטיסטים. לאמיתו של דבר צריך להעריכו ע"י צמיחת כל בחור שעקב אחרי תפילתו, שבלטו בה ריכוז עצום המסורה בתנועה מינימלית, או ששמע אותו מבהיר את מדיניות הישיבה בנוגע להצפת סוג שהישה מסר־ים, ("התורה מקפידה יותר על שליטתו של השחוק בלשונו מאשר על הופעתו החצונית"). או זמן תפילה בשבת, או שהודרך על ידו בלימוד יום יומי בכולל, או מי שפנה אליו בשאלה הלכתית או עצה וזכה לקבל תשובה שקולה ומדודה שבה זיהה את מחשבתו הבהירה, נתחו החודר וידיעתו הרחבה, או שהסתכל בפניו הרגועים והמחייכים וראה את בבואת האנשים הגדולים שלימדו אותו, הדריכו אותו ובסופו של דבר הפקידו בידיו את הדור הבא.

ויתורו של ר' יעקב על ניהול המתיבתא "תורה

"מדוע היו אבות האומה רועי צאן? הרועה צריך לטפל בכל העדר וגם בכבש יחיד התועה בדרך או רץ קדימה.

ודעת" בשנת תשל"ח, ומעבר למה שהיתה או הקהילה הכפרית במונסי, פורש ע"י אחרים כיציאה לגימלאות, אולם לא כך היה הדבר. להיפך, היה בזה רמז לתנופה בפעילויותיו, אפילו הרחבה במידה מסוימת. תחת עיניה הפקוחות של הרבנית ע"ה בזוה"ש, הגב' חנה אודמן לשעבר, (שנפטרה בכ"ב אייר, עשרה שבועות אחרי ר' יעקב. אשתו בזוה"ר איטה אסל נפטרה בשנת תשי"ה), יכול היה ר' יעקב להפוך את ביתו ובית מדרשו ברחוב סאַדל רִיבֶר לאבן שואבת לרבנים, בעלי בתים ואנשים צעירים שנזקקו לפסקי הלכה שלו, יעוצו, וברכתו. גדולתה של העיר מונסי והפיכתה לקהילה תורנית מתפתחת, היא ללא ספק במידה גדולה, הודות להשפעתו.

עד שנותיו האחרונות כשמחלתו קיצצה בכנפי־לות, נהג ר' יעקב לנסוע לכל מקום למען מסיבות תורניות. שיחות הסעודה השלישית שלו בעצירות אגו"י דארה"ב היו תמיד נקודת השיא של הכינוס, בשיחות אלו שיתף הבחנות מבריקות על הפרשה השזורות בספורים אישיים והציע אותן ואת לקחיהן לזמננו אנו. בכנסיה הגדולה האחרונה בשנת תש"ם הצהיר על אהבתו העמוקה לארץ ישראל, ובמיוחד דיבר על "חינם המיוחד של ילדי ירושלים". בכל פעם שביקר בישיבות וחדרים בארץ הקודש, הוקף ר' יעקב ע"י ילדים ובחורים שנענו לחומו, האהבה היתה הדדית.

מה זה חושך אם לא העדר האור. אל לנו לקלל את החושך אלא להתחמם בזכר הזהר של האור שפעם היה לנו. אור אישיותו של ר' יעקב העובר דרך הפריזמה של מעשיו, נותן לנו הזדמנות ללמוד ולגדול. חייו היו חיפוש אחר הבחנות ומילוי התפקיד המיועד לו ע"י ההשגחה, (המקור היה יכול להיות הזמנה למשרה או הבחנה בלמודיו כמו הקטע מ"מגילת רות"). הוא הצטיין ע"י התורה שלמד והמידות שפיתח במיוחד במשך שנותיו בסלבודקה. וכפי שאמר פעם בתשובה לשאלה מדוע זכה לאריכות ימים — "עשיתי כמיטב יכולתי בכדי להימנע מלגרום נזק לאחרים ולא אמרתי שקר".

שבוע אחרי פטירתו של ר' יעקב, השתתף כותב הטורים באירוע ציבורי בשיקגו, וישב בסמוך לרבנים מקומיים שכללו את ראש הכולל דשיקגו, הדיין של אגו"י דשיקגו, מנהל הישיבה הקטנה המקומית, וראש ישיבה לבעלי תשובה. כל אחד ואחד מהם מכר בפרוטרוט בנושאים הלכתיים קשים ושאלות מדיניות סבוכות. שהציע לפני ר' יעקב בשנים האחרונות, וההשפעת עצותיו שהכריעו בניהול המוסדות שהם עמדו בראשם. הם סיפרו על נסיעתו, על אף זקנתו המופלגת לשיקגו כדי

בהספדו על רבו "הסבא מסלבודקא": עלינו למהר וללמוד ממעשיו לפני שהזמן מתרחק מאתנו. החברה עוברת שינויים הדרגתיים ועלינו למהר וללמוד...

לעזור למוסד זה או אחר... ולא רק לשיקאגו, אלא גם לטורונטו ולוס אנג'לס וכמובן מונסי.

למחרת (כשחזרתי לניו יורק) תיארתי את המפגש בפני רב קהילה אחת, שהגיב: "האם אתה חושב שהיה אודע כל שהוא בעל משמעות בקהילה התורנית האמריקנית, בעשורים. וחמש השנים האחרונות, שר' יעקב לא היה מעורב בו?"

ר' יעקב זכה ליחס של כבוד בגלל בהירות מחשבתו מאז ימי נעוריו, היה ידוע (לפי דברי הרה"ג ר' מאיר חדש, בהספדו) ככוכב החבורה בסלבודקה שהתברכה בתלמידי חכמים מופלגים,

בשיחה עם נערים בקעמפ אגודה.

ביניהם רבי אהרן קוטלר זצ"ל ויבלח"ט בן דוד של ר' יעקב, ראש ישיבת "נר ישראל" הג"ר יעקב יצחק רודרמן שליט"א. יחד עם זאת ר' יעקב סיפר פעם שאפילו בצעירותו היתה לו יראת כבוד כלפי כשרונותיו של ר' אהרן, "שעליונותו היה מעבר לקנאה שלי". הכבוד היה הדדי. בזמן שהרב משה שרר נשיא אגו"י דארה"ב היה מתייעץ עם ר' אהרן על בעיות העומדות על הפרק, היה ר' אהרן רגיל לומר "נו, איך ועל זיך מיישב זיין מיט ר' יעקב" (אשוחח עם ר' יעקב).

כל מי שהיה בא לשאול את ר' יעקב שאלה או קושיה, אם בתנ"ך, בגמרא או באגדה לא יוכל לשכוח את תפיסתו המהירה ואת זיכרונו המרשים, ונראה בעליל שהוא זוכר ומכיר את כל הקטעים הנוגעים לענין. ("לא התנסתי בשיכחה עד גיל שבעים" הגיב בעצב בשנות השמונים שלו, אבל עדיין ציטט בהרחבה גמרא שו"ע ונושאי כליו בלי שגיאה). הכבתו את הענין בבהירות, תוך בחינת כל המשמעויות הנוספות של החלטותיו, גרמה לכך שבעשורים וחמש השנים האחרונות של חייו, בנוסף לשאלות הרגילות, הוצף ע"י אנשים המבקשים עצה בענינים ציבוריים או ענינים אישיים. וכאן בלטה גאונותו בתפיסת מצבים מיוחדים והבנתו בצרכים מיוחדים. לפעמים ציטט דברי חז"ל או הביא תקדים היסטורי. פעמים אחרות כבש את עצמו, וכל מה שהיה אומר "אס דוכט זיך מיר" (נדמה לי).

הערכה סובייקטיבית של הנושא? בכלל לא. היה יותר מתאים לאמרתו המפורסמת של ר' ישראל סלנטר שהיה רגיל לצטט "כשהרא"ש קובע הלכה על סמך מה שכתוב, ניתן למצוא פוסק אחר שיש לו הסבר אחר בכה שכתוב ולהוציא מסקנה אחרת על פי פסקו של השני, אבל כשהרא"ש אמר "נראה לי", פסקו מבוסס על כל הש"ס שנעשה לחלק מתהליך מחשבתו. בזה אי אפשר לחלוק על הרא"ש".

גם "אס דוכט זיך מיר" של ר' יעקב לפי סגנונו, היה בנוי על מכלול הש"ס ומפרשיו. בין אם היה נאמר ביענין אישי או בתשובות לשאלות בנושאי חינוך שנשאלו במפגשים שנשאו את הכותרת "שאלה לראש הישיבה", שהתקיימו ב"תורה ומ־סורה". תוכנם של הרצאת הדברים היה לפסק הלכה, אפילו כשלא ציטט פרק ופסוק מפורש.

(המשך בעמוד ב')

חוויה אישית

אהרן סודסקי

מתוך פגישה ושיח מאלף עם הגר"י קמינצקי זצ"ל

בהלויתו בניו יורק.

לפני שש שנים בחורף תשמ"א עלינו לי־רושלים, קבוצת אנשי עט ואגודה, כדי להקביל פניו של זקן ראשי הישיבות מרן הגר"י קמינצקי זצ"ל שבא אז לביקור בארצנו הקדושה. ישבנו לפניו בבית בנו הרה"ג רבי נתן קמינצקי שלי־ט"א, בקרית איתרי, במשך שעה ארוכה והוא זצ"ל הרעיף עלינו רביבים מצוף אמריו בנופי תורה ובארחותיהם של גדולי תורה. ישבנו לפניו בהערצה, בהתבטלות, אולם הגאון זצ"ל ביטל בטבעיות את ה"דיסטאנץ" ודיבר עמנו בנועם ובלבביות כובשת כדבר איש אל רעהו.

במהלך השיחה, כשעמד על ההוד של אחד מהיושבים לפניו, ונזכר שהלה כתב ספר תול־דותיו של מרן ה"חזון איש" זצ"ל, התלהב הגאון והתרומם מכסאו והתחיל לחלוק לו שב־חים ותודות — בלא שום פרופורציה מתקבלת על הדעת — באשר הוא חב לו הכרת טובה בעד ידיעה חשובה מאד ששאב מאותו ספר והניחה את דעתו. השתוממנו כולנו: מאי כולא האי?

והגאון זצ"ל פתח והסביר במתק שפתיו: לפני יותר מיובל שנים נזדמן פעם לידי ספר אחד מחיבוריו של הגה"צ רבי אריה לייב אפשטיין זצ"ל מקיניגסברג, אשר חי בתקופת הגר"א, והתפעלתי מאד מן המעוף התורני של מחבר זה, השואל בהתמרמרות: מדוע לא חיבר רבינו יוסף קארו זצ"ל את השו"ע לפי סדר הרמב"ם, והביכר על פניו את תבניתו של ה"טור", וכן למשל נתקפתו ואין בשו"ע "הלכות תשובה" או "הלכות קידוש השם" וכיוצא? בעקבות שאלתו הבה תגל גאון זה, היודע בכינוי "בעל הפרדס", להשלים את החוסר — אלא שלא הספיקה שעתו, ולא הספיקו אמצעיו הכספיים להדפיס חיבור כזה.

התרשמתי כ"כ עמוקות מאיש עקרוני זה, המשיך הגר"י את סיפורו, עד שבמשך כל השנים הציקה לי השאלה: איך זה יתכן שגברא רבה כמותו "יעלמו עקבותיו? היכן הם צאצאיו? וכי אפשר להעלות על הדעת שלא בירכו אותו משמים ב"לא ימושו..."?

עד... עד שנזדמן לידי לפני זמן לא־רב חיבורו של אברך זה, אשר מתוכו למדתי לדעת כי אכן יש ויש צאצאים ממשיכים לאותו גאון וצדיק, שהצטיין כל־כך במקוריותו, וגם צאצאיו אלה הם מגדולי־גדולים בעלי ייחוד ומקוריות בכל שיטתם, הלא המה מרן ה"חזון איש" זצ"ל ובני משפחתו, המתייחסים על יוצאי־חלציו. כיון שידעתי פרט זה, נתקררה דעתי, ונתתי שבח והודיה לאלקים שפרע לו לבעל "הפרדס" שכר טוב משלם, ועכשיו מחזיק אני טיבותא לשקיא שגילה בספרו את הפרט החשוב הזה.

ושוב פנה הגאון זצ"ל לעברנו ופירש שיחו: דעו, לא בכדי הציקה לי השאלה הזאת. חז"ל אומרים במסכת סנהדרין, מבני בניו של סיסרא למדו תורה בירושלים, מבני בניו של סנחריב לימדו תורה ברבים, ומאן נינהו שמעיה ואבט־ליון, מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק. ואף מבני בניו של אותו רשע (נבוכדנאצר) ביקש הקב"ה להכניסו תחת כנפי השכינה, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: רבונו של עולם, מי שהחריב את ביתך ושרף את היכלך תכניס תחת כנפי השכינה?! ולכאורה תמוה מאד, מה פשר ההנהגה הזאת, כלום "פרס" מגיע לרשעים, שכל מי שהוא צורר היהודים זוכה לצאצאים מתדבקין בשכינה? אין זאת אלא שגמול טוב הוא בעד קידוש־השם שנתגלגל בסיבתם. הכתוב אומר "ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל". יש פה היקש בין חילול השם לקידו"ש, ויש פה הרגשה מיוחדת בלשון התפעל "ונקדשתי", ללמדנו שתוכן מצוה זו הוא רצון השי"ת שיהיה שמו מקודש בקרבנו, ואין זה משנה אם הקידוש נגרם במחשבה תחילה ובכוונה רצויה או שנגרם מעצמו, אלא כשם שאמרו באבות "אחד שוגג ואחד מזיד בחילול השם" כך גם "אחד בכוונה ואחד שלא בכוונה בקידוש השם", כל מי שנגרם קדה"ש על ידו, בסיבתו, שכרו רב מאד וזה שיאו שזוכה לבנים מתדבקין בשכינה.

והנה, הפטיר, סיסרא במפלתו בנחל־קישון גרם כמובן מאליו ל...קידוש השם, ואף סנחריב כיוצא בו, הרי כמעט גרם לחזקיה להיות כמשיח לולא הימנעותו מלומר שירה, לכן זכו שמבני בניהם למדו ולימדו תורה. למעשה גם נבוכד־נאצר היה הגורם לקידוש השם נשגב ונורא, כאשר השליך את חנניה מישאל ועזריה לכבשן האש והקב"ה הצילם, וכל עכו"ם הארץ ראו כי יש אלקים בארץ עד שמרוב התפעלות רקקו ואמרו "יש לכם אלוה כזה ואתם משתחוין לצלם?!" (ולפי דעה אחת טבעו חנניה מישאל ועזריה ברוק זה), באותה שעה נפתחו לנבוכדנאצר כל אוצרות השכר, האש שפרצה מתוך הכבשן וליחכה את התליינים שלו לא נגעה בו מאומה, אם כי לכאורה ראוי היה להישרף, אלא שהקב"ה אינו מקפח שכר מקדשי שמו ית' ושילם לו כמפעלו. ואלמלא זכה יכול אז לנצל את כח שלטונו כדי להביא את כל העולם כולו אל תיקונו, כי מאחר שהכירו כולם במציאות השי"ת וקל היה לכפות על כל יושבי תבל לקיים המצוות, תרי"ג לישראל ושבע לבני נח, אבל בגאוותו ושחצנותו קיפח נבוכדנאצר והחמיץ את ההזדמנות. אעפ"כ לא נגרע ממעמדו כאחד ממקדשי השם בלא־יודעין, ולכן ביקש הקב"ה להכניס מזרעו תחת כנפי השכינה, אלא שמלאכי השרת טענו לפניו, כביכול, שכבר ניתנו לו במענק חיים ושררה שאיפשרו לו לתקן עולם במלכות ש־די אלא שהוא באיוולתו השתמש בזה לרעה ולהיפך שהחריב את בית המקדש. אעפ"כ פרשה זו מלמדה אותנו, כי כל שמוסיף קדושת שמו ית' בעולם, זה שכרו שיהיו מבני בניו "מקדישי שמך בקודש". ואם לעוברי רצונו כך — לעושי רצונו ית' על אחת כמה וכמה.

מעכשיו תבינו, סיים הגאון זצ"ל בענוה, מדוע הציקה לי כ"כ שאלת המשך הדורות של בעל "הפרדס", ומדוע נתקפתי בהתרגשות כשנזדמן לי להודות למי שהניח את דעתי בחיבורו על ה"חזון איש".

هكذا من الأصل

מרן הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל - ראש ישיבת תורה ודעת - שנה לפטירתו

זקן שקנה חכמה

ר' יעקב ראה את אגו"י כביטוי ציבורי של ענינים תורניים, כפי שביטא פעמים אין ספור בשיחות או במעשים, ועפ"י רעיונות שהעלה בהרצאות פומביות לאין ספור.

ב"ידיעון" של אגו"י דארה"ב הצביע על העובדה, שהשבטים בלכתם במדבר ארבעים שנה לא נצטוו לשאת את הדגלים הנושאים את הסמל המיוחד לכל שבט. עד אחרי הקמת המשכן, שנה אחר יציאתם ממצרים, מה היתה סיבת העיכוב? והוא הסביר שעצמיות, (כפי שבא לידי בטוי ע"י הדג־לים), עלולה לגרום לחיכוך ולפלגנות הרסנית, אלא אם עליונות התורה משמשת ככח המרכזי המאחד את הקבוצות השונות. למשכן שבו היו לוחות הברית היה את הכח המרכזי המאחד.

החיים היהודיים היום, מצטיינים בשורה רחבה של קבוצות ואינטרסים שנושאים בחובם פוטנציאל לויכוחים להסים ופלגנות. מבחינה אידיאולוגית משמשת אגו"י כלב הרוחני המקשר את הכחות השונים האלו ביחד, במטרה עליונה המכריעה מאבקים אבל לא מסלקת הבדלים.

דבריו של ר' יעקב בישיבות הסגורות של מועצת גדולי התורה אינם לפרסום, אבל יש כמה הודעות פומביות שעליהן אפשר לחזור לפני הב־חירות של שנת תשל"ט, הוא היה פרקליט נלהב לתמיכה במאמצי הבחירות של אגו"י בארץ ישראל. "קולות נוספים יכולים להכניס עוד אדם לכנסת, ובפוליטיקה של קואליציה גם אדם אחד יכול להכריע. — אמר — יש להגן על כל כך הרבה אינטרסים דתיים בארץ ישראל ואפשר להורידה כ"כ הרבה. צריך לקחת בחשבון את ההזדמנות להפיל את העבודה הזרה של הסוציאליזם השולט בא"י משנת תש"ח".

כפי שצפה מראש, זכתה אגו"י לארבעה מושבים שסיפקו את הקולות למנחם בגין להרכיב קואליציה של שישים ואחד מושבים. וכך בא הקץ לשלטון מפלגת העבודה. יותר מזה, במשך השנים הראשו־נות של ממשלת בגין באו לקיצם כמה נוהלים אנטי־דתיים שהציקו לישוב, וביניהם הטרדת בנות דתיות שביקשו שחרור מהגיוס, והפרה גסה של החוק נגד נתוחי מתים. בזמנו, נפגשה משלחת רבנים עם ראש הממשלה דאז גולדה מאיר, כדי להסביר דרישותיה של אגו"י, וכהן התנגדות לשרות לאומי.

"אני יכולה להבין התנגדותכם לגיוס בנות" טענה הגב' מאיר "אבל מה רע בשרות לאומי?" "האם זה כ"כ איום אם בנות דתיות יגדבו כמה שעות בשבוע לטפול בחולים בבתי חולים?" שאלה.

כל הנוכחים הפנו אינסטינקטיבית את מבטם לעבר ר' יעקב.

"גידלתי את משפחתי בעניות מרודה" אמר "היתה לי רק חולצה אחת שהרבנית כיבסה כל יום שישי. בשר או עוף היה נדיר על שולחננו. מצבי השתפר, ועדיין אין לי חשבון חסכון, אבל ילדי וכשלושים נכדי מתפללים, שהם, יחד עם כששים ניני יגדלו מבלי להיות יותר עשירים ממני, הם ממשיכים את הערכים שלי. אנחנו מצליחים לשמור על מערכת הערכים שלנו? משום שאני תמיד ידעתי איפה נמצאים הילדים שלי והם יודעים איפה נמצאים הילדים שלהם. אנחנו מבקרים ומ־טפחים את הסביבה של ילדינו. יש לי נכדה שמקדישה כמה שעות בשבוע לעבודת התנדבות בבתי החולים הדסה ושערי צדק. לא משום שביו־רוקרט במשרדו שולח אותה לשם, אלא משום שאביה ואימה רוצים שתהיה שם. מערכת הערכים שלה לא תושפע ע"י אחרים, היא ביתם של הוריה, זה הסוד של שרשרת האמנות של הדורות, ולא תופשר בה".

* * *

אנשים יודעים כנראה בצורה אינסטינקטיבית לפני לפנות לעצה, לאדם שבעיות הפרט נוגעות לו והוא מכבד אותה, שהוא רגיש לצרכי הפרט ורואה מעבר לבעיה את הפתרון. אולם נסיוננו בעם התורה לימד אותנו לצפות ליותר. אנו יודעים שאדם השקוע בתורה ישאב מידיעותיו התורניות כדי לייעץ לאחרים, וחשובה באותה מידה הידיעה שמי שמתונן ביראת שמים מתקיים אצלו התנאי המוקדם של: "סוד ה' ליראיו" (תהילים כ"ה י"ד) וכך היה גם אצל ר' יעקב.

ר' יעקב הסביר פעם את הבנתו בענין יראת שמים באופן זה:

"אחרי שאברהם נענה לצו האלוקי ועקד את יצחק בנו, נאמר לו "עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה", במלים אחרות, תגובת אברהם לצו האלוקי הפגינה את מה שבלעדי כך לא היה נראה — את יראת ה' שלו. אבל האם אין היראה חרוטה על פניו של אדם כך שכולם יכולים לראותה? א"כ איזה צורך היה בעקידה דוקא כדי לגלות את הידוע?

כך חשבתי (אמר ראש הישיבה), עד שנפגשתי באופן אישי עם "המורא". כשהייתי צעיר הוזהרתי שהצאר הרוסי שלח קצינים לגייס נערים יהודיים לצבא — גורל איום. התחבאתי במרתף ביתנו. משם שמעתי את דהירות סוסו של הקצין מתקרבות לבית. ברגע ששמעתי את נקישות מגפיו על קרשי הבית מעל לראשי, התחלתי ברעדה בלתי ניתנת לשליטה, בחוששי שמא ימצא אותי. יותר מאוחר שמעתי אותו בעזבו את ביתנו ואת פרסות סוסו

יצאתי לגימלאות והעקירה למונסי לא היתה סיום של פעילות תורנית כי אם התחלה חדשה של הרחבה לתחומים רחבים של הנהגה ציבורית.

מתחזקות על הכביש, אולם המשכתי לרעוד במשך כל אותו יום וגם למחרת וגם ביום שאחר כך.

אז עלה בדעתי שמורא כנראה משתק את האדם ואינו מאפשר לו לתפקד. מורא שמים, לעומת זאת, צריך לרומם ולעורר ולא לשתק. לאברהם היה אותו מורא מפעיל ולכן היה חם, לבבי וחייכני אחרי העקידה, כמו לפניה. "יראת השמים" שלו היתה דבר פנימי ולא גלוי, עד שנתן לה ביטוי במעשה העקרוני של אמונה המכוון על ידה.

אפשר היה לחשוב שעל ידי כך ר' יעקב מתאר את עצמו, כל מילה שלו הביעה יראת שמים, אם כי תמיד היה נראה נח ואדיב.

פעם בצאתו מאולם ועידת אגו"י הבחין בילד המחזיק במצלמה בידו ומביע אכזבה כאשר התרחק מתחום ראייתו. ר' יעקב חזר על עקבותיו, התייצב לפני הילד בחיוך, ופקד עליו: "צלם!"

הוא לא רדף פרסומת. למעשה, ר' יעקב היה כ"כ צנוע עד שויתר על הרבה מהכיבודים שאנשים במעמדו קיבלו כמובנים מאליהם. למשל: לפני חמש עשרה שנה כשהיה אלמן בודד, הזמין את סעודות השבת במסעדה בוויליאמסבורג. בשבת, היסב לשולחן עם שאר אורחים בודדים. — אין צורך בטיפול מיוחד לראש ישיבת תורה ודעת, אבל אסור להשיב ריקם פני ילד המשתוקק לצלם...

לא היה מן הנמנע שר' יעקב יאמר למלצר במחנה קיץ "מתיבתא": "הזמין היה טעים ביותר, תשאל את הטבחית אם אפשר לקבל עוד". לא מתאים למעמדו? אך דברי הלקח שהמלצר ואחרים בטוחו שמיעה למדו היו, איך להביע הכרת הטוב לטבחית המתאמצת מאד ואינה זוכה להערכה מספקת. המלצר עצמו כבר ידע היטב את נוהלי האכילה של ראש הישיבה, ואת הזהירות שבה בחר את מאכליו, כאשר הוא הולך בעקבות שיטת הרמב"ם שהעמיד את מידת ההסתפקות כאבן הפינה.

ר' יעקב הוקיר את כבודו הטבעי של כל אדם — צעיר וזקן, גדול ופשוט.

אחרי ישיבה של הנהלת חינוך העצמאי, עמדו ר' יעקב ור' משה פיינשטיין זצ"ל על יד רכב שהמתין להם, ודנו מי ישב על יד הנהג (המושב המועדף) ומי ישב מאחור, לבסוף לקח ר' יעקב את המושב הקדמי. אחרי שר' משה ירד מהרכב, הסביר ר' יעקב "הבהרנו מי ירד ראשון והחלטנו שהוא ישב מאחור. משום שאם הוא ישב קדימה, יצא שהוא, הנוסע למרחק יותר גדול, ישאר מאחור ואתה הנהג תישאר לבד ע"י ההגה ותראה כמו נהג. אבל אנחנו מעריכים את חשיבותך ולא רצינו להביך אותך".

פעם הועלתה הצעה בין חברי הנהלת מתיבתא "תורה ודעת", להכניס שעון עבודה כדי להשגיח על הזמן שהרבנים נמצאים בישיבה, ר' יעקב התרגז: "איך אתם מעיזים להכניס שעון עבודה? מה הם — גהצנים? לא שמשהו לא בסדר עם מקצוע הגהצנות, זו דרך הגונה וישרה להתפרנס. אבל גהצן עובד משעה תשע עד חמש, והולך הביתה ואינו חושב על עבודתו עד למחרת בבוקר, וזה נכון וישר. הרב אינו כן! כשהוא הולך הביתה הוא חושב על תלמידיו, ויכול אפילו להפסיד שינה בגלל בעייה של תלמיד. יתר על כן, לפעמים רב נשאר ער עד שעה מאוחרת בלילה בכדי להכין שיעור מעולה לתלמידיו, ומה אם יאחר לישון למחרת ויגיע מאוחר לישיבה האם יש כאן סיפוק יצר אישי? כלל לא. הרי זה כתוצאה ממסירות לתלמידים. אין מקום לשעון עבודה בישיבה!".

בספרו את המעשה הזה על אביו, הוסיף בנו הרב שמואל קמינצקי (ראש ישיבה בפילדלפיה), שאביו דיבר במונחים אוטוביוגרפים בתארו את המסירות המוחלטת של הרב לתלמיד. הוא נזכר במקרה שקרה בזמן שאביו התאכסן אצלו בבית. בשעות המאוחרות של הלילה שמע אותו כשהוא יורד לקומה הראשונה של הבית, כשעקב אחריו מצא אותו רושם משהו ביומן האישי שלו.

"דאגתי בנוגע לבחור מסוים בישיבה — הסביר ראש הישיבה — נדמה לי שיש לי דרך לעזור לו. לכן [illegible] לבדוק את הדבר מחר כדי שלא אשכח".

הרב שמואל דישון מנהל ישיבת קרליך־סטולין, נזכר בראש הישיבה ר' יעקב קמינצקי, שהזמין כמה בחורים הביתה לקידוש בחג השבועות בבוקר, היה זה זמן לא רב אחר נשואיו בזוו"ש. הרבנית הכינה סעודה מפוארת, מטעמים מגבינה. כשראה ר' יעקב את השולחן הערוך החוויר משום שקיים מנהג אבות שלא לאכול גבינה ביום שישי. (הוא אמר שלא ידע את מקור המנהג, אבל הוא אינו אוכל מאכלים שהוריו וסביו לא אכלו). "האם משהו לא בסדר?" שאלה הרבנית.

"בכלל לא" ענה, "רק לא ציפיתי לקידוש ערוך בטוב טעם כזה".

כשיצאה מהחדר פנה לבחורים בשקט, הסביר להם את המצב ובקשם להתיר את נדרו, משום שאף פעם לא היה מקבל מנהג זה אם היה יודע שיצער מאן דהו, ועכשיו אינו הזמן המתאים להסביר לאשתו השניה... הם התירו את הנדר, והוא טעם מהעוגות בשבחו את הרבנית על מעשה ידיה. (ולפי דברי ילדיו מיד אחר כך מיהר לחדש את המנהג).

כשנשאל לדעתו על כדאיות הקבורה בארץ ישראל ספר מקרה ידוע על ר' מאיר שמחה מדר־וינסק שהוציא לפועל צוואה של אשה עשירה, שבה ביטאה האשה את קשריה ההדוקים לארץ ישראל. במקום להוציא את הסכומים הגדולים הדרושים להעבירה לארץ ישראל (הדבר קרה בתר"פ), הורה רבי מאיר שמחה לקוברה באירופה ולהשתמש בכסף הנשאר לחינוך תורני.

הוסיף: ר' יעקב בנימה אישית "נראה לי כשיעקב אבינו ביקש שלא לקוברו במצרים בגלל הסיבות המובאות ברש"י, רמז לכך שבנסיבות רגילות צריך אדם להיקבר במקום שגרים בו ילדיו ונכדיו. אדם צריך לחשוב על צרכי משפחתו גם אחר הסתלקותו, ולהבין שיהיה בהישג יד להתענינם ותפילות אחרי מותו. אני מתאר לעצמי שאחרי מאה ועשרים שנה הוצאות קבורתי בארץ ישראל לא יהיו מעל יכולתם של ילדי, אבל אני גם יודע שבני אינם אמידים ולא יהיה להם קל לטוס להתפלל במקום קבורתי אם אקבר בארץ ישראל".

הרב אברהם קמינצקי, בנו של ראש הישיבה, נזכר איך היה אביו מאזין בדריכות לדברי המבקש ממנו הדרכה, כדי לקלוט רמזים לנטיותיו של המבקש. לאחר שוידא שההלכה תקיפה, לקח בחשבון את נטיותיו הטבעיות של האדם ומגבלות יכולתו. (לפעמים היה עוזר לתלמיד להבין איסט־רטגיה לעליה רוחנית אפילו כשזה נגד תוכניות הוריו, ובפעמים אחרות היה מזהיר את התלמיד שלא להפר את רצון הוריו)... אם לא קלט כל רמז היה מושך בכתפיו ומפטיר "ווייס איך נישט" (באמת איני יודע) והיה מחכה לרמז נוסף, או שהיה מציע מהלך מסוים כדי לבדוק את התגובה.

פעם שוחח עמו אברך כולל על אשתו שעבדה במשרה מלאה, כאשר שמרטף שומרת על שני התינוקות. עכשיו היא בהריון שלישי, אמר האברך, הוא התחיל לקבל על עצמו עבודות שונות. אשתו על כן יכולה להישאר בבית עם הילדים, על ידי כך יחסכו את הוצאות השמרטף והיא לא תצטרך לעבוד יותר. מה דעתו של ראש הישיבה על כך שאישתו תוותר על עבודת חוץ? בתשובה תיאר ר' יעקב את הבית היהודי האידיאלי כשהאמא מטפלת בילדים בעצמה כל הזמן וכן הלאה.

אחרי חצי שנה חזר האברך עם אשתו. עכשיו היו לה שלשה ילדים שהעסיקו אותה כל היום וחצי הלילה, אולם היא הרגישה מתוסכלת ומתוסכלת ואף גילתה חוסר סבלנות כלפי ילדיה. "האם היא יכולה למצא עבודה חלקית במק־צועה?" שאל ראש הישיבה.

כשנענה בחיוב, הציע שתנסה לעבוד מחוץ לביתה מספר שעות ביום.

אחרי שהודו לראש הישיבה על עצתו ועזבו את החדר, מיהר האברך חזר לרגע ושאל: "הרי לפני חצי שנה הציע ראש הישיבה לאשתי להפסיק לעבוד?"

"לפני שישה חדשים תיארתי את המצב האי־דיאלי. היום יעצתי בדרך המתאימה יותר לצרכיה".

אברך כולל אחר תיאר את מאבקי אשתו להת־פלל לפני לכתה לעבודה. פעם התפללה כל בוקר, עכשיו כשהיא מטופלת בילדים, לא נשאר לה זמן להתפלל שחרית בבית. האם עליה להתפלל באוטובוס בדרכה לעבודה? שאל.

"עליה להתפלל את התפילות שהתפללה הרב־נית שלי כשטיפלה בילדינו. ברכות התורה וברכות השחר" אמר ר' יעקב.

"ו" — ? "ברכות השחר מסתיימת ב"יהי רצון" אמר ראש הישיבה בחוזרו על כל התפילה באיטיות ובעל פה, בהדגישו קטע כאן ומילה שם, "אין זו תפילה רצה" הגיב עם נצנוץ בעין.

בדבור לפני קבוצת מדריכים במחנה קיץ, אמר ר' יעקב שתפקידם כמשפיעים, לא במסגרות ההוראה הפורמלית, יכול להיות בעל תועלת רבה, בהסבירו שהמילה השפעה נגזרת מהמלה שפע. כשעומדים מתחת למרזב בשעת גשמים, המים שנאספים על הגג וזורמים כלפי מטה ונשפכים על העומד מתחת, הנרטב הרבה יותר ממי המרזב מאשר מהגשם עצמו, ככה היא השפעתו של שפע וכך הוא משמעות תפקיד המדריך שגישתו ומעשיו משמשים דוגמא לאלו שהם "למטה" ממנו.

באותה אסיפה הצביע על העובדה שהאבות הנביאים, וכן רבים מהמנהיגים היו רועים במקצועם. מקצוע שהוא נחות דרגה בסולם החברתי. אולם הסיבה לכך היתה שטפול בצאן כרוך בעיסוק עם העדר בכללותו וכו בזמן גם בהשגחה על כל כבש יחיד שעלול לטעות בדרך או לרוץ קדימה. הפעלת אחריות בב"כ הרבה דרגות שונות אימנה וגיבשה את מנהיגי עמנו. בזמננו, אין מקצוע קרוב למה שהיה בזמן התנ"ך, אבל יש לו מקביל במדה מסוימת: שמוש כמדריך לילדים במחנות קיץ.

תמיד היה נראה שר' יעקב לקח בחשבון את צרכיו היום יומיים של האדם, גם כאשר טיפל במטרות יותר נשגבות. לכולנו מוכרת תופעת ההורים השאפתניים הדוחפים את ילדיהם מעבר לכח סבלם או מעבר ליכולתם, פעולה המעוררת מרד או מצמיחה לא יוצלחים. ר' יעקב נמנע בעקביות מקיצוניות זאת. בזמן שימושו כמלמד בעת סידריו במלחמת העולם הראשונה הפליא את הורי תלמידיו בכך שאיפשר להם לשחק בחופשיות לרגעים מספר כל שעה או שעתיים, ויותר מכך — הוא לא תלה את הרצועה המקובלת, במקום בולט על הקיר כאזהרה לתלמידים שרבבים. הורים נבוכים נרגעו רק ע"י הבטחתו של הרב המקומי שיבא יום והתמונה המלמד יעקל דוהליניבר, תפאר את בתי ישראל לצד התמונה המפורסמת של רבי יצחק אלחנן ספקטור, רבה הנערץ של קובנה.

בנו בכורו, הרב בנימין קמינצקי (מנהל ישיבת "תורת חיים"), נזכר באביו שקראו לחדרו יום אחר בר־המצוה שלו, עלה על ספסל כדי להגיע לחבילה עטופה בדייקנות, וכהגישו לו אותה אמר לו: "עכשיו משאתה בר מצוה אני רוצה לתת לך את המצרך היקר ביותר בעולם, עליך להבטיח לי שתשמור אותו כחייך".

הוא פתח את החבילה ונתן לו שעון יד בהוסיפו שר' ישראל סלנטר היה רגיל לומר שהזמן הוא חיים, ובזבוזו הוא למעשה בזבוז חלק מהחיים. המסר שרד הרבה מעבר לשעון היד עצמו.

בזמן שכותב הטורים שימש כמפקח על פנימית מתיבתא "תורה ודעת" נרשמו לישיבה מספר גדול של תלמידים יוצאי דרום אמריקה. רבים מהם ביקשו רשות לבלות את השבת יחד עם קרוביהם באזור ניו־יורק, מבלי לדעת באיזו מידה היו מא־חיהם שומרי מצוות, הנהלת הישיבה החליטה להביא את כל הבקשות מהסוג הזה לפני ר' יעקב.

ביום חמישי אחד, אחה"צ, הכנסתי נער בן שש עשרה בשם חיים שבא ממקסיקו־סיטי, למשרדו של ראש הישיבה כדי להבהיר לו את בקשתו בשפת האידיש. אחרי שיחה בת חמש דקות דרש

מהיכן ידע מרן החזון איש זצ"ל להמליץ לפני יהודי אנטורפן למנות את ר' יעקב לרב הקהילה.

ר' יעקב לשמו של הבן של הקרובים של חיים ואמר לנער "אשוחח עם הרב ואודיע לך".

"ואוכל ללכת לשבת הזאת".

"אה, לא, עכשיו יום חמישי אחה"צ, ומסופקני אם הכל יתבהר עד מחר"

"מה? שבוע נוסף כאן?" [illegible] מרוצה כאן?)" שאל ראש הישיבה.

"הכל בסדר כאן. אבל אני רואה את אותם חדרים ואותם קירות יום יום, שבוע שבוע, לאדם דרושה הפסקה מפעם לפעם".

ועל סף הדמעות ברח חיים מהחדר בטורקו כמעט את הדלת.

התחלתי להתנצל על ההתנהגות של הנער חיים "אבל ר' יעקב פשוט ניענע בראשו באומרו "למעשה הנער צודק, בשבילו הישיבה בלי שינוי בשיגרה או בנוף הוא ממש בית סוהר, נעבעך, אין לנו ברירה, שבת אחת בסביבה הלא נכונה יכולה להרוס את כל התועלת שמביאה הישיבה במשך שלושה חדשים, אבל בכל זאת הוא צודק".

אבא של תלמיד מתמיד בתיכון מתיבתא מחוץ לעיר, התקשה לעכל את מסירותו המיוחדת של בנו ללימודי קודש. הנער השיג ציונים גבוהים עד אמצע השליש, ואז החלו ציוניו במתמטיקה לרדת פלאים "אני מקשיב בכיתה ועובר בהצלחה את כל הבחינות" הסביר הנער "אבל אני לא יכול להקדיש את הזמן הדרוש לשעורי הבית ולכן אני משיג ציון נמוך".

האב בדק את הרגלי הלימוד של בנו ומצא שהוא מתמיד ומסנר. האם עליו לעמוד על הכנת שעורי הבית על חשבון לימוד תורה, או שצריך להתעלם מציוניו הנמוכים כל זמן שהוא מנצל כראוי את הזמן? הוא החליט להביא את השאלה לר' יעקב ראש הישיבה ששאל את הנער "כמה זמן דרוש לך להכנת שעורי בית במתמטיקה כדי לקבל ציון טוב?"

"בערך חצי שעה"

אז פנה ראש הישיבה לאב "כל זמן שרצונך שבנך ילמד בהבנה את הנושאים המוצעים שם ללימוד, עליו להקדיש את חצי השעה, אם יש לזה חשיבות בעיניך, אז שיעשה זאת בצורה נכונה ולא בלב לא שלם".

בבית ספר שבו למד בנו של השואל פרץ ויכוח האם שפת ההוראה צריכה להיות אנגלית או אידיש? מה דעתו של ראש הישיבה?

מרן רבי אהרן קוטלר היה רגיל לומר: "איך וועל זאך מיישב זיין מיט ר' יעקב" - לא התנסיתי בשכחה עד גיל 70 הצהיר פעם. אך בהירות מחשבתו וצלילות דעתו ניכרו עד ימיו האחרונים כשר' יעקב אמר "נדמה לי" היה דמיון זה מבוסס על כל מטענו הרוחני על בסיס הידע הרחב במכלול הש"ס ומפרשיו. היו אלה "פסקי הלכה" גם כשלא הסתמך על סעיפים מפורשים.

ר' יעקב אמר שיש חילוקי דעות בנושא אבל הדגיש ששאלת המפתח היא איך ילמדו הילדים תורה בצורה טובה יותר? על סמך נסיונו בנכדיו שלמדו בשני סוגי הישיבות, מצא שאלו שלמדו באנגלית התקדמו והבינו טוב יותר את החומר, מאלו שלמדו באידיש "אבל איני רוצה שתתחשב בדעתי בנושא" הוסיף "כל דור יש לו תפיסה אינסטיקטיבית בקשר למה שיעזור לו להישרד בחיים. לדורך נראה שאידיש הוא גורם חשוב, אני לא מוכן לחלוק על כך".

תלמיד צעיר שלו ב"תורה ודעת" שאלו עד כמה צריכים לבדוק לפני בחירת בת זוג.

"כשהסבא מסלבודקה הציע לי את בתו של המשגיח, הרב הלר, הסכמתי לפגוש בה. באתי לבית, והיא שאלה אותי אם רצוני בכוס קפה. "כן" עניתי "בבקשה" ענתה. ביסודו של דבר הייתי מרוצה מכבה והתחתנתי".

הצעיר נדהם "וזה כל מה שהיה?" הוא הספיק לשאול. "האם גם עלי לנהוג כך?"

"לא בדיוק" חייך ראש הישיבה "הכרתי היטב את המשפחה ובאותם ימים בחורה היתה יותר בבית, לא היו השפעות אחרות עליה, בודאי שהייתי חייב לפגוש בה, אבל לא היתה נחוצה שום בדיקה נוספת של אופי. בימינו בארה"ב המצב הרבה יותר מסובך, קשה לנחש מראש, משפחה היא גורם חשוב אבל בשום אופן לא היחיד".

למוסמך להוראה מאחת מהישיבות בארה"ב, שהיה יעיל מאד בעבודתו בקירוב רחוקים בתוך האוניברסיטאות, היתה בת יחידה, בוגרת קודש בסמינר למורות שלימדה בבית ספר תיכון "בית יעקב" המקומי. היא הוצגה לפני בחור ישיבה צילדי, ומצאה אותו מעניין ומושך אבל דחו אותה חלק מדיעותיו הקיצוניות בנוגע לעניני חול ובשל כך לא יכלה לראות עצמה נשואה לו. הוריה, שהיו בעד השדוך החליטו לקחת את בתם לר' יעקב כדי לשוחח אתו על הנושא.

ראש הישיבה הקשיב לתיאורה של הבחורה ותלונתה על האברך שהוא "יותר מדי אירופאי", "מנותק מהוויות העולם". "יכול להיות" הגיב "יש בחורים שמבודדים עצמם לחלוטין מהסביבה האמריקאית. תגידי לי האם הוא משחק בכדור?" "רק בקיץ" השיבה.

"א"כ הוא לא אירופאי" אמר בחיוך "אבל את מתלוננת שהוא אינו בקי בהוויות העולם. למעשה כל אדם בנפשו את האשה המושלמת לבת זוג, יש לו [illegible] לאמו — שמנסיונו מייצגת שלמות — היא יותר קרובה לתמונה האידיאלית. בצורה דומה, בחורה מחפשת את האדם האידיאלי ובמסגרת שלה, אביה מייצג שלמות, מה שהוא יותר דומה לאביה היא מרוצה יותר. אביך תלמיד חכם, אדם טוב ובקי בהוויות העולם. לבחור המדובר יש את שתי המעלות הראשונות אולם את מוצאת חסרון בכך שאין לו את השלישית.

בודאי בקיאות בהוויות העולם היא מעלה, אבל בחור הישיבה של היום לא יכול לגדול במלואו בתורה וגם בהוויות העולם. העובדה שאינו בקי בהוויות העולם אינה מוכרחה להיות חסרון. למעשה אם היה יותר בקי בעולם החיצוני, היה מקום להיסוס. זה היה נחשב לחסרון, רמז לכך שהוא פחות בן תורה. בנוגע לאביך הידיעות נתרמות לו לעבודה בקירוב שלו".

הצעירה עשתה תפנית של מאה ושמונים מעלות בגישתה, וכמו שאביה העיר לי מאוחר יותר "תאר לעצמך בחורה בת תשע עשרה המתייעצת עם אדם זקן בן תשעים ואחת בעניינים הנוגעים ללב, ואחרי חמש דקות של שיחה, היא מקבלת את עצתו. זה כוחה של אישיות תורנית!"

ובהקשר אחר ציטט פעם ר' יעקב את דעתו של הסבא מסלבודקה על רב שקבל תואר "אני לא מתנגד לידיעות חול כשלעצמן אם אין שאלה של אפיקורסות. זה כמו עושר גשמי — נפלא למי שיש. הבעיות מתחילות רק כשמאמינים שעושר או לימודי חול הופכים את האדם, לאדם יותר מעלה.

לר' יעקב היו ידיעות רחבות במדע, פעם בזמן נסיעה ברכב לצפון מדינת ניו־יורק לרגל אירוסיו של תלמיד, העיר ר' יעקב לנהג שהוא טועה בדרך, "בדקתי את המפה ונדמה לי שאנחנו בדרך הנכונה" השיב הנהג.

"אני בדקתי את מערכת הכוכבים ואנחנו נוסעים בכוון צפונית־מזרחית במקום צפונית־מערבית", אמר ראש הישיבה. בתחנת הבנזין הבאה אושרה

המשך המאמר בעמ' ר' חלק א'

בחברת תלמידים בישיבת [illegible] בימי כהונתו כראש ישיבה [illegible]

הרב יהושע לוי

איש האשכולות

ליום השנה ה־75 לפטירתו של הגאון הצדיק רבי זלמן בהר"ן לעווי זצוק"ל

"הוא היה גדול בתורה, אבל היו עוד גדולי תורה, הוא היה גדול בצדקותו, אבל היו עוד צדיקים, הוא היה גדול במעשים ובעסקנות, אבל היו עוד כאלה, אך איש אשר יהיו בו הכל, איש האשכולות גדלות בתורה, גדלות בצדקות, ומידות טובות, מעשי חסד ועסקנות ציבורית כזה לא היה עוד כמותו". בהגדרה קצרה וממצה זו השתמש רבה של ירושלים, הגאון רבי צבי פסח פראנק זצ"ל, כאשר ביקש להגדיר את אישיותו הנדירה רבת האנפין שהתגלמה בדמותו של הגאון הצדיק רב הפעלים רבי זלמן ב"ר נחום לעווי זצוק"ל, (ראה בהקד־מה שכתב הרב שילה רפאל, שזכה להוציא לאור את ספרו שו"ת להר־רבשיין).

ואין לך הגדרה טובה מזו של האיש, אשר לא התהדר בתוארים, איש אשר דחה את כתר הרבנות של ירושלים, ולעג לתלמידים שביקשו לעטרו בכתר זה, שלדעת גדולים וטובים היה ראוי לו מכל הבחינות. איש אשכולות, איש שלא היה כמותו, אולם הוא מילא את כל אותן תפקידים בלי שיבקש גדולה לעצמו, את פרנסתו מצא במסחר האתרוגים, וגם באותה שעה היתה דעתו נתונה לכתוב תשובות לשאלות המסובכות ביותר. אף שספרים לא היו מצויים תחת ידו לעיין בהם, בהיותו עסוק בלקיטת האתרוגים בפרדסי יפו.

"מי שלא הכיר את ר' זלמן ר' נחומס, לא היה משער כי העסקן הגדול הזה, המעורב בין הבריות, ואפילו עם הערבים בשוק, הוא אחד הרבנים הגדולים בזמנו, חריף ובקי עצום, ואשר לא פסק פומיה מגירסא" כתב עליו בזמנו אחד מתלמידיו הרב חיים דב זצ"ל, כפי שמצטט אותו הרב רפאל בהקדמתו, בה הוא מוסיף: "כל המעלעל בתשובותיו של ר' זלמן נוכח לדעת עד כמה הדברים קולעים. את חידושיו העלה על הכתב תוך כדי לקיטת אתרוגים בפרדסי יפו מהם התפרנס, ללא ספרים, ללא שהות מספקת לעיין, ודוי תורתו נשלחו מיפו לבני משפחתו ולתלמידיו, בצירוף בקשה לבדיקה ולביקורת, הוא מציין בתשובותיו. פעמים רבות "ואין לי פה ספרים לעיין וגם הזמן אינו מספיק".

הגאון רבי שלמה זלמן זצוק"ל נולד לאביו הגה"ק רבי נחום זצו־ק"ל ששימש כרבה של העיירה שאדיק, בשנת תקצ"ו, השתייך לאחת מן המשפחות המיוחסות לשושלת המהר"ל מפראג זצוק"ל. דור אחר דור גדולי עולם בתורה וביראה, ידוע כי הגאון בעל "זכרי משפטי" מי שהיה רבה של לונט־שיץ, א"ז של הגאון מקאליש היה מחבב ביותר את בני המ־שפחה.

רבי נחום משאדיק עצמו היה אחד מחמשת האחים, כלם גדולי תורה ויראה, שהיו מכנים אותם "חמשה חומשי תורה". שלושה מבין האחים, שלשתם רבני קהי־לות חשובות בפולניה, רבי אשר לעמיל רבה של גאליך, רבי נחום שהיה רבה של שאדיק, ורבי יעקב ליב רבה של טלשיץ, עלו לארץ ישראל על פי חלום, שחלמו שלושתם בלילה אחד, בשנת תר"ג, עליה זו נקראה בפי כותבי תולדות ירושלים "עליית שלושת האחים לבית לעווי".

רבי נחום היה בן כ"ו שנים כאשר עלה לארץ ישראל והרבנות בשאדיק הוטלה עליו עוד בהיותו בן ח"י שנים. בתשובות שנתפ־רסמו כבר אז בספר "זית רענן" להגאון מקטנא ובספר "אמרי בינה" להגאון מקאליש, זכה לתוארים נכבדים, למרות גילו הצעיר כתבו עליו "הצדיק המ־פורסם".

כבין הכר לאותו צדיק וגדול בתורה זה זכה כותב השורות להביא לדפוס את ספרו של רבי נחום על מסכת בבא מציעא, וכפי שהזכרנו זכה הרב שילה רפאל להביא לדפוס את ספר שו"ת שלו, שבו נכללו גם כמה מתשובות בנו הגה"צ רבי זלמן בהר"ן, שהם רק שארית קטנה מכתבי היד הר־בים שהניח הוא והניח בנו אחריו.

אהבתו לציון היתה גדולה, השתוקק תמיד לעלות ולחונן את עפרה, אולם כאשר רעייתו לא היתה מוכנה ללכת אחריו לנטוש את משפחתה ולהתיסר ביסורי ארץ־ישראל, בתנאים הקשים של הימים ההם, התגרש ממנה, לאחר הסכמתה. נשא לאשה את בתו של הגאון מטומשפלא, ועלתה אתו יחד עם שתי בנותיה מזוג ראשון, שתי הבנות בנו כאן את ביתן, האחת עם הגאון הצדיק רבי שמ־עון דייטש זצ"ל, שהיה תלמיד של בעל "חתם סופר", והשניה עם הרב רבי יקותיאל דייטש זצ"ל, שמשפחותיהן היו מן המפוארות בירושלים.

עם אשתו זו נולד לו בנו בכורו רבי זלמן, נושא מאמרנו זה, ובתו מרת רחל ע"ה הלא אם משפחת ברגמן המיוחסת בירושלים.

רבי זלמן, היה בן שמונה כאשר זכה לעלות עם אביו לארץ ישראל, ועוד בילדותו ניכרו בו סימנים של עילוי, מבורך בכשרונות מזהירים, ומצוין במדותיו ויראת שמים, בספרו של אביו "אבני קודש" מביא חידושים בשם בנו שהיה ינוק וחכים.

על מדת חריפותו היו מספרים זקני ירושלים, כי כאשר התעמק בלימודו עם אביו במסכת בבא מציעא, היו מעמיקים בעיון רב, ובהתקדמות איטית, ובאחד הער־בים לפני תפילת המנחה, ניסה רבה של ירושלים, הגאון רבי שמואל לתהות על קנקנו, וביקש, ממנו לדעת אם כבר סיימו את הדף הראשון בבבא מציעא, הילד ענה בתמימות ילדותית, אכן בי־קשנו להתקדם, אולם הדבר נמנע מאתנו בהיותנו עסוקים לתרץ את אחת מן הקושיות שעמדה בדרכנו זו, והייתי מכיר טובה, אם הרב יואות לפתור לי קושיא זו, רבי שמואל ביקש ממנו להרצות לפניו את הקושיא, אולם הרב התקשה לפרק את הסוגיא המוקשה שהצ־לה בפניו, הילד התמים לא הסתיר את סיפוקו, שגם רבה של ירוש־לים, לא הצליח במקום לתת את התשובה, העומדים מן הצד הק־שיבו לדברים, ביקשו לגעור בו בילד זה, "ירדן ארץ" קראו כלפיו, אולם רבי שמואל היסה אותם, ואמר: "מה אתם רוצים מן הילד, הלא הוא שואל כהלכה", זלמן הילד, רץ אחר התפילה אל אביו כדי לספר לו את אשר קרה בבית המדרש, וכאן, גער בו אביו "פי כמה, גערה זו שהיה בה פרק מוסר מאלף, שלא נשכח ממנו עד ימי זקנתו, אביו רבי נחום, שחרד על כבודו של הרב, שלח אותו לפייס את רבי שמואל.

כמנהג הימים ההם נשא לאשה את בת דודו הרב מטאלין בהיותו בשנת הבר־מצוה.

כאשר אביו רבי נחום משאדיק נקרא לישיבה של מעלה, בא בנו זה רבי זלמן, להרביץ תורה לאותם תלמידים מצוינים, מהם גדלו ונשאו פרי ביניהם, היו גאוני ירושלים הידועים כמו: הגאון רבי יעקב אורנשטיין, בנו הגאון רבי ישראל חיים, ששימש אחריו כמו"ץ, אחיו הגאון רבי הרץ בהר"ן, הגאון רבי גרשון לפידות, הגאון רבי לייב דיין, ואחרים, שהיו ידועים, כגדולי תורה מהם היושבים על מדין בימים ההם.

שקידתו על התורה היתה מר־פלאת, תמיד היתה מסכת קטנה מצויה אצלו, ובכל עת, גם בהיותו בדרך ובכל ההזדמנות אותה של המתנה היה מוציא אותה מאמ־תחתו ומתעמק בלימודו, גם כאשר יסורים רבים וקשים תקפו אותו לא הסיח דעתו מלימוד התורה בעמקות, והמבקרים היו שומעים איך הוא מסיח בפני עצמו בדברי תורה ומתפלפל בסוגיות הקשות, ותמיד היה נושא ונותן בהלכה עם ידידיו, אם זה הגאון רבי יהושע צבי מיכל זצ"ל אשר מביא מדבריו בספרו "ציץ הקודש", או עם הגא־און רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל ואף עם הגאון מקאליש בעל "אמרי בינה", וזה דבר ידוע כי בכל מקום בו מוכיח בספרו דברים בשם "יחכם אותו" הוא מתכוון אל רבי זלמן, שהפציר בו שלא להזכיר את שמו מרוב ענוותנותו, בהיותו בורח מן הכבוד ולומד ומתעמק בתורה לשמה.

בענוותנותו הגדולה דחה כל הצעה למנותו למשרה רבנית, וסיפרה זקני הצדיקת מרת ריזל ע"ה, כמה דמעות היה מזיל כאשר הטיל עליו הגה"ק מבריסק ורבי יהושע ליב דיסקין זצוק"ל את התפקיד להיות פוסק ומורה צדק בבית המטבחים, או כאשר הכניס אותו למרות רצונו כחבר בבית דינו, למרות שהיה מקדיש כל יום כמה שעות לפסוק בבית המטב־חים, סירב לקבל עבור זה כל שכר. את פרנסתו מצא ממקורות אחרים, ובין היתר מהדפסת הספר "אלדד הדני", שהעביר אותו לבני משפחתו בחו"ל על מנת שיפיצוהו ברבים, וכאמור, היה עוסק בלקי־טת אתרוגים ולולבים ומכירתם בירושלים, מלאכה שפיקח עליה מהתחלת פריחתם ועד לקיטתם, והוא ידע להורות על פי המראה, והכן גזל האתרוג, ורבים היו משכימים לפתחו, כדי לשמוע תורות הדעת שלו על כשרות האת־רוגים, ובדבר עצותיו היה מבטל את עצמו, לא להטריח את הציבור אל ביתו, אלא היה יוצא לשוק וקובע לו מקום כדי שיהיה מצוי לשואליו, הוא מנע את עצמו מלומר: אתרוג זה פסול, אלא היה משיב לשואליו בחיוך: אתרוג זה כשר לברכה לאכילתו.

למרות היותו צנוע ומתרחק מן הרבנות, היו פונים אליו רבים בשאלות שונות גם ממרחקים, ביניהם מצאנו שגם הגאון מד־אבדא בעל "אמרי צבי" הפנה אליו שאלה, וגם בעל "ביכורי שלמה" ביקש הסכמתו לספרו.

הוא זכה להערצה גדולה מצד בני ירושלים, ללא הבדל חוג או עדה.

קצר המצע מהשתרע על כל תולדותיו של אותו גאון וצדיק שזה עתה מלאו 75 שנה לפטירתו, אולם לא תהיה התמונה שלמה, אם לא נזכיר ולוא בקצרה את פרשת גדולתו כאיש ציבור הדואג ליחיד ולכלל בכל הזדמנות ובכל שעה, גם אם הדבר קשור ביסורים, בהיקף המעשים לא היה לו מתחר־יה, כי על כן היה גדול לא רק בתורה, כי אם גם במידות ובמע־שים, בדאגה לעניים, בדאגה להשכין שלום בין איש לאשתו, להשלים בין יריבים.

רבי יוסף לוי הגיז ז"ל, היה מספר, בשם הגאון רבי זרח אפשטיין זצ"ל, כי באחד המקרים בא הגאון אל רבי זלמן בצאתו מתפילת שחרית בבית הכנסת, בקשר לאחת המשפחות שהיא במצוקה מיוחדת, רבי זלמן לא היסס לרגע, והציע לו במקום כשלית ותפילין מוטלים עוד תחת בית שחיה, לצאת ולדפוק על הדלתות ולאסוף כדי פרנסתה של אותה משפחה, והוא כבר היה בא בימים ורבי זרח עוד צעיר לימים. וכך נדדו מבית לבית עלו וירדו מדרגות רבות, רבי זרח הצעיר מתעייף ויגע מן המאמץ, אולם אותו סבא הכסיף אותו במרצו, כך שהוא נאלץ היה לדלג אתו כדי לעמוד לימינה של אותה משפחה שבמצוקה, עד שלבסוף כאשר הגיעו לבית החולים, ביקש רבי זלמן להכנס לטיפול רפואי שהיה זקוק לו באותה שעה, ואז העיז פניו לומר: כי הוא כבר עייף ואינו יכול להמשיך.

דאגתו היתה נתונה לא רק לצרכי הפרט כי אם גם לצרכי הכלל, מצוקת הדיור בימים ההם היתה מאד חריפה, והוא רבי זלמן ר' נחומ'ס לא חס על זמנו ולא על טרחתו, אלא קם ויזם את הקמתה של שכונת מאה שערים מחוץ לחו־מות, והטביע עליה את חותמו האישי על ידי הכנת ספר "התק־נות" שייחד את מאה שערים מאז ועד היום, ספר שהוא תורה שלימה וללמוד היא צריכה כיון שהיא בנויה על יסודות ההלכה.

אבל הוא דאג לא רק לצד הרוחני של שכונה זו, אלא גם הקדיש את עצמו לבניין השכונה, וכך אפשר היה למצוא אותו ליד אתר הבניה עם הגמרא ביד, ובאותה שעה מפקח בתבונה על האמנים העושים במלאכה, שיעשו אותה שלא בדמיה, כיון שרוב הפועלים האמנים היו שלא מבני ברית.

לא רק במאה שערים היתה ידו רב לו, בירוזמה, בעצה, בנפש, ובר־השראתו, גם ידיו היו רב לו בבנין שכונות אחרות שקמו בימים ההם בירושלים, כמו "אבן ישראל" שעל פיו ניתן לה השם "אבן" כמנין החברים שחברו להם יחד 53 חברים, כדי לבנותה וכך היה גם ביסוד שכונת בית יעקב, שמספר חבריה היו שבעים כמנין בני יעקב וביתו שבאו מצרים.

כנאמן הציבור שמורה נגדולה חברו בני יהודה, היו אנשי ירושלים שבימים ההם, רושמים בשאבו את הנחלה על שמו, אף שהוא עצמו סירב בכל תוקף לקבל נחלה באותן שכונות והיתה הצעות לפצות אותו בדירה, ועמד בסירובו לפכור את מצוות בנין ירושלים בכסף, והסתפק של בנין.

כזה היה האיש שלא דרש גדו־לה לעצמו, והוא נתפרסם בשמו הצנוע ר' זלמן ר' נחומס. אף שהיה ראוי לכבוד ולגדולה, כי על כן צנוע היה מטבעו וכו ולעג לכל שררה שהוצעה לו.

המודיע — חלק ב' עמ' ב'
כ"ז אדר מ"ז

בצלאל לנדוי | במערכה על חומות ירושלים

השלטונות והשכנים מפריעים לפתיחת בית חולים יהודי בתחומי הרובע המוסלמי

קוני הבית: נציגי יהדות אשכנז נאלצו למכור הבית לנכרים ★ רבי יעקב אורנשטיין, מתנגד למכירת הבית, טוען שהיתר המכירה לגבי שביעית, גרם להרחבת ההיתר גם לגבי הבית בתוך חומות ירושלים

ב"מכתבי הגלוי" יצא רבי יעקב אורנשטיין בדברים קשים נגד רבני חו"ל, שסמכו ידם על היתר המכירה, כדי לאפשר הקלות בעניני שביעית, וטוען כי בעיקבות היתר המכירה מצאו מקום היתר למכירת בתים לנכרים גם בירושלים: (חבצלת מיום כ"א אדר תרס"ט): "יעבר נא אדוני על פשע עבדו, כדברו ודתו כי אמנם-הרע לנו מאד הסדק הקטן אשר פתח לפריצת העם, כענין מכירת נחלות באה"י, ואחריו קם חכם ורב ספרדי, והביא לנו קללה ולא ברכה, התיר למכור בית בתוככי ירושלים הקדושה להכנסיה הקאתולית — — לע"ז, ואם כ"ק התיר מכירה לזמן, התיר הלה מכירה חלוטה לצמיתות. יראה נא אדוני בעיניו, כי לא נשאר עוד בעינינו צרור מקדושת הארץ, אשר לא הודח לעפר, ולא עלה זית אשר לא טורפה הערבים, האורבים לנו לכלותינו".

במשפט זה ישנו רמז למערכה שהתנהלה באותה תקופה בקשר למכירת בית שנרכש לשם בית חולים ברובע המוסלמי, לנכרים, ואם כי רבני ירושלים גילו בתנאים מיוחדים אפשרות להיתר, לא השלים רבי יעקב אורנשטיין, עם הפגיעה בקדושתה. ע"י קבלת היתר המכירה, שנתנה גושפנקא הלכתית למכירת קרקע בארץ ישראל — טען רבי יעקב — הועגן בעקיפין היתר למכירת בית גם בירושלים, וראה בכך פגיעה בקדושת ירושלים.

פרטי פרשה זו הלא הם חדושים בתולדות ירושלים, ואף באהלי ספר. תשובותיהם של גדולי ירושלים שהביעו דעתם בנידון: רבי שמואל סלאנט, ורבי שניאור זלמן מלובלין בעל "תורת חסד", רבי יעקב שאול אלישר (ישא ברכה) שימשו יסוד בקשר לדיונים על היתר מכירה להפקיע מאיסור שביעית, (הובאו לדפוס לאחרונה בקובץ "אוריתא" שהוקדש לנושא ירושלים).

כותב הטורים נוקל ברמז לפרשה זאת, החרות על מצבת אבן בבית עלמין העתיק לכוללות הפרושים, המצבות בבתי העלמין אבנים מספרות הן. אילו [illegible] למצבות, היינו למדים מהם על דברי ימי ירושלים במאת השנים האחרונות. בחלקת משפחת ואהלן, בקרבת חלקת משפחת פרוש, ניצבת מצבתו של ר' אברהם גרינברים, צמוד לקברו של ד"ר דיהאן, ועליה מסופר על שליחותו להקמת בית החולים שיזמה יהדות אשכנז.

להלן נספר על המערכות המדיניות וההלכתיות שהתלקחו מסביבו, וכבר עתה נציב יד ושם לר' אברהם גרינברים, שהגיע לירושלים בשנת תרמ"ה, לפני מאה שנה ומעלה, כדי לקדם את תכנית בית החולים הנ"ל, וב"יומן מסע" שהשאיר אחריו נשתמרו פרטים על יוזמה זו ועל הקשיים שעמדו לפניהם.

הקהילות החרדיות באשכנז נוקטות יוזמה לעזרת ירושלים

נקודה שתהא לנו אי"ה הזדמנות נוספת לסקור את תרומתם של ראשי יהדות אשכנז החרדית לביצור הישוב היהודי בירושלים, ודווקא באותה שעה שמנהיגי הריפורמים בגרמניה שקדו לנתק כל קשר עם ציון וירושלים. יוזמת הריפורמים לפגוע גם בקדושת ירושלים ע"י תכניתם להקים בית חולים, יחד עם בית ספר מקצועי, וכפי שקוראים לזה היום "מרכז קהילתי", נתקלה בהתנגדות מנהיגי עדת ירושלים, ייזכרו לשבח ראשי "פקידים ואמרכלים באמשטרדם", ובקיצור "פיקוא"ם", שהבחינו בסכנה והפנו את תשומת לבם של ראשי העדה בירושלים לסכנת החדירה הריפורמית.

המצב הסניטרי המעורער שגרם למחלות, ביחוד בארץ סובטרופית, הוא שדירבן בשעתו את ראשי עדת ירושלים להקים מוסדות רפואה לשרות הצבור. בשנת תקפ"ז, מיד לאחר עלייתם של ראשי הישוב האשכנזי מתלמידי הגר"א לירושלים, הניחו יסוד לחברת "ביקור חולים", ששימש יסוד ברבות הימים לביה"ח הראשון הוותיק "ביקור חולים". במאמר על ערכן של "אגרות הפקידים והאמרכלים מאמסטרדם" לחקר הישוב היהודי בארץ ישראל (קתדרה 27, ניסן תשמ"ג) מציין אריה מורגנשטרן, כי מתוך האגרות הללו נודע על נסיון נוסף להקמת בית חולים, בשנת תר"ו, ביוזמת העדה הספרדית, בשיתופה של העדה החסידית הקטנה ובסיועו העקיף של משה מונטיפיורי. יוזמה זו הוכחה בשתי תעודות בלתי מוכרות, שנדפסו בירושלים בתחילת שנת תר"ו (1846) (קתדרה 33).

כארבעים שנה לאחר מכן, בשנת תרמ"ב לערך, ראו מנהיגי יהדות אשכנז וביניהם מנהלי פיקוא"ם באמסטרדם, שדאגו לרווחתו של הישוב היהודי בארץ הקודש, צורך חיוני דחוף להקים בירושלים בית חולים משוכלל, נוסף על בתי החולים שהיו קיימים בירושלים: בית חולים הראשון שנוסד כאמור ע"י כוללות הפרושים; ביקור חולים, ובית החולים רוטשילד.

גדולי רבני אשכנז, רי"ד במברגר מוירצבורג, ורבי שמשון רפאל הירש רבה של הקהילה החרדית בפראנקפורט, רבי מאיר לעהמן רבה של קהילת מיינץ, ואתם רבי עקיבא לעהרן ראש פיקוא"ם בימים ההם, החלו בגיוס תרומות למטרה זו. הסכום שנאסף להקמת בית חולים חדש הועבר לירושלים, ור' משה יצחק גולדשמיט נציג פיקוא"ם, נתבקש לחפש מגרש מתאים להקמת בית חולים לצרכי הישוב היהודי בתוך החומות.

בימים ההם הועתקו משרדי הקונסוליה הגרמנית, ממרכז הרובע המוסלמי, לבנין חדש מחוץ לחומה, ברחוב הנביאים, שנקרא לפנים "רחוב הקונסולים". (בנין הקונסוליה הגרמנית ניצב בשעתו בפינת רחובות הנביאים-הלנברג, במקביל לביתה של משפחת נבון וביתו של הפחה הירושלמי. בתים אלה קיימים עד היום בפינה המקבילה, אולם בנין הקונסוליה נהרס).

בנין הקונסוליה, במרכז הרובע המוסלמי, הוצע איפוא למכירה. בגלל המחיר הנמוך יחסית שנדרש עבור הבנין הזה, החליט נציג פיקוא"ם רמ"י גולדשמיט לרכוש את המבנה לצרכי בית החולים המתוכנן, בטבת תרמ"ג הושלמה הרכישה והוחל בהכנות להפעלתו של בית החולים.

הנציגים המיוחדים מאשכנז נתקלים בקשיים

הועד המיוחד שהוקם בגרמניה למען בית החולים שיגר לירושלים שני שליחים מפעיליו: ר' אברהם גרינברים ור' אברהם רוז, כדי לזרז את ביצוע תכניתם. האורחים שהו כחודש ימים בעיר לקיום מגע עם הגורמים השונים, וכאמור רשם ר' אברהם גרינברים "יומן מסע" בביקורו זה.

ר' אברהם גרינברים, שימש כפרנס הקהילה החרדית הנפרדת "עדת ישראל" בנירנברג, ובשעתו שימש גם בהנהלת המשרד המיוחד שהוקם באשכנז להידוק הקשרים עם ארץ ישראל. עם יסוד אגודת ישראל נמנה בין חברי ההנהגה, ואף סייר בשליחותה בגאליציה ובא בדברים עם האדמו"רים בנסיון לקרב אותם לאגודת ישראל.

הפרופ' מ. אליאב, שהוציא לדפוס את "יומן המסע" (סיני תש"ל), מפליג בשבחו, שכן פעל רבות למען החינוך החרדי בגרמניה ושמר על יחסים הדוקים למען א"י. באדר א' תרפ"א יצא שוב לא"י, הפעם בשליחות אגוד"י העולמית, אך מיד כעבור את גבול א"י חלה והובהל לבית החולים שערי צדק, שם נפטר. כאמור, הובא למנוחות בירושלים בחלקת הקברים של משפחת ואהלך, בבית העלמין הישן של הפרושים, ופעלו חרות בתולדות ירושלים.

ברוב התלהבותם לא שקלו הנציגים המיוחדים שהגיעו מגרמניה את הענינים עד היסוד, וכדוגמא נצטט מיומנו של הר"א גרינברים על פרטי הבנין שנרכש: "אולמות והדרים נאים, מרפסות נאות ומאווררות, גינה וכן חצר המצויה מעל הרחובות הסמוכים. מבפנים הוא מפואר, וההדרים כאילו נוצרו לתכנית שנקבעה, ואין גם צורך בשינויי בניה", ממקורות אחרים נמסר על הליקויים שהיו במבנה זה, שנתעלמו כנראה מעיניו.

ביומן זה מסופר על הדיונים המרובים שהיו לו עם הגורמים השונים בקשר לבית החולים: "אין לשער כמה זה קשה, אם רוצים להועיל לענין. אנו מקבלים עצות כה רבות שקשה להבחין בין היוצא מן הלב לבין היפוכו. בכל שעה נשמעת תכנית אחרת ואיננו יודעים במי לרכוש אמון". ניתן להבין איפוא את הקשיים שהלכו ורבו, ביחוד נתקלו בהתנגדותו של המושל המקומי ראוף פחה, ועמדתו העוינת גרמה לכך שהתוכניה להתקנת ביה"ח בבנין שנרכש, לא ניתנה לביצוע בכלל.

כפי שמתברר טעו רוכשי הבנין, שלא קיבלו מראש את הסכמתם של השלטונות המקומיים. מתוך המסמכים שנתגלו בגנזי הקונסוליה האוסטרית, אנו למדים שכבר אז, לפני מאה שנה ומעלה, התנגדו השכנים הערבים להקים מוסד יהודי במרכז הרובע המוסלמי. אנו מופתעים ללמוד שגם אז, כמו היום, עודדו השלטונות המקומיים את התנגדות השכנים, אם כי השלטונות התורכיים, שלא יכלו לדחות את הפניה כלאחר יד, חיפשו נימוקים מנימוקים שונים להכשלת התכנית.

רשמית לא יכלו השלטונות התורכיים להעלות נימוק אנטי יהודי, אולם פנייתו של הועד באמצעות הקונסוליה הגרמנית, לפתיחת בית החולים, נדחתה למעשה ע"י השלטונות המקומיים. בראשונה הסתמכו על חוות דעת רפואית, שאין המקום מתאים למטרתו, בהמשך התחמקו והעבירו את הבקשה להכרעתם של השלטונות המרכזיים בבירת הממלכה קושטא, השגריר הגרמני בקושטא, הגיש בקשה לשלטונות המרכזיים, "השער העליון", והמליץ על אישור הבקשה, אך באופן בלתי רשמי העריך שאין כמעט סיכויים להכרעה חיובית, בגלל התנגדות המושל המקומי.

התנגדות זו הכשילה איפוא את התוכנית שיזמו מנהיגי יהדות אשכנז להקמת בית חולים בין החומות, בבנין שנרכש למטרה זאת. בסופו של דבר הקימו יוזמים אלה את בית החולים, "שערי צדק" מחוץ לחומה, וייתכן שהיתה זו לטובה.

ההכרח למכור את הבנין

כאמור בראשית מאמרנו, בכוונתנו להצטמצם למערכה ההלכתית שהתנהלה מסביב למכירת הבית שנרכש ע"י נציג פיקוא"ם על מנת לשמש כבית חולים. הוצאות החזקתו המרובות היו למעמסה על רוכשי הבנין והם נאלצו איפוא למכור אותו, והשאלה היתה למי.

שתי הצעות הוגשו לרכישת הבנין האחת ע"י הנגיד ר' משה ויטנברג והשניה ע"י אחת הכנסיות הנוצריות המחיר שהוצע ע"י הנוצרים היה גבוה מהמחיר שהוצע ע"י הר"מ ויטנברג. ההצעה המשתלמת ביותר הוגשה איפוא ע"י הכנסיה הפרנציסקנית, וכאן ישנה שאלת איסור מכירת בית לנכרי בירושלים או בארץ ישראל. כמה מרבני ירושלים בימים ההם מצאו מקום להיתר מטעמים שונים, אולם בספרת רוחו טוען רבי יעקב אורנשטיין כי יש בכך פגיעה בקדושת ירושלים.

רבני ירושלים. דנו בשאלה מבחינת מכירה לנכרי, ויסודו איסור "לא תחנם", "לא תתן להם חניה בקרקע בארץ ישראל" (ע"ז כ' ע"א). מדברי הרמב"ם (הלכות ע"ז פ"י הלכה ל"ד וכן בספר המצוות ל"ת נ"א) משתמע שאיסור זה יסודו בפסוק "לא ישבו בארצך פן יחטיאו אותך לי" (שמות כ"ג). לדעת רש"י, [illegible] והסמ"ע, מתיחס לאו זה רק לגבי שבעת העמים, בעוד שהלאו "לא תחנם" מתיחס לגבי כל האומות.

רבי יעקב שאול אלישר בימים ההם סגנו של ה"ראשון לציון" רבי רפאל מאיר פאניזל, ראשון היה בעניני הלכה, ואליו הופנתה שאלתו של חיים אהרן ואליד, אם ניתן למכור את החצר לקונה הנכרי, לאחר שאפסה כל תקוה להשיג מטרתם ולהקים בית חולים במקום הזה.

ואליד, שהיה המתווך למכירת הבנין לנוצרים, ורצה כמובן לקבל את הסכמת הרבנים, מציין בנוסח השאלה, שהיו פגמים בבנין ואנו מצטטים: "מלבד ההוצאות אשר מוציאים בעלי החצר שנה בשנה, נתחדשו בו מומים נסתרים אשר יתגלו במשך הזמן, ואם יוודעו — יגרע מאד מחירו מאשר משלם עתה הקונה הערל, וכמעט נראה בעיני שיש צד ביטול מקח, למכור ליהודי אחר שיש בו מומים נסתרים שאסור לגלותם".

תשובת ה"ישא ברכה" להיתר

בראשית תשובתו, מציין ה"ישא ברכה" את החששות: "תיכף בקבלת השאלה חשבתי בדעתי, שאף אם ימצא היתר פשוט ומוסכם, לכל אשר בשם חכם יכונה, עכ"ז לעיני ההמון תהיה הוראה זו תמוהה לרבים, אשר לא ידעו ולא יבינו טעמי ההיתר הכתובים בשאלה, כי אי אפשר לגלותם ולגרום נזק גדול למכירת החצר ויאמרו עלינו, דבני הספרדים, התירו פרושים את הדבר (לא פרושים אשכנזים ח"ו)".

בכלל חשיבות הענין נועץ עם חברו לרבנות ירושלים רבי שמואל סלאנט: "נמלכתי עם הרב הגאון ראש לעדת האשכנזים הפרושים, וגליתי טעמי המכירה לפעל, ולראות מה בדעתו, וכאשר דמיתי, כן השיב בתחלת דבריו, שכבר שאלו ממנו בענין זה, ולהיות הוראה תמוהה אמר להשואל "לך אצל רבני הספרדים שיתירו את הדבר"".

בראשונה ניסו לשכנע את הר"מ ויטנברג להוסיף על המחיר: "כה אמר אלי, "הבה נא נשלח אחר הקונה הישראלי, ואולי נפעול עמו, ואולי יסכים להוסיף על הסך שנתן בתחלה, ויתוקן הכל, ולא יתחלל שם שמים לעיני ההמון, אשר לא ידעו טעמי המכירה". הסכמתי לדבריו, ושלחנו אחר הקונה הישראלי כי הוא אחד ואין זולתו".

לאחר שלא הצליחו לשכנע את הר"מ ויטנברג להעלות את המחיר שהיה בדעתו לשלם בראשונה, ונשארה הצעתה היחידה של הכנסיה, החליטו לחפש דרך להתיר את המכירה לנכרים. הר"י אלישר ה"ישא ברכה" מצא סמך להיתר בדברי בעל "כפתור ופרח" על יסוד הגמרא (גיטין מ"ד ע"א) "המוכר ביתו לגוי דמיו אסורים, וגוי שאנס ביתו של ישראל ואין בעליו יכול להוציאו לא בדיני ישראל ולא בדיני עכו"ם, מותר ליטול דמיו, וכותב ומעלה בערכאות שלהם, מפני שהוא כמציל מידם". ולכן הוא פוסק "מסתברא דהוא הדין ישראל הדר בעיר שכולה גוים, ורוצים להעתיק דירתו לעיר אחרת, ויש לו שם בית שהוא יכול למוכרה לגויים, כי הוא מתירא שהגויים יחריבוהו או שיחזיקו בו ויגזלו בו בעל כרחו, וכן נמי בעיר שרובה ישראל ואנסוהו זהו, ואין שם ישראל שיקנה אפילו בזול — אם כן מצאנו שיהיה מותר לישראל למכור בא"י קרקע לגוי, על פי אחד הדברים שביארנו או כיוצא בהם, שמיני האונסים שונים הם".

בין היתר הוא מסתמך על המהרש"א (גיטין מ"ז ע"א) כי במקום שהישראל קונה קרקע מהנכרי וחוזר ומוכרה לנכרי שני, ליכא איסורא. אמנם ספק אם ניתן לסמוך להלכה על המהרש"א שהוא פרשן ולא פוסק, אך ניתן לצרף את דבריו, כדי להתיר מכירת החצר לנכרי.

בענין זה היה נימוק נוסף להיתר, שכן המוכרים היהודים כבר מכרו את החצר לנכרי ואם יחזרו בהם המוכרים "יבין הנכרי את הסיבה ויתעורר איבה ושנאה לאין תכלית". "לא ירהיב בנפשו עוז שום מורה ושום תופס ספר בגלוה המר והנמהר לבטל את המכר" — סבור ה"ישא ברכה" לסיכום ההיתר.

תשובת רבי שמואל סלאנט

בעל "ישא ברכה" מזכיר בתשובתו את עמדתו של רבי שמואל סלאנט, וקיצור תשובה זו בספרו הנ"ל של רבי שמחה הלוי במברגר "זכר שמחה". ליסוד ההיתר של ה"ישא ברכה", שהסתמך על הגמרא בגיטין, הוא מציין "יש נפקא מינה חילוק רב בין חצר של יחיד לחצר של רבים, כי גם אם ימצאו להקל ביחיד, בכדי שלא יפסיד סך עצום מועט על חלקו בנדבתו וכו', כן הוא מעלה אפשרות להיתר משום איבה על יסוד דברי המהרש"א הנ"ל.

למרות זאת, הוא סבור "אין להתיר לפסוק הדין מזה למכור לעכו"ם חצר של רבים, גם כשמרבה במחירה", ומציין "עוד כמה דברים שעברו בינו ובין בעל "ישא ברכה" שלא נשתוינו בענין זה". בכל זאת השלים כנראה הרש"ס עם הסכמתו של ה"ישא ברכה" לבצע את המכירה שסוכם עליה, ולא לבטל אותה.

תשובתו של בעל תורת חסד

באותו ספר "זכר שמחה", כלולה גם תשובתו של רבי שניאור זלמן מלובלין, בעל "תורת חסד", המביע דעתו מעיקר הדין "אין לנו להתיר למכור הבית לנכרי בשביל שנותנים ביוקר יותר מישראל". גם לדעת בעל "כפתור ופרח" אין למכור נחלה בארץ באונס ממון, כאמור, אלא במקום שאין שם קונה ישראל שיקנהו אפילו בזול, אולם אם ישראל מוכן לשלם תמורה לפחות במחיר הרכישה אסור למכור לנכרי, שכן מניעת רווח לבדה אינה חשובה כהפסד.

בהמשך תשובתו הוא מעלה אפשרות של חליפין שמותר להחליף בתים בארץ ישראל עם הנכרי, מכיון שיש כבר לנכרי ישיבה קבועה וחניה בקרקע, מה לי בית זה או שמחליף עמו. לדעתו אין איפוא שום סברא שיהא איסור בדבר, ולכן הוא מציע עצה טובה לעשות בדרך חליפין, ואנו מצטטים את לשונו: "ודהיינו שכאשר יושוו הקונים העכו"ם במחיר הבית הלז, ביוקר כפי רצונם, אז לא ימכרו להם הישראל בעצמו, רק הבית האחר שיקנו החברה מיד עכו"ם אחד, יעשו עמו חליפין. בית זה בבית זה, ואח"כ ימכור העכו"ם האחד את בית החולים הישן להעכו"ם הלז הקונה, שכבר השווה להרבות במחירה, ויכתב השטר מכירה על שמותם, שהעכו"ם קונה מהעכו"ם האחר, ולא מהחברה, והמה עשו רק חליפין שהחליפו בית בבית עם העכו"ם האחר כנ"ל, ואין בזה חשש איסור, ודעת לנבון נקל, לכלכל הענין במועצות הדעת".

בסוגריים יצויינו דבריו של רבי בצלאל זולטי שהשמיע בהרצאה בכנוס תורה שבעל פה, (שנה י"א, עמ' מ"ד) ששאל את ה"חזון איש" אם ניתן למצוא היתר חליפין הקרקע של הנכרי, תמורת קרקע של ישראל, אולם ה"חזון איש" ענה, לדברי הרב זולטי: "איני מוצא היתר למכירת המגרש, לא לגוי ולא לישראל החושב למכור לגוי לא בכסף ולא בחליפין, כיון שאין מחליפין מצות בעבירות". לאחרונה זכינו לספר "משנת יעבי"ץ" על הרמב"ם הלכות שמיטה ויובל, תוספו לו קטעי חידושיו הנוגעים לענינים אלו, הכלולים ביתר ספרי הרמב"ם. משום מה הושמטה הרצאתו בענין "היתר מכירה" שהשמיע בכינוס תורה שבעל פה מטעם מוסד הרב קוק, שכן עיקרו בענין "לא תחנם" ולא בענין שמיטה ויובל.

לתשובותיהם של רבני ירושלים: רבי שמואל סלאנט בעל "תורת חסד" וה"ישא ברכה", זכינו הודות לרבי שמחה הלוי במברגר, שכלל אותם בספרו "זכר שמחה", והוא מוסיף גם עמדתו הוא (סי' רי"ד). לדעתו "אין שום סברא להתיר למכור אפילו לישמעאלים, כדי להרבות רווח אפילו בדבר מצוה בכגון דא, במקום שיש קונה ישראל". אף הוא מעלה הצעה "להחליף בית על בית אחר מהנכרי מה הדין", ובמקרה זה יש מקום להיתר ואכ"מ"ל, אך הוא מדגיש שכתב "דבריו רק להלכה ולא למעשה" "פשיטא שלהוראות גדולים נ"י שומעין".

ה"חבצלת" מודיע ביום י"ח אלול תרמ"ח שאמנם נעשה רבות כדי למנוע את המכירה הסופית לכנסיה הקתולית "לדאבון לב כל אוהינו" אולם העמל היה לשוא. רבי יעקב אורנשטין תולה את הקולר בהיתר המכירה, שנתן למכור את הקרקעות לגבי שביעית, והמתירים מסתמכים עליו גם לגבי הבית בירושלים.

בית החולים "שערי צדק" מחוץ לעיר במקום בית החולים ברובע המוסלמי

שלש שנים לפני המכירה הסופית, כבר בחורף תרמ"ה, משנתברר כי מנוי וגמור עם השלטונות, שלא להרשות את הקמת בית החולים במרכזו של הרובע המוסלמי, החלו לחשוב על הקמת בית החולים מחוץ לחומה הוא "שערי צדק".

הקמת בית החולים "שערי צדק" ע"י ראשי יהדות אשכנז, מפעל חלוצי ראשון במעלה בימים ההם, הוא נושא בפני עצמו שייסקר בבוא השעה, אולם אנו הצטמצמנו בנושא שהצבנו לפנינו בפתח מאמרנו, הבעיה ההלכתית שנתעוררה בדבר מכירת בית בירושלים לנכרים, וביחוד הסתייגותו של רבי יעקב אורנשטיין.

חלק ממכתבו הגלוי, המוקדש בעיקרו לויכוח עם הרבנים המתירים, שהעניקו היתר למכירת הקרקע בשביעית, מקדיש ר' יעקב לענין מכירת הבנין שנועד לבית החולים. בלשונו המליצית הוא מספר שרעיונותיו הכריחו אותו להזדקק לפרשה זו: "כי קפצה דרכי ובאתי עד הלום, לפני שער החצר (הנקרא עד עתה אמסטרדמער חצר) — — — סיפרתי ספורי ברוח קרה, בחרדת כבוד בשר ודם, כאלו נלכדתי גם אני ברשת ההרגל", והוא חושב "האלקים נתן לפני ענין רע לענות עליו, דברים שאין בהם ממש של תועלת ותקוה, האוכל להשיב עוד את החצר לתחיה. כבר בכו על ההולך ולא שב, כל אבלי ציון וירושלים לא תחיינה עוד אבני החצר".

מחשבה עולה בלבו שגם הוא יאלם דום "אין טוב לפני כי אם הסתתר בין חשרת ערפל הלוט על פני הארץ, ועם בני גילי יחד אשכב וארדם תחת צעיף העלם ומסוה הקרח הנורא". אולם "קול האמת דופק בעורקי לבבי, לא אוכל הביט שעירי עזאזל מוקדים בארמונות הקודש, הלא אות אהבת הקודש לאמונה בתורתי — — מה למצוא בכוחי לעשות למלאות חרבות ירושלים ודמי הרוחות".

טענה בפיו על עיוותם של רבני ירושלים: "בעוד ידי הכתרים עסקו בהיתורים. כאלו היו הם לבדם הרואים באורבות, ושמי התורה נגלו לפניהם בספר, מצא כל אחד מכם שעת הכושר להתבא לאחוז בכנף ולנערה לאמר "מי אנוכי". בין כה וכה וחומת ירושלים נפרצה, אחרתם המועד, ואחר זה הייתם כאנשים הצועקים על ביתם שנפל, ועל ספינתם שנטרפה בים".

רבי יעקב אורנשטין הצעיר, בן הארבעים, תובע איפוא מרבני ירושלים להתגייס למערכה: "הן אמת כי הקדשתם זמנכם לתורה ולתעודה, והוציאו כל עתות הפנאי לעשות ציצים ופרחים בתלמוד ופוסקים, בכל זאת עליכם לשום לב למצב ארצנו הקדושה, כמשפט התורה. אשר הטילה חובה לחכמי הדור לרפא שבר עמם". ובפיו גם הצעות בנידון, שיפורטו במאמרנו הבא.

דייר המלך לוד חולה.

בנין ביה"ח "שערי צדק" סמוך להשלמתו.

הרב אלחנן סורוצקין | הגיגים - לפרשת החודש

תתחדש כנשר נעוריכי!

"החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה".

"הראהו לבנה בחידושה ואמר לו כשהירח מתחדש יהיה לך ראש חודש, ואין מקרא יוצא מדי פשוטו, על חודש ניסן אמר לו זה יהיה ראש לסדר מנין החדשים, שיהיה אייר קרוי שני סיון שלישי" — רש"י פ' בא י"ב ב'. וברשב"ם: "ולר' אליעזר האומר בתשרי נברא העולם, עיקר פשוטו כך, החודש הזה לכם, אע"פ שאינו ראש חדשים לשאר האומות, לכם יהיה ראש חדשים למנות ששי שביעי שמיני תשיעי חדש שנים עשר הוא חודש אדר, וכשנאמר בתורה והחודש השביעי ליום יציאת מצרים פירושו...".

נמצא שיש שני מניינים-ספירות: האחד מתחדש תשרי לאומות העולם והוא ראש השנה, גם לנו (אפילו לר' יהושע האומר שבניסן נברא העולם, ואין כאן מקום להאריך בזה) הוא יום הדין לנו ולכל בואי עולם, והוא העיקר מארבעת ראשי השנים השנויים במסכת ראש השנה, והשני לישראל המונים את החדשים מניסן (שהוא השביעי למנין הכללי) והוא באמצע השנה גם לפי חשבוננו. ולא עוד אלא שישראל מונין ללבנה ועכו"ם לחמה" (סוכה כ"ט). היינו שיש הבדל בין ישראל לאומות העולם גם בעצם החדשים, שחדשי ישראל הם חדשי הלבנה וחדשי העכו"ם הם חדשי החמה — ר"כה ראה וקדש".

ויש להבין על מה ולמה כל השנויים האלה, חשיבותם והקשר בינם לבין יציאת מצרים, ולמה נאמרה מצוה זו עוד במצרים, לפני כל המצוות. ואפילו לפני מצות קרבן הפסח, שהיא היתה התנאי לגאולתנו ויציאתנו מבית עבדים, להיותנו עם קדוש לה'? וחז"ל אמרו: "אמר ר' יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם... (רש"י, בראשית), היינו שמצוה זו היא התחלת התורה. והנה בקידוש לבנה אנו אומרים: "וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן, שהם עתידים להתחדש כמותה" — היינו שהשי"ת הועיד ללבנה את התפקיד להתחדש בכל חודש וזה הוא תפארתה ועטרתה. "עמוסי בטן" היינו ישראל, העמוסים מני בטן (ישעי' מ"ו) עליהם "להתחדש כמותה ולפאר ליוצרם על שם כבוד מלכותו".

ובפרקי דר"א (פ' נ"א) — "עתידים ישראל להתחדש ולהתקדש כמו שהלבנה מתחדשת ומתקדשת, ו"נמשלו ישראל ללבנה" (שמות רבה ט"ו) "עשו מתה לחמה שהיא גדולה ויעקב ללבנה שהיא קטנה" (שם), מה חמה שולטת ביום ולא בלילה, כך עשו יש לו חלק בעולם הזה ולא עולם הבא. יעקב מתה ללבנה, מה לבנה שולטת בלילה וביום, כך יעקב יש לו חלק בעולם הבא וגם בעולם הזה (שם), (כלומר, בלילה, בחושך, היא מאירה והיא שולטת וכובשת את חשכת הלילה, כך יעקב יש לו, חלק בעוה"ב וגם בעולם הזה — בחשכת הגלות, וכנאמר "להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות), והיינו שתפקידו ויעודו של עם ישראל הם בהתחדשות והתקדשות שבכל יום אנו מתחדשים בעבודת ה', לפאר ליוצרנו על שם כבוד מלכותו, לא כמצות אנשים מלומדה, וגם אם ישנם זמנים שהלבנה מתמעטת ונפגמת — הרי היא מתעוררת שוב ומתחדשת ומתקדשת. וכן אנו, גם אם ברבות הימים אנו לפעמים נפגמים ומתמעטים בעבודתו יתברך, הרי אנו מתחדשים ומתקדשים ואנו מתעוררים ומתרעננים והמצוות והתורה הם אצלנו כחדשים "יהיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום" — לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה".

ובפסיקתא רבתי פיסקא ט"ו אמרו "החודש הזה לכם, אמר ר' ברכי', כירח יכון עולם, כהדין סיהרא, אם זכיתם אתם מונים למליאתו ואם לאו אתם מונים לפגמו".

* * *

מצוה זו, התחלתה של תורה, היא איפוא ה"כורה הדרך" שלנו להיותנו עם מיוחד במינו והיא נאמרה לנו בראשית דרכנו, לפני צאתנו מארץ מצרים למדבר העמים, ללמדנו את מטרתנו ודרכנו, להיות משולים ללבנה להתחדש מדי פעם, שתהא תורתנו ואמונתנו אצלנו כדיוטגמא חדשה" ולשמור על תפקידנו "לפאר ליוצרם על שם כבוד מלכותו" ואם בעולם הזה "החמה" שולטת ביום, ומלכותנו — מלכות בית דוד — נפגמת ואפילו מתבטלת זמנית, הרי חידוש הלבנה מראה על חידושה ו"דוד מלך ישראל חי וקיים" ואנו מתפללים: "יהי רצון מלפניך למלאות פגימת הלבנה ולא יהיה בה שום מיעוט ויהי אור הלבנה כאור החמה וכאור שבעת ימי בראשית".

הרמ"א (הלכות ראש חודש תכ"ו): "ונהגים לאמר דוד מלך ישראל חי וקיים, שמלכותו נמשלת ללבנה ועתיד להתחדש כמותה וכנסת ישראל תחזור להתדבק בבעלה, שהוא הקב"ה, דוגמת הלבנה המתחדשת עם החמה שנאמר שמש ומגן ה', ולכן עושים שמחה וריקודים בקידוש החודש, דוגמת שמחת נשואין (בחיי פרשת וישב וד"ע)".

ותקנו לנו חז"ל את פרשת החודש, לפני התקדש חג חרותנו — גאולתנו, להודיע לנו ולהזכיר לנו את סוד קיומנו ותקותנו להגאל גאולת עולמים — את החודש הזה לכם, להתחדש ולהתקדש כמותה ולפאר ליוצרנו על שם כבוד מלכותו, כדי שנאמר לפניו שירה חדשה, על גאולתנו ועל פדות נפשנו שמחים בבנין עירנו וששים בעבודתו יתברך.

נשי ישראל נוהגות שלא לעשות מלאכה בראש חודש. ורש"י כתב הטעם, לפי שלא רצו הנשים לתת את נזמיהם לעגל ונתן להם הקב"ה שכרן שהן יהיו משמרות ראש חודש ולא האנשים. ובדרכי משה מביא משום אריז"ל, עוד טעם על כך והיינו כדברינו, שמצוה זו היא על ההתחדשות שאנו מתחדשים ומתקדשים לעבודת בוראנו.

ובפרישה כתוב: "ז"ל מורי ורבי, ואני אומר ע"ש שלעתיד הנשים הוקנות — צדיקות יחזרו לנערותיהן כיוכבי", על פי הכתוב תתחדש כנשר נעוריכי ועי"ז נתנו להן ראש חודש זכר לדבר וק"ל".

שרגא וייס

"תגרי לוד" - הסוחרים הממולחים

לדף היומי, בבא מציעא מ"ט:

ציור עתיק של לוד.

סוגיה גדולה בגמרא דנה במשאם ומתנם של סוחרי העיר לוד בתקופת המשנה, אותם הסוחרים הממולחים "שהיו בקיאים בסחורה ומוכרים ביוקר", כפי דברי רש"י.

העיר לוד היא עיר עתיקה מאד, יושבת במרכז הארץ ובה מרכז התנועה בשפלת החוף. בגמרא מגילה (דף ד.) נאמר, כי עיר זו מוקפת חומה מימות יהושע בן נון, והיא נפלה בנחלת שבט בנימין. אחר כך נחרבה בזמן פלגש בגבעה, ושוב נבנתה על ידי אלפעל, מצאצאי בנימין. וכך נאמר בפסוק (דה"י א' פרק ח' י"ב): "ובני אלפעל... הוא בנה את אונו ואת לד (לוד) ובנתיה". בזמן שיבת ציון מוזכרים תושבי העיר לוד בין העולים בזמן עזרא ונחמיה: "... בני לד (לוד) ואונו שבע מאות עשרים וחמשה" (עזרא, פרק ב', ל"ג), וכך הם מוזכרים גם בספר נחמיה בין חוזרי גלות בבל (נחמיה, פרק ז', ל"ז; ופרק י"א, ל"ה).

התלמוד קובע מקומה של לוד בגבול השפלה והעמק: "... מאמאום ועד לוד שפלה, מלוד ועד הים עמק" (ירושלמי, שביעית, פרק ט', ב'). היא רחוקה יום אחד מירושלים לצד מערב, שפלתה נקראת "שפלת לוד", והשפלה מדרום לה, "שפלת הדרום" (תוספתא שביעית פ"ז). בגמרא גם נקבע המרחק שבין לוד לאונו: "אמר רבי יעקב בן דוסתאי, מלוד לאונו שלושה מילין. פעם אחת קדמתי בנשף והלכתי עד קרסולי בדבש של תאנים" (כתובות, קי"א:). ובמקום אחר מסופר: "מעשה ברבי סימאי ורבי צדוק שהלכו לעבר שנה בלוד, ושבתו באונו" (חולין, נ"ו). מעשה זה היה אחר החורבן, שבלוד כבר ישבו גויים שהציקו ליהודים, ולכן העדיפו לשבות באונו הקרובה, המיושבת אך ורק יהודים. וכך נאמר במדרש איכה: "צוה ה' ליעקב סביביו צריו — כגון... לוד ואונו" (איכה רבה, פרק א').

בתקופת הבית, היתה פריחה גדולה לקהילת לוד, ואז נחשבה לוד כמשנה לירושלים. וכך דורש במדרש המלה "המשנה" בפסוק בצפניה (פרק א'): "המשנה היא לוד שהיא משנה לירושלים" (ילקוט סי' תקס"ז); ואחד משערי ירושלים היה נקרא שער מערבי שממנו הלכו ללוד: "פילי מערבאה דהיא אזלא ללוד" (איכה רבה פ"א).

תושבי לוד נהגו — כמו אחרים ביתר ישובי הארץ — לעלות ברגל לירושלים. פעם בא מושל רומי ללוד ומצא את העיר ריקה מאדם, כי כל העם עלה לירושלים לחוג את חג הסוכות, ורק חמישים איש פגש שם; (יוסף בן מתתיהו, מלחמות ב', י"ט, א').

בעת פריחתה של לוד, ישבו בה משפחות מיוחסות וחשובות. ביניהן מוזכרות: בית נתזה, בית גלוזה, בית לשה, ומשפחת אלכסא. "אמר רבי יהודה כשהיינו שודיין בחצר בית גלוזה בלוד, היו מבשלין קדרה של עדשים (תוספתא עירובין ריש פ"ו). עליית בית נתזה היתה מקום קבע לאסיפת חכמים: "מעשה ברבי טרפון וזקנים שהיו מסובין בעליית בית נתזה בלוד..." (קידושין מ:). ובמקום אחר: "נימנו וגמרו בעליית בית נתזה בלוד, כל עבירות שבתורה אם אומרים לאדם עבור ואל תהרג יעבור ואל יהרג..." (סנהדרין ע"ד). ובגמרא מסכת שבת: "אמר רבי יהודה, פעם אחת שבתנו בעליית בית נתזה בלוד, והביאו לנו שפופרת של ביצה ומלאנוה שמן" (שבת כ"ט:).

ועל משפחה אלכסא נאמר: "מעשה שמת אלכסא בלוד ובאו אנשי עיירות והספידו. אמר להם רבי טרפון צאו, אין מספידין ביום טוב" (תוספתא, חגיגה, סוף פ"ב).

גם הילני המלכה היתה יושבת לעתים בלוד, וכך נאמר בגמרא: "מעשה בהילני המלכה בלוד שהיתה סוכתה גבוהה מעשרים אמה והיו זקנים נכנסים ויוצאים לשם" (סוכה ב:).

ועל העשיר ביתוס, נאמר, כי חכמי ישראל היו מסובין אצלו בליל חג הפסח: "...מעשה ברבן גמליאל וזקנים, שהיו מסובין בביתו של ביתוס בן זונין בלוד, והיו עוסקין בהלכות הפסח כל אותו הלילה.." (תוספתא, פסחים, י' ח').

תגרי לוד (סוחרי לוד)

בסביבות לוד היו גדלים עדרי צאן ובקר, ובעיר היו בתי מלאכה לעשיית אריגים דקים ובתי צביעה, בהיותה שוכנת כפרשת דרכים במרכז הארץ, התיישבו בה סוחרים, שהיו עושים מסחר בתוצרת העיר וסביבתה: "תגרי לוד". הם מוזכרים במקומות אחדים בתלמוד ובדברי חכמינו. כאשר פסק רבי טרפון שאין אונאה פחות משליש, שמחו תגרי לוד, אבל כאשר ר' טרפון נתן רשות לקונה, לחזור בו עד סוף היום, העדיפו את פסק החכמים, החולקים על רבי טרפון (בב"מ מ"ט). ובמקום אחר: "מעשה ואמר להם ר' אליעזר בר צדוק לתגרי לוד, בואו וטלו לכם תבלי מצוה" (תוספתא סוף פסחים).

החביות שהיו מייצרים בלוד מוזכרות במשנה: "רבי עקיבא אומר... מהקדירות הדקות ועד חביות לודיות ברביעית" (כלים, פרק ב' ב'), ובמקום אחר בגמרא: "תנא, חביות כדיות לודיות וביתר ניות" (מנחות פ"ז).

כמו כן הביאו אנשי לוד מאכלים מיוחדים מחיטין, שהיו מפורסמים תחת השם "לודיות", וכך נאמר בגמרא (ביצה י"ד): "...חטין לעשות מהן לודיות". ואולי היו אלו הנחתומים שעשו "לודיות" שרבי אליעזר ישב אצלם, כמוזכר בתוספתא (ד"מ, פרק ב', ד'): "... מצאתי את רבי אליעזר שהיה יושב בחנות של נחתומים בלוד, אמר לי, מה חידוש היה לכם בבית המדרש היום".

מתוך עשירותם של סוחרי לוד, היו בונים בתי כנסיות מפוארים. מסופר במסכת שקלים (ירושלמי, פרק ה' הלכה ד') כי רבי חמא בר חנינה ורבי הושעיה היו מטיילין על יד בתי כנסיות הללו, ואמר אחד לשני: "כמה ממון שיקעו אבותי כאן!" ענה לו: "כמה נפשות שיקעו אבותיך כאן!".

בכל זאת לא העבירה אותם עשירותם על דעתם, ומסופר על בנות לוד שהיו צדקניות: "... בנות לוד היו לשות עיסתן ועולות ומתפללות ויורדות עד שלא יחמיצו" (ירושלמי מעשר שני, פ"ה, ב').

עינם של השליטים הרומאים היתה צרה ביהודי לוד, והם הושיבו בה עכו"ם. בתקופה הביזנטית היה רובם של תושביה נוכרים, ומצב יהודי לוד הלוך הלך ודל. תושביה וחכמיה נדדו צפונה. לגליל. לוד היהודית הדלדלה, עד שאמרו עליה: "עשרה חלקים של עניות בעולם, ותשעה בלוד ואחד בכל העולם" (אסתר רבה, סוף פ"א).

חכמי ישראל בלוד

גדולי התנאים היו גרים בלוד. בית דינו של רבי אליעזר בן הורקנוס היה בלוד. וכך נאמר: "תנו רבנן: "צדק צדק תרדוף" הלך אחר... ר' אליעזר ללוד" (גמ' סנהדרין, ל"ב:). ונאמר במדרש (שהש"ר, א', כ'): "... בית מדרשו של רבי אליעזר היה עשוי כמין ריס, ואבן אחת היתה שם והיתה מיוחדת לו לישיבה. פעם אחת נכנס רבי יהושע, התחיל מנשק אותה האבן ואמר: האבן הזאת דומה להר סיני, וזה שישב עליה, דומה לארון הברית". ועוד: "תניא, כרם היה לו לרבי אליעזר במזרח לוד, בצד כפר טבי, וביקש להפקירו לעניים..." (ביצה ה':; ראש השנה ל"א:). "ומעשה וגזרו תענית בלוד, וירד רבי אליעזר ורבי יהושע וסיפר, ואמרו להם צאו והתענו על מה שהתעניתם..." (ר"ה, י"ח:).

מחכמי לוד הנודעים היה רבי טרפון, כפי שמוזכר לעיל בענין הוראתו לתגרי לוד, וגם במשנה במסכת תענית (פ"ג, מ"ט): "... מעשה שגזרו תענית בלוד וירדו להם גשמים קודם חצות, אמר להם רבי טרפון: צאו ואכלו ושתו ועשו יום טוב".

אל לוד נהרו תלמידים רבים, וביניהם רבי יוסי הגלילי שפגש את ברוריה, אשת רבי מאיר. אמר לה: באיזה דרך נלך ללוד? — אמרה לו: גלילי שוטה! לא כך אמרו חכמים: אל תרבה שיחה עם האשה — היה לך לומר: באיזה ללוד? (גמ' עירובין, נ"ג). רבי שמלאי מוצאו מלוד ואח"כ עבר לבבל, לנציבין. שם עוד קראו לו "שמלאי לודאה" (גמ' ע"ז, ל"ו.). חכם אחר היה ג"כ נקרא על שם העיר לוד: רבי שמעון לודייא (שמות רבה ג'). גם המעשה, שרבי עקיבא ראה חולית בור, שמים חקוקה, היה בלוד. ואז הלך ללמוד תורה, (אדר"נ, י"ב). ובזמן שהיה ר"ע מגדולי התנאים: "מעשה שעברו יותר מארבעים זוג (עדים שראו את מולד הלבנה) ועכבם רבי עקיבא בלוד. שלח לו רבן גמליאל: אם מעכב אתה את הרבים נמצאת מכשילן לעתיד לבוא: (ר"ה. פ"א, מ"ו).

זכרונות עגומים מתקופת הרומאים

מספרים חז"ל: מרתא בת בייתוס אשת יהושע בן גמלא כהן גדול, כאשר יצאה אל בית המקדש הוציאו לה ספטיות (שטיחים) מפתח ביתה עד לבית המקדש, כדי שלא יתיחפו רגליה. ואילו בימי החורבן מספר ר' אלעזר: "ראיתיה שקשרו שערותיה בזנבי סוסיהם של ערבים והיו מריצין לה מירושלים ועד לוד, וקראתי עליה את הפסוק הזה: הרכה בך והענוגה אשר לא נסתה כף רגלה הצג על הארץ..." (איכה רבה. פ"ב).

על "הרוגי לוד", שהיו בין הרוגי מלכות, אומרים חז"ל, "שאין בריה יכולה לעמוד במחיצתם". וכך היה המעשה: בתו של קיסר נהרגה, ולא נודע מי עשה המעשה הזה. אמרו הגויים: בודאי היהודים, שהם אויבי הקיסר. גזרו על כל ישראל הריגה. היו במדינת לוד שני אחים, שקנאו קנאת הקב"ה ואמרו: מוטב שנהרג אנחנו ונציל את ישראל. — הלכו ומסרו עצמם על קדושת שמו יתברך ונתנו עצמם לשביה. באו אל הגויים ואמרו: למה גזרתם על כל ישראל? אנחנו עשינו את המעשה הזה. והרגנו אותה. כיון ששמעו הגויים כך, ביטלו הגזרה מישראל. תפסו את שני האחים האלה. כל יום ויום היו חותכים מהם אבר אבר, כדי שתיטרף נשמתם, עד שמתו. לפיכך אמרו חכמים: "הרוגי לוד — אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתם".

לוד במרוצת השנים

בתקופה הביזנטית, עם עלית הנצרות, גרשו את היהודים מלוד. הרומאים נתנו ללוד שם הרש "דיאוספוליס" ואחר כך בזמן הנוצרים נקראה לוד "סאנטג'ורג'". בזמן הנוסע רבי בנימין מטודילה. הוא פגש שם רק יהודי אחד, שהיה עוסק בעבודת צבעות. צאלח־א־דין כבש את העיר מידי הנוצרים, והוא עודד שיבת יהודים לעיר. כאשר ביקר בה רבי אשתורי הפרחי, הוא מצא בה קהילה יהודית.

המודיע — חלק ב' עמ' ג'
כ"ו אדר מ"ז

هكذا من الأصل

הרב משה טורק

חנוך לנער על פי דרכו - על פי טבעו

הגילים אנו בעולם המודרני לשמוע מידי פעם אודות הכתה הטיפולית. וכבר נגענו בזה בחלק הראשון של מאמרנו — (ראה גליון ער"ש ה' אדר תשמ"ז). אולי נרחיב כאן קצת את הדיבור בנושא זה. חז"ל אומרים חכמה בגויים תאמין תורה בגויים אל תאמין. קבעו לנו בזה חז"ל תחומים עד היכן יש לנו אפשרות ללמוד משיטותיהם של אומות העולם. החכמה שבגויים חכמה היא אבל יש עוד משהו למעלה מהחכמה והיא התורה. תסביר דברינו. הרעיון העיקרי של כתה טיפולית היא לקחת את הילד שלא הצליח להגיע לרמת הלימודים של בני גילו, לעזור לו ולפתוח את לבו בכל מיני דרכי חינוך. ראשית לקבוע סיבת חולשתו ולפי זה לקבוע ע"י איזה משחק וכדי למשוך את לבו ולעורר את התעניינותו וע"י לחזק את כח ריכוזו. המדובר הוא על ילד בריא ושלם ללא שום ליקויים ח"ו. הצד השלילי בשיטה זו הוא כמו שכתבנו למעלה שע"י אנו מסביבים על הילד חותמת של ילד עם ליקוי וזה כמובן דבר שאינו צודק (אגב איני מדבר על מקצוע החשבון שזה נושא לגמרי אחר. אחד הגדולים בארץ סיפר על עצמו שקיבל תמיד במקצוע זה בלתי מספיק. בזה וודאי שאין מקום לילד זה בכתה טיפולית וצריך עצות אחרות. עיקר הנידון כאן בנוגע ללימודים האחרים. הלימוד העיקרי גמרא וכו' ולהבדיל שאר לימודים כלליים).

כפי הנראה לי, הרעיון לטפח ילד באופן פרטי הוא בהחלט נכון ומוצדק חנוך לנער על פי דרכו פירושו לפי טבעו. לפי כשרונו. סיפר לי אדם גדול שאביו תלמיד הגה"צ ר' דניאל מקלם שאל פעם את הגה"צ המשגיח ר' ירוחם ממיר איך יתכן שבישיבה של כמה מאות תלמידים יספיק משגיח אחד. השיב ר' ירוחם זצ"ל זו טעות. במיר ישנם כמה מאות ישיבות וכל ישיבה יש בה בחור אחד. עד כאן דבריו הנעימים, אשר בהם גילה את כל סוד ההצלחה שלו בישיבה. עלינו לקחת את הצד החיובי של הכתה הטיפולית אולם בסגנון אחר. לדוגמא אחר חלוקת תעודות מחצית השנה כאשר הנהלת הת"ת או ביה"ס רגילים להנהיג שתהיה בכל כתה מחברות ציונים בהם רושם כל מחנך את הציונים, ומכאן מקבל המנהל תמונה ברורה על כל תלמיד בכל מקצוע וכמו כן על מדותיו והתנהגותו של כל תלמיד. במיוחד בחלק הראשון של השנה [illegible] מדת הדין (כמובן שגם זה צריך להיות ביחד עם ימין מקרבת ד"א ציון אמיתי אבל בהתחשבות. לא לקלקל את התעודה ולא לשבור את התלמיד ועל כגון דא אמר מרן החזו"א שהוא מוכן לקחת על עצמו כל אחריות על ציון יותר טוב מאשר מגיע באמת. ועכ"ז חייב ההורה והתלמיד לדעת את מצבו האמיתי). לאחר שיש למנהל תמונה ברורה מהמתרחש בביה"ס יש לו לרכז שמות התלמידים הזקוקים לעזרה זה בכה וזה בכה. לעודד. לדרוש, לבנות בכל צורה שרואה לנכון לאחר יעוץ עם כל הגורמים — הורים, מורים, מביני דבר וכדו'. וע"י למצוא פתרון עבור כל תלמיד ותלמיד. לפעמים גם להזמין תלמיד למנהל ולשוחח אתו באופן פרטי על התעודה ולהראות לו איך בצורה קלה יוכל לשפר כל ציון וציון. והכל בצורה חמה ונעימה כאשר כתבנו לעיל.

אין ללמוד דרכי חינוך מן העולם המודרני - לחינוך ילד על פי התורה וללימוד תורה ויראת שמים

חינוך אינדיבידואלי היא שיטת החינוך הישיבתי - ר' ירוחם ממיר: במיר יש כמה מאות ישיבות ובכל אחת מהן בחור אחד...

לדוגמא הנני לציין מתוך הנסיון כי אחוזים גדולים מאותן בעיות אינן בעיות אישיות של הילד כלל. הרבה מאוד מהן תלויות במצב המשפחתי כאשר בבית לא הכל כשורה מורגש הדבר היטב בהתנהגות הבנים. זכורני כאשר למדנו בתור מורים צעירים שעורי הדרכה בחנוך אצל המחנך המפורסם הרה"צ ר' משה אויערבך זצ"ל, העמיד לפנינו שאלה איך צריך להתייחס לתלמיד שמתחצף בצורה מוגזמת, מהו העונש אשר צריך לתלמיד כזה. כל אחד מאתנו אמר את דעתו. בתום המו"מ פתח ר' משה את פיו ואמר אספר לכם מה שאני עשיתי בכגון דא. הכנסתיו למשרד ושאלתי אותו האם אכלת היום ארוחת בוקר? תשובתו הפסקנית לא איחרה לבא. לא! מיד כבדתיו בחתיכת עוגה שהיתה באמתחתי. אחר כך המשכתי לדבר עמו על הא ועל דא. בסופו של דבר התברר שאמו של התלמיד מאושפזת זה כמה ימים בבית החולים ומסיבה זו כמעט שלא בא אוכל לפיו של הילד. תתארו לכם — הפטיר ר' משה — אם הייתי מעניש את התלמיד המסכן הזה איזה עוול משווע הייתי עושה עמו. עוול אשר לעולם לא יכופר! זו דוגמא אחת מני אלף.

כמה אמיתיים ונכונים הם דברי המנהל הראשון של יסודי התורה ר' שרגא סיני ז"ל שהיה אומר תמיד כתה רגילה מתחלקת לשלושה חלקים — שליש טובים, שליש בינוניים, ושליש הזקוקים לעזרה וסיוע מצד ההורים והמחנכים. ובמידה שהשליש האחרון גדול אין זו אשמת הכתה רק חייבים לעבוד בדיקה במקצוע, או לחפש הגישה הנכונה. כמו כן אם כולם מצטיינים יתכן מאוד שלא הגישו למצטיינים את הלימוד ואת העומק שהם יכולים באמת להשיג. ועי"ז קפחו אותם. כי זה ברור שכמו שעוול גדול הוא אם לא מפתחים כראוי את החלשים, כן גם עוול גדול הוא אם לא מפתחים את בעלי הכשרון. ודבר זה כבר הזכיר פעמים רבות האדמו"ר הגה"ק האדמו"ר מקלויזנבורג שליט"א בשיחותיו שחובה היא לדאוג לבעלי הכשרון לפתח כשרונותיהם עד כמה שידם מגעת ולא להתחשב עם שום חשבונות אחרים.

מעלה נוספת ישנה בשיטה הנזכרת מאשר בשיטה המקובלת בבתי הספר היא, שבכתות הטיפוליות מתחיל הטיפול ע"פ רוב כשלדאבוננו התלמיד כבר מתאים לדרגת הכתה הטיפולית והיינו כשהפער בינו לבין שאר התלמידים כבר גדול מאוד, עד שאף משרד החינוך וכדו' מחליטים שתלמיד זה אין מקומו בכתה רגילה. לעומת זאת בשיטה הנזכרת לעיל אין לנו לחכות למצב כה ירוד, אלא מיד כאשר מתעוררים אצלנו חששות מסויימים כלפי אחד התלמידים, מיד הוא נכנס לטיפולו של האחראי. או לעולם לא יגיע להתדרדרות כה גדולה.

הרשה לעצמי לומר באחריות מלאה כי חלק גדול מאלו התלמידים אשר לא זוכים לגדול ולעלות כראוי או שלפעמים אפילו להיפך ח"ו זה רק בגלל שהמחנך לא הצליח לתפוס בזמן את הסיבה האמיתית שמחמתה הם התחילו להתדרדר. ולכן לא ידעו את הגישה הנכונה בחינוך הילד. זכורני בתלמיד א' בישיבה קטנה שסולק מהישיבה, וכשהגיעו הדברים לאוזני מרן בעל החזו"א הגיב ע"ז ואמר אילו הייתם מצליחים בזמן להטעים לו קצת מטעם לימוד התורה כמו השמחה שיש לו במשחק — וזה דבר בהחלט אפשרי, אז לא היו צריכים להגיע למצב זה. כמובן שאין כלל בלי יוצא מן הכלל, אבל באופן כללי אם עין פקוחה על התלמידים אפשר תמיד להציל בזמן ויפה שעה אחת קודם...

וכעין זה כותב גם רבינו הקהילות יעקב זצ"ל בספר קריינא דאגרתא (אגרת שס"ז) אמנם הוא [illegible] אך דווקא ממקרים אלו יש ללמוד את שורש הנפילה.

וב"ה הודות לשיטה זו וההנהגה שנים רבות בבית ספרנו זכינו ב"ה שבוגרי הת"ת ילכו בדרך הישרה כאשר העיד לפנינו בהזדמנות ראש ישיבת שפת אמת הגרפ"מ שליט"א באחד מביקוריו בתלמוד תורה.

בסיכום, מנהל או מחנך רציני

(המשך בעמוד ד')

ת"ת רוז'ין־סדיגורא בבני ברק: ה"מלכות" שולטת בכיפה

9 שנות קיום וחינוך 4 קומות המאכלסות 350 תלמידים כ"י שהגיעו לרמה לימודית בין הגבוהות ביותר ★ אופייני ל"מלכות" הרוז'ינאית שלא נתונה בפני השפעת הצמצום... ת"ת רוז'ין־סדיגורא בבני ברק נחשב כיום לאחד ממוסדות החינוך המובחרים בעיר התורה והחסידות ★ פנינה חינוכית ומדגם אופייני של מוסדות מעלה המחנך את תלמידיו לכל מידה נכונה

— מאת משה מיכאל צורן —

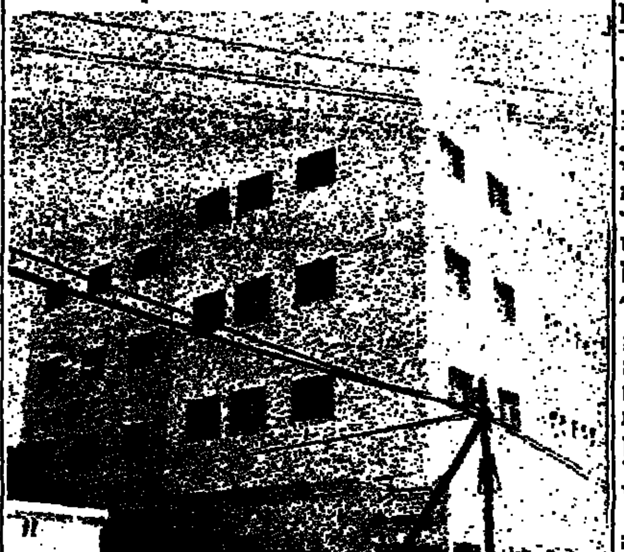
ת"ת רוז'ין־סדיגורא.

כמעט באקראי נזדמנו למקום הזה. אלמלא היינו נוכחים במבחן על דיני שביעית של "דגל ירושלים" שנערך שם, הם היו ממשיכים להסתתר בענוותם היתירה.

הכל על ביתידיעתר שכזה שיסתתר. לו אי שם בקרן זווית. מהת"ת של רוזין־סדיגורא בבני ברק, אפשר לקחת משל והדגמא מה ניתן לעשות בזמן כה קצר ואיזה הספק והשגים אפשר להשיג כאשר המטרה היחידה — ואין בלתה — הניצבת למול העיניים, היא: הגדלת תורה והאדרתה!

נכון שמלכות רוזין סדיגורא היא מלכות לכל דבר; וגם זה נכון, שלמלכות אין צמצום, וכח השפעתה חורג מעבר לגבולות וקווים, מחיצות וסייגים; נכון שמלכות, אם היא באה מכח הקדושה, מסוגלת להעפיל לשמי שמים___

אך גם לאחר כל זה קצת קשה לתפוס כיצד ואיך צמח ת"ת רוזין־סדיגורא במשך 9 שנות קיומו מ־18 (ח"י) תלמידים עד ל־350; קשה גם לקלוט איך הגיעה ההנהלה והמוסדות רוזין לאכלס את מאות התלמידים כ"י בבנין כה מפואר בבני ברק על 4 קומותיו; אך יותר מכל — כיצד הגיע תלמוד תורה רק בשנים שכזה לרמה כה גבוהה בלימודים, למצב בו הוא מדורג בין התת"ים המובחרים ביותר בעיר התורה והחסידות!!

★ **תחת רישומה של ההתרחבות הכוללת במוסדות רוזין**

בבקשה עלובה למדי נפתח הת"ת לפני 9 שנים ברחוב סוקולוב. יסוד הת"ת נבע בעיקר מן הצורך לקבץ את חסידי בית רוזין, שנפוצו במקומות שונים בגוש דן, אל מקום אחד. חלק ניכר מחסידים אלה העתיקו את מגוריהם מתל אביב לבני ברק והורגש צורך מוחד לייסד עבורם בית חינוך. מייסד הת"ת היה כ"ק האדמו"ר מסדיגורא שליט"א, שאביו, כ"ק מרן האדמו"ר מסדיגורא הקודם זצ"ל השתתף עוד בטקס חנוכת הבית ועמד בשיאותו.

הקמת הת"ת עמדה תחת רישומה של ההתפתחות הכוללת של חצר רוזין־סדיגורא כאשר במרכזה עומדת התרחבות הישיבה הקטנה והגדולה הניצבת כיום בבנייני פאר זו ליד זו ברחוב עזרא בבני ברק. הישיבה הקטנה "בית ישראל" והגדולה "כתר ישראל" נודעו מזה זמן רב כישיבות בהן מתחנכים צעירי ישראל לתורה ולחסידות על הצד היותר טוב.

נאמנים לכלל של "אם אין גדיים אין תיישים" החליטה הנהלת מוסדות רוזין־סדיגורא לייסד את הת"ת החדש, אך המגמה הבולטת היתה והינה עד היום לעצב מדגם של מוסד חינוכי בו ימצאו את מקומם לא רק המקורבים לחצר רוזין אלא כל בית אב שחשקה נפשו בחינוך הולם, חינוך מופתי מכל הבחינות.

וכשהנך מביט כיום, 9 שנים אחר ייסוד הת"ת, אחר התוצאות "המדידות", הבולטות בשטח, אי אפשר שלא להתפעל. אי אפשר שלא להכיר את הילת ההצלחה לצוות המוסד, בראשו עומד המנהל הרב יעקב קופ, שכולם כאחד עושים לילות כימים ומשקיעים כל אשר להם בחינוך הארצרות שהופקדו בידיהם.

★ **ניצול כח התחשבות וההבנה עד תום**

כשאנו יושבים עם מנכ"ל מוסדות רוזין הרב ברוך המינר, עם המנהל הרב יעקב קופ ועם כמה מן המלמדים — מנסה כל אחד להשליך את הכפפה לסיבת ההצלחה על חבירו, ומכאן סוד ההצלחה... כל אחד בהתומר הוא משתדל לתרום כמידת יכלתו לקצירת ההשגים המירביים.

פרטים רבים מאפיינים את תלמוד תורה רוזין־סדיגורא הנמצא ברחוב יואל 12 אך הבולט שבהם הוא אופן העברת חומר הלימוד לתלמידי הכיתות השונות והרמה הגבוהה בכל המקצועות אליה הגיעו התלמידים, גם הצעירים וגם המבוגרים שבהם.

מנהל הת"ת, הרב יעקב קופ, אישיות בפני עצמה. דמות חינוכית מובהקת. בהצטנעות יתירה הוא מסביר לנו בקצרה את הדרך החינוכית של הת"ת: "הצוות החינוכי שם דגש חזק מאוד על הגברת ההבנה וההקשבה של התלמידים תוך מתן אפשרות מירבית לכל חניך וחניך להוציא את כשרונותיו ותכונותיו בבחינת יפוצו מעינותיך חוצה.

"התלמידים משתמשים במלאי גדול של חומר כתוב; ולא רק בחומר כתוב ע"ג נייר אלא גם בעבודות לוח ורבות. כל פרט הנלמד בשיעור "מפורק" לחלקים זעירים, חלקים־חלקים, כשהתלמידים עצמם משתדלים לאמץ את מוחם ולייגע במציאת הפתרון לכל שאלה ובעיה המועלית בפניהם. ובמשפט אחד: ניצול המחשבה העצמית של התלמיד והבנתו האישית, המתבטאת בין היתר בהמחשה החומר הלימודי לגווניו והפשטותו לכושר הקליטה של התלמידים, בצורה כ"כ ברורה עד שאין אפשרות לא להבין...

פרט חשוב נוסף המאפיין את הת"ת הוא התחלת כל שלבי הלימודים בשלב מוקדם יחסית. לדוגמא "קטנה": תלמידי כיתה ב', בגילאי 7־6, נבחנו זה עתה על כל משניות (!) ברכות בעל פה וחלקם הגדול עבר את הבחינות בהצלחה מליאה... תלמידי כיתות הכינה מתחילים ללמוד חשבון בתרגילים שונים. אם נעלה לכיתות גבוהות יותר, למשל לכיתה ה'; נפגוש בתלמידים הלומדים גמרא תוך הפגנת ידע מדהים וחזרת פרקים שלמים בעל פה.

למרבה הפלא, רובה המוחלט של הכיתה צועדת בעקבות הרמה הגבוהה. כמעט ולא ניתן למצוא כאלה הנחשלים או הנמצאים בפיגור משמעותי. ויותר מכך, וזו נקודה משמעותית בהתייחסות כללית לאופיו של המוסד: למרות הלחץ הלימודי הכבד, אוהבים התלמידים ללמוד, היוזמות לבחינות השונות מגיעות בעיקר מצד התלמידים המעוניינים ב"לחץ" נוסף. אין הם כופים על עצמם ללמוד. הם חושקים לכך. וראיתם פעם יהודי שיכפוהו לטעום סופגניה מתוקה מדבש?

> חשוב מאוד לציין שהנהלת הת"ת עומדת בקשר הדוק ומתמיד עם כ"ק האדמו"ר מסדיגורא העוקב ומתעניין בכל שלב המתבצע בתלמוד תורה. האדמו"ר שליט"א הוא הרוח החיה באופנים, הוא המכוון ומורה הדרך, הוא הנותן עצה ותבונה כיצד לנהוג בכל פרט. לעיתים מזומנות מגיע כ"ק האדמו"ר אל התלמוד תורה, נכנס לכיתות ובוחן את התלמידים, ואף משמיע באזניהם חידושי תורה. לעיתים נוסעים גם התלמידים אל מעונו של האדמו"ר בתל אביב, שם הם מתרשמים מדרכיו ועצותיו.

★ **מסירות הנפש של המלמדים - שלא ע"מ לקבל פרס**

אווירת הלימוד היא "מחלה מדבקת" בבית ת"ת רוזין־סדיגורא, אם בכיתה ב' נבחנים על משניות מסכת ברכות על פה, הרי שבכיתה ג' עומדים עשרות ילדים לבחינה על מסכת ראש השנה. אין הם מסוגלים להגיע למצב שבכיתה ב' יבחנו הם — הגדולים יותר — יעמדו בחיבוק ידיים?! אחת הסיבות שהביאו להשגים

(המשך בעמוד ד')

כ"ק האדמו"ר מסדיגורא בברכו משתתף בתחילת לימוד הא"ב בת"ת.

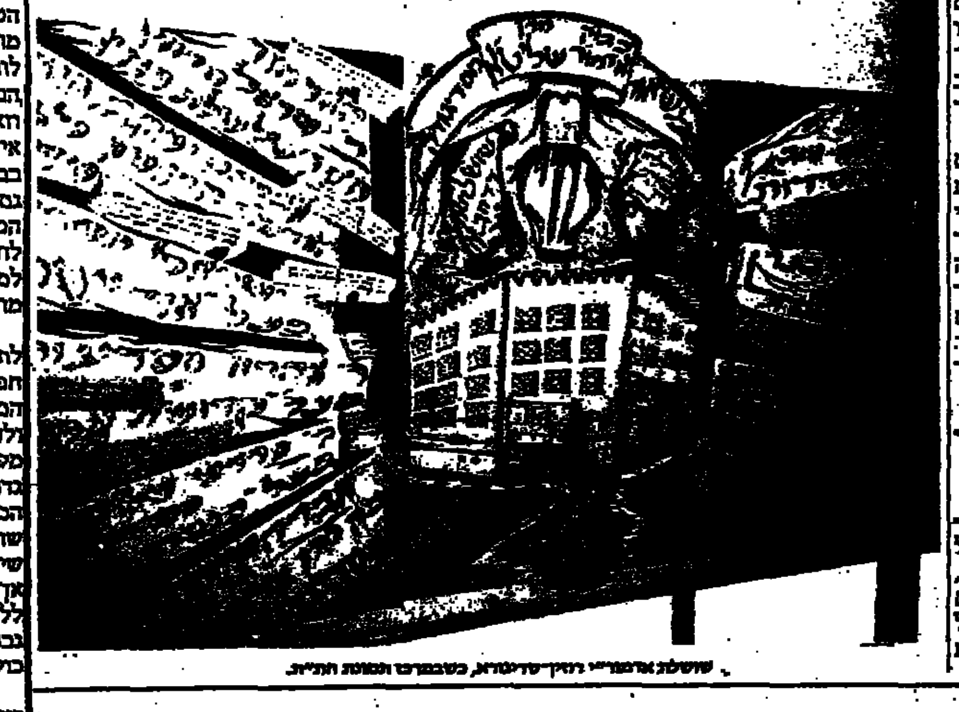
שושלת אדמו"רי רוזין־סדיגורא, כשבמרכזו תמונת הת"ת.

שמשון לדנר

חינוך הילדים לעזרה בבית

ברשימתנו בעש"ק פ' תצוה, הרחבנו את הדיבור על הנושא: חינוך הילדים להכרת טובה. הפעם ננסה לעמוד על אחת ההשלכות של מדה זו.

ב"חובת הלבבות", שער חשבון הנפש, חשבון כ"ג, מבאר את דרך בני האדם שהם מתפעלים מתרגשים בראותם דבר מפליא אשר לא הורגלו אליו: משאי"כ בראותם דבר שבו הורגלו אליו. ולבני אותו דבר נדיר אז הם עומדים מלאי התפעלות ומשתוממים על המחזה המרהיב. וזאת מבלי לקחת בחשבון, שאותו דבר — שכ"כ הורגלו אליו — מפליא גם הוא עד לאין שיעור. והוא מלא חכמה עד לאין ערוך. וזה כחו של ההרגל. ונביא בזה דוגמא מוחשית.

בימים עברו, אילו ראו בני אדם גוש ברזל או מתכת כלשהי מתרומם לפתע באויר, היו עומדים ומשתוממים על המראה המרהיב. והיו באים למסקנה, שפעולה זו של הרמת ברזל כבד היא, או כישוף או אחיזת עיניים ולא היו חדלים להתפעל ממנה. וכיום אנו רואים כיצד מטוס — ג'מבו, המכיל בקרבו "אולם תחנות" ענקי, ובו מאות אנשים הוא מתרומם באויר, לגובה כה רב ובמהירות מהירה אך מרוב הרגל אפילו לא מעיפים כיום מבט לעבר המבנה הענקי המתרומם ושט באויר.

הבריאה הנפלאה שברא הקב"ה בעולמו, אשר שמה אהבת הורים לילדיהם, היא בריאה כה נפלאה, אשר לו חפצנו לתארה ולהעלותה על הכתב, תלאה היד מלעשות זאת.

הבה ונצייר בדמיוננו, הקב"ה עזור לילדים תולד להם ילד קטנטן, שמידתו אינה עולה על מידתו של בעל חי. ומיום היולדו, ההורים אוהבים אותו אהבת נפש ומוכנים לתת עבורו כל אשר להם. יכול אתה לשאול אותם: מדוע אתם כל כך אוהבים אותו? כולם יש לכם עתה איזו תועלת ממנו? ובמקום להשיב לך על שאלתך המחורה, יביטו "עליך בתמיהה — וכי אינך יודע שהוא הדם שלנו?...

אחד הקדמונים תאר ענין האהבה שבין הורים לילדיהם כדלהלן. יש שני סוגי אהבה, יש אהבה של מוצרי מזון מסויימים שאדם אוהב, כגון אהבת אוכל מסויים שאדם מעוניין בו. ועל אותו מזון האדם אומר: אני אוהב אותו. ובגלל כך הוא אוכל ממנו. המציאות היא, שהאדם אינו אוהב את המזון, אלא שהוא אוהב את עצמו, ומאחר ומזון זה ערב לחיכו, לכן הוא אומר שהוא אוהב את המזון, ואין זאת אלא אהבה עצמית. משאי"כ אהבת ההורים לילדים, אינה נכללת באותו סוג אהבה, וההוכחה: האדם מוכן לייסר את עצמו, ולסבול צער ומכאובים למען הילד, ולהפקיד את עצמו ומאודו לטובת הילד, הרי שאין זו אהבה עצמית בלבד, כי אם אהבת הילד, פשוטה כמשמעה.

והאמת היא, שקשה לתאר את הטורח והעמל והכספים שההורים מוציאים עבור אהבה זו, כמה לילות ההורים מדירים שינה מעיניהם בגלל הילד, עד שזוכים לגדלו. וזאת במקרה הטוב ביותר, כאשר אין ח"ו בעיות של בריאות ושהיה בבתי חולים וכדומה, הילדים, גם הטובים ביותר, וגם בעלי הכשרונות שבהם, כל עוד לא זכו לחוש על בשרם את עמל ההורים למען ילדם, לא ידעו ולא יבינו מה עשו הוריהם למענם.

ואולם אי־הבנה זו, אינה לתועלת עבורם. שהרי אם אנו חפצים שהילדים יכבדו את הוריהם כראוי, זקוקים הם להסברה ולהבהרה, שידעו ויבינו — עד מקום שהבנתם מגיעה — מה גדול המאמץ הטורח וההוצאות הכספיות שההורים עושים עבורם, שהרי קשה לבא ולדרוש מילדים שיקיימו מצוות כיבוד אב ואם, אך ורק משום שהקב"ה ציווה. גם ללא הסבר הגיוני, זוהי מדריגה גבוהה מאד, וגם המבוגרים לא כולם מסוגלים לעשות זאת.

אי לכך, צריכים לפעמים ההורים, בשיחה לבבית לתאר לילדים את הטורח הגדול שבגידול ילדים וחינוכם ואז יתעורר לבבם להוקיר ולכבד את הוריהם.

* * *

כידוע, הידיעה והעשיה קשורים זה בזה. האימתי נוכל לדעת שהידיעה היא ידיעה מספקת, רק כאשר בשטח המעשים יוכר שיש ידיעה הככל שיש יותר מעשים, או אז מתברר יותר שהידיעה וההבנה היא כנה ועמוקה.

ולמעשה, כאשר הילד מבין ויודע שההורים עמלים הרבה למענו, אז או הוא יחפש הזדמנות לגמול להם, הן ע"י התנהגות שתמנע מהם צער והן בפועל, ע"י סיוע.

לצערנו, אין זה מחזה כלל נדיר, כששומעים שהאם מתלוננת: הבת שלי לא מוכנה לעזור לי בבית מאומה, אני מבקשת אותה והיא מתחמקת! והגם שיש ילדים שהם רח"ל מושחתים במדות, אף על פי כן לרוב, זוהי תוצאה של חוסר חינוך מתאים, חוסר חינוך וחוסר הרגל גם יחד.

צריך להרגיל את הילדים מקטנותם שידעו שהאם אינה "שפחה כנענית" שלהם. וצריך להרגילם מקטנות לסייע בבית — בהתאם לגילם ולרמת־שכלם. וכאשר הם יראו פעם אחת שהכלים אינם נרחצים מאליהם, או אז יבינו ויעריכו את מאמץ האם.

ומחובתנו להדגיש, יש הורים הסבורים, שרגש הרחמנות מחייב אותם להגיש הכל לילד על טס של כסף". בפרט כשמדובר בבן־יחיד, או בת יחידה... "הם סבורים שהם עושים טובה לבנם. והם שוכחים שיבא יום ובת זו תנשא בשעטו"מ. ואז יתעוררו בעיות רציניות שהרי היא התרגלה שמגישים לה הכל מן המוכן. ומי שקרוב מעט לנושא של "שלום בית" יודע, שהיו מקרים רבים שתופעה זו גרמה בעיות רבות ואכ"מ להאריך.

* * *

עומדים אנו בתוך שלושים שלפני חג הפסח ואין צורך להאריך ולתאר את היגיעה והעמל שמשקיעים בהכנות לקראת חג זה והשאלה היא: כמה מסייעים הילדים למאמצים אלו? דומה כי נתוסא לאמת אם נוסיף את חיצי הביקורת מאותם מחנכים ומחנכות, אשר מחדירים בילדים הכל, הופכים אותם ל"באונטי" מופלגים, הן בלימודי חול, לימודים כאלו, אשר בעתיד לא יתרמו מאומה לאורח חייהם היהודי הן בלימודי קודש, אשר אולי לא נוצרו כלל עבור בנות. ועל חשבון זה מזניחים את החינוך הבסיסי של אותן בנות.

וכאשר אנו אומרים את הביטוי מזניחים, כוונתנו לשני דברים, האחד ע"י הטלת שיעורי בית על התלמידות בצורה מופרזת, וכאשר בת זו באה הבית והיא יכולה לשמש כלי עזר לאמה, אם למשפחה ברוכת ילדים, בדיוק או היא מסתגרת בחדר למשך שעות רבות. האם אינה מפיקה תועלת מהן בבית האדרבה... והשני, הבת מקבלת תמונה חינוכית לא נכונה, שאם היא תזכה בביה"ס לציונים גבוהים (שם אם בבית אינה עושה את המוטל עליה) הרי שהיא ראויה להוקרה ולשבח ומי דומה לה.

קשה לעשות מהפכות גדולות בשטח זה, אך רצוי היה שהצוות החינוכי של בנות ישראל ישקול שוב, את סדרי הלימודים בימי חמישי ושישי. ובפרט בימי שישי הקצרים של החורף, כאשר האם כורעת תחת נטל העבודה של הכנות השבת ובדיוק באותה שעה, כאשר היא כ"כ זקוקה לעזרת בתה הגדולה — אין היא זוכה לזה.

ומדי עסקי בנושא זה, לא אוכל עצור במילים ואכתוב מה ששמעתי פעם מהגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, על דברי חז"ל (סנהדרין ק"י). שדרשו את הפסוק: (משלי י"ד) חכמת נשים בנתה ביתה ואולת בידה תהרסנה, ודרשו שם חז"ל: חכמת נשים בנתה ביתה (מי היא זו, האשה החכמה) זו אשתו של און בן פלת! ואולת בידה תהרסנה (מי) אשתו של קרח עיי"ש.

הקשה רבי חיים זצ"ל, הלא מדברי חז"ל שם רואים אנו שאשתו של קרח היתה מלומדת מאד, ההתמצאה בכל שטחי התורה, ואותה מכנים חז"ל בתואר אוילת". ואילו אשתו של און בן פלת, אשה פשוטה, שלא היתה מלומדת כלל, אותה מכנים חכמה, היתכן?

והסביר:

יש לנו כלל: אין חכמה לאשה אלא בפלך! כלומר חז"ל לא ראו את ייעוד האשה כגאונית". ואם הקימו בדור האחרון בתי ספר, אין זה אלא בכדי שהבת לא תתרבב בבטלה וכמאמרם ז"ל הבטלה מביאה וכו'. וברור שהיא צריכה לדעת את ההלכות והענינים הדרושים לה, לאורח חיים יהודי (אין אנו אלא מצטטים את לשונו של רבי חיים זצ"ל) ולכן. אשתו של קרח, שהיתה מלומדת, הביאה את בעלה לאן שהביאה.

* * *

אין ברצוננו לפגוע ח"ו באותם מחנכים העושים ופועלים גדולות ונצורות בשטח החינוך. ואין ספק שדורנו זכה להשגים בשטח חינוך הבנות, אך אעפ"כ, מחובתנו להתריע נגד אותם יחידים, שהוגיזו את החינוך בשטורי בסיסים ובעיניהם כאילו עיקר המטרה, להפוך את הבנות ל"למדניות" מופלגות, וכשמגיע זמן שבו זקוקה האם לעזרת בתה, אין היא זוכה לראות זאת בשטח המעשי.

במסגרת פעילויות המחלקה לרווחה להחדרת תודעת השמיטה:

חנוך לאמונה במסיבת הורים חגיגית בביה"ס הרמב"ם ברמת השרון - בנושא שמיטה

בכבל שנה ושנה כך גם השתא נערכה בבית הספר מסיבת הורים מרשימה ורוויית מסרים חינוכיים ולימודיים בהשתתפות הורים ותלמידים בביה"ס הרמב"ם ברמת השרון — והפעם בנושא "שמיטה".

ההזדמנות הנפלאה של שנת השמיטה שזורה כחוט השני ומשולבת בכל הפעילויות החינוכיות של שנת הלימודים, במטרה לחזק את האמונה בבורא העולם. אכן השכילו העומדים על המלאכה בחינוך העצמאי לארגן קורסים, מפגשים השתלמויות בנושא השמיטה גם עבור צוות המורות מחנכות הכיתות שבתקן וגם עבור צוות מורות מדריכות הרווחה. ופעילות זו להכשות בכל פעם צורה הממחישה את המושגים ומקרבת אותם ישירות לשכלם ולליבם של החניכים. והפעם נוצלה הטכניקה של "הצגת בובות" לחזוק נושא השמיטה וקרוב מושגים אלו אל אלו. וגדול הלימוד המביא לידי מעשה...

הנה כי כן ההורים, המורים, התלמידים ואורחים רבנים ואישי ציבור נכבדים תבוד יחדיו באולם בית הספר את המסר המרכזי שהשמיע הגאון הרב יעקב אדלשטיין מרא דאתרא דרמת השרון אשר הביא את ברכתו ודברי העידוד שהמשתתפים רגילים לשתות בצמא. כמו בכל הזדמנות גם הפעם הופיע הרב במשא מרתק לחיזוק האמונה ותיאור עובדות הממחישות את השגחת ה' על עמו בימים ההם ובזמן הזה.

התלמידות הופיעו לפני האמהות במקהלה שהרטיטה את כל הלבבות והשמיעו שירים כאשר המלים המנגינות השזר אוירה של התרוממות הנפש והתצלות והתעוררות המפיחה חיזוק ועידוד עצום כלבבות התקרבות לאבינו שבשמים. כל אמא מבין המשתתפות עושה מאמצים להישאר עם עיניים פתוחות ולצפות במחזה הנהדר כאשר בליבה פנימה היתה מעדיפה לעצום עיניה ולהתרפק בדרכי האמהות הקדושות בשאיפה אל התדבקות בה' וחיזוק האמונה.

דברי ברכה השמיע מנהל בית הספר, הרב דוד שניאור אשר עמד על ההבדל בין תלמידינו לתלמידים האחרים שבחוץ בבחינת ראו מה בין בני לבן חמי.

את ברכת החינוך העצמאי הביאה המנחה לרווחה הגברת לאה וייס השוקדת על מציאת דרכים לשגשוגו של בית הספר ולרווחתם החינוכית של תלמידיו. ובודאי שאין לשכוח את חלקה של הגברת חיה לבקוביץ הממשיכה מזה כמה שנים להיות בקשר הדוק עם האמהות במסגרת החוג השבועי לאמהות ביהדות ולכלכלת בית.

את הערב סיים אברך חרדי שבא במיוחד מירושלים והציג לפני הציבור בהצגת בובות והמחזות מעשה מהתלמוד הממחיש גבורת הנפש של "גיבורי כח עושי דברו אלו שומרי שביעית".

המחזה המשעשע קימעא ונדמה כי הינו דבר חריג ביחס לנושא הכבד, יצר אוירה נעימה וכולם יצאו מחוזקים ושמחים ממפגש זה.

גיותי להם לראשי החינוך העצמאי כולם, הן הן לראשי המחלקה לרווחה בניהולו של הרב ש. רוזנברג בעזרת המרכזת הגדולה גב' אסתר קופשיץ שכולם יזכו למצוות ולרוב שמחה בחינוך בניהם ובנותיהם כשם שהם מסרים ללא לאות לחינוך ילדי ישראל לתורה ולתעודה.

אחת האמהות.

ספרים חדשים

"בין חומות המבצר" - ספר חדש של הרב שמואל ארגמן

קולמוסו של הסופר הרב שמואל ארגמן אינו פוסק אף לרגע. בימים אלה העשיר אותנו בספר נוסף, מרשים ככל קודמיו.

הספר החדש, "בין חומות המבצר", יצא לאור בהוצאת "יורקר" ומתאר פרק מחיי המהר"ם מרוטנבורג ותלמידיו ה"מרדכי" והרא"ש.

נקודה זו חובה להדגיש בראשונה: למרות ש"בין חומות המבצר" הינו ספר הסטורי הוא נקרא בעניין רב. לא עוד ספר הסטוריה שאין לה ולתקופתו כל ערך. ההקבלות של הרב ארגמן בכל ספריו סובבות כולן סביב אותו ציר: ההבדל בינינו לאותם גדולי עולם הוא כהבדל שבין בני אדם למלאכים, או כהבדל שבין בני אנוש לחמורים, על משקל אימרת הגמרא המפורסמת.

גם ב"בין חומות המבצר" המתאר את חיי המהר"ם מרוטנבורג באשכנז ובספרד בשנות חייהם של המרדכי והרא"ש, שוזר הרב ארגמן את המסר בכל פרק. ספר זה מצטרף ליתר יצירותיו של הסופר ארגמן בסדרה "עלילות בתולדות עמנו". בסדרה זו יצאו כבר הספרים: "בלוע הארי" על תקופת החשמונאים; "בדביקות ובגבורה" תקופת גזירות השמד שאחרי חורבן בית שני; "אל נוכח האריות" תקופת מסעי הצלב; "הנועזים בעלטה" ו"במשברי הים" מתקופת השואה.

גם ספרים אלה יצאו בהוצאת "יורקר".

סדרה זו המצטרפת לשאר ספריו, היא פנינה בספרות הדתית לנוער. סדרה המתארת את קידוש השם העצום שהתחולל בתקופות הרות העולם של עמנו, את דביקותם של היהודים בבורא עולם בלא סטיה של כי הוא זה מקיום מצוות גם אם זה היה כרוך בפיקוח נפש של ממש.

הספר כתוב בלשון משובחת, בסגנון מושך ויצירת עלילה מרתקת. זו הסיבה שכ"כ הרבה ילדים קוראים את ספריו ומאידך חפצים ההורים שילדיהם יקראום.

בספר החדש "בין חומות המבצר" מסופרת עלילה הסטורית שתחילתה באשכנז בחיי המהר"ם מרוטנבורג וסופה בספרד בתקופתו של רבי שלמה בן אדרת, הרשב"א.

מ. מ. צורן

ביוזמת המחלקה לרווחה במרכז החינוך העצמאי:

יום עיון ופעילות, מעמיק ורב רושם, לתלמידות בית יעקב באזור הצפון בנושא: "מצוות התלויות בארץ"

למה נקרא שמה טבריה? שטובה ראייתה.

דומה שמלים אלה קבלו משמעות מיוחדת באותו יום בו ארחו ביה"ס "הרמב"ם" שבטבריה עלית, את מאות תלמידות בית יעקב באזור הצפון, ליום לימודים משותף בנושא מצוות התלויות בארץ. לימודיות, חברתיות כאחד. אמת, מה טוב היה המראה? מה נהדר!

באולם ביה"ס, אשר קושט בטוב טעם לקראת המאורע התכנסו ובאו כארבע מאות תלמידות כ"י, נרגשות, מכתות ד'־ו' של בית יעקב, הן הגיעו הנה, מבית שאן, צפת, חצור, והאחיות הסביבתיות — מטבריה שכ"ד וטבריה ק. שמואל.

הכנס נערך ביוזמתה של המחלקה לרווחה, בחינוך העצמאי, בעזרתן והדרכתן הברוכה של המנחות הגב' א. זילברברג והגב' י. קנר.

קדמה את פני התלמידות, סגנית המנהל הגב' ז. יצחק אשר נצחה על בצוע הפעולות בכשרון רב ומסירות אין קץ...

מנהל ביה"ס, הרב יוסף חיים כהן, ז"ל שנפטר השבוע, השתתף במסיבה בברכותיו האחרונים בכך את המשתתפות כוונם לב אף הודה למחלקת הרווחה על הסיוע אשר היא מושיטה לבית הספר, ובקש להמשיך ולדאוג להמשך שגשוגו והתפתחותו.

הרב ש. רוזנברג, העומד בראש מחלקת הרווחה בחינוך העצמאי, הדגיש בדבריו, את הקשר בין גידולו של העץ על פלגי מים לחינוכם וגידולם של תינוקות של בית רבן, אשר התורה המשולה למים, היא המעניקה להם חיותם ומעילה לטיפוחם וצמיחתם.

בהמשך תכנית קבלת הפנים, נלמד המגון היום, אשר בו הודגש הקשר ההדוק בין תורה למעלה "מים אם יתנו לאדמה גוועת, יהיה פלעל גנוש, תורה אם תחדור לנפש משוועת גאלה אזי תנושי".

כל תלמידה קבלה תיק לימודים, מוזהב ביופיו ובו תכנית היום, דפי עבודה ופעילות בהם עסקו במהלך הלמידה המשותפת, אף הופיעו בו עבודות המשך לימי שבט הבאים.

עם סיום התכנסות הבוקר, התפזרו התלמידות המאושרות בסדר מופתי, לסדנאות למידה ועבודה. כל כתה פנתה לשעור שנועד לה, ואשר בו למדו יחדיו תלמידות לאותה כתה מבתי ספר שונים.

בין הנושאים שנלמדו בלטו: שמיטה, תרומות ומעשרות, ברכות, בני ישראל במשל, פירות 7 המינים ועוד... כמו כן השתתפו התלמידות בסדנאות לעבודה ופעילות משותפת. בסדנא למלאכה, הכינו התלמידות עבודות מרהיבות על שבעת המינים, כאשר כל כתה הכינה הפרי המתאים לשם קבוצתה. בסדנת המשחקיה שחקו הכל יחדיו, בעשרות משחקים מרתקים, אשר נושאם המרכזי היה "כי האדם עץ השדה" המשחקים כולם פותחו לקראת ההתכנסות המיוחדת, כאשר תלמידות ביה"ס המארח הפכו להיות המדריכות המסבירות לחברותיהן האורחות את כללי המשחק ומהלכו.

ידיעת הנלמד בנושאים שהוזכרו היתה הערובה להצלחה במשחקים השונים. בכל הקבוצות בלטו הסדר והארגון המופתיים, הקשב והרכוז המירביים, הלימוד המעשי המעמיק והמהנה, אשר זכרונו לא ימוש מלב התלמידות בס"ד.

הצוות כלימוד, והעשרה ההדרכתית ההתכנסותית היו לשיחת היום בטבריה עלית, תשומת לב מירבית הוענקה לכל פרט מתכנית היום, כקטן כגדול, דבר שנתן אותותיו בהצלחתו המהוללת של הכנס.

לקראת הסיום חזו התלמידות בהופעה מרשימה בבצוע האורחות תלמידות ביה"ס "הרמב"ם" זכו לתשואות רמות מקהל הצופות. היתה זו הדגמה נוספת לייחודו של ביה"ס הרמב"ם בטבריה עלית המשמש כמרכז חינוכי לימודי הנודע לשם ולתהילה בכל רחבי העיר.

בית ספר זה מקיים במשך כל שנה"ל רצף של פעולות מבורכות לרווחת תלמידיו.

והפעם הקרין מסגוליותו לשכניו הצפוניים...

מלאות תודה והערכה למחלקת הרווחה על הארוע המקורי המרשים צעדו התלמידות אל כלי הרכב בדרכם הביתה בשמחה ובהנאה...

ראיתי, אותה את שרשרת האוטובוסים. יורדת בשפלי ההר... ולב כולן מההתפעלות נפעם משמחה הגיל נוסער מאוהדיהן בתן נגהר שובל עשיר מטבריה העיר של רשמים, בלתי נמחים.

אחת המשתתפות

כותבים אל המערכת

על בית ספר קארו בירושלים

כאחד ההורים של בת הלומדת בבית הספר בית יעקב — קארו, שהוא אחד מבתי הספר המפוארים של רשת החינוך העצמאי בארץ, ברצוני להביע תודה וברכה למערכת המודיע על פרסום הכתבה במדור זה על בית הספר, כתבה שהיה בה ביטוי הולם וראוי למאמציהם של צוות המורות והמנהלים לחינוך בנותינו בדרך התורה והמסורה.

בהזדמנות זו גם תודה וברכה להנהלת מרכז החינוך העצמאי ולעומדים בראשו, מנהליו והנהגה הרוחנית שהצליחו להעמיד לנו מוסדות חינוך מפוארים ומעולים אלה. אשרי ילדותנו שלא בישה את זקנותנו.

ב. ב.

הרב שמחה אלברג ניו-יורק

ארץ ישראל של מעלה וארץ ישראל של מטה

אם רוצים ללמוד על יחודה של ארץ, אופיה הרוחני ומהותה הפנימית; אם רוצים להכיר תוכנה של מדינה, שאיפותיה והישגיה, חלומותיה ותגבורותיה, מוסרה ונימוסיה, אפשר להתחקות על הכל באמצעות המלה הכתובה או המדוברת. מלים יבשות, כתובות בצורה מושכת, או אנשים בעלי כושר-תיאור מעולה, יוכלו להחיות ולהציג בצורה קוסמת את כל האלמנטים הקיימים באותה ארץ או מדינה, בצורה כזאת, שאנשים יוכלו אפילו ממרחק של אלפי מילין, לראות אותן בכל צבעיהן. למלה הכתובה או המדוברת יש כוח מגנטי והיא מוליכה את האדם לארץ המרוחקת ביותר, עד שהוא מאמין כי הוא נמצא בתוכה, דורך על אדמתה ונושם את אווירה. האדם יכול לשבת במרחק של אלפי מילין ולראות שקיעה של שמש המתחבאת למשך הלילה בינות להרי שווייץ הגבוהים, והוא מסוגל מאותו מרחק להקשיב להמיה הקצבית של גלי-הים בחופה של איטליה.

אבל ארץ ישראל היא שונה, מיוחדת ויוצאת מן הכלל. לא ספרים הכתובים בכל הפאתוס והמליצה, ואף לא שליחים שפיהם מפיק מרגליות ולשונם טובה ומלוטשת, יוכלו למסור ולהעביר מה שמהווה ארץ קטנה זו, ארץ ישראל, ארץ האבות. היא אמנם קטנה בשטח, אבל גדולה, גדולה עד מאוד בעברה ההיסטורי. והמלים האדירות ביותר לא יוכלו לספר לכם על קסמה העצום ועל כוחה המיסתורי הגדול. שכן השפה העשירה ביותר נעשית דלה וחיוורת; דיבורים נמלצים ביותר נראים חסרי-תוכן וסתם אקרובטיקה מילולית — אל מול עוצמתה המיוחדת של ארץ ישראל.

את ארץ ישראל ואת היופי של מעלה שלה אפשר להבין ולחוש רק בעיניים. את דומיית-הליל הקדושה שלה אי-אפשר לשמוע באזנים זרות. כדי לדעת ולהבין את ארץ ישראל — מוכרחים להיות בה, לנשום את אווירה, לטייל על אדמת הקודש שלה, לראות במו-עיניים את שמיה התכולים, שטופי-השמש ואת זריחת הלבנה הלילית שלה, להרים עיניים לפסגות ההרים המסובבים את ירושלים ומתגלים בכביסה אליה, כמאמר הכתוב "ירושלים הרים סביב לה וה' סביב לעמו" (תהלים קכה, ב), וכוונת הכתוב היא, כי כשם שהרים מסובבים וקרובים לירושלים, כן השי"ת קרוב לעמו ישראל. ומהו המובן העמוק ביותר של השוואה זו? הפסוק רוצה בהשוואה זו להגדיר את גדולתה השמימית של ירושלים. את ההרים שמסביב לירושלים רואים בעיניים בבירור ולא נחוצות הוכחות לכך. כך ובאותה המידה רואים את "ה' סביב לעמו", שהוא עומד ליד עמו, השכינה במקום שישראל מצויין שם. "גלו לבבל שכינה עמהם, גלו למצרים שכינה עמהם" (מגילה, כט.)

★

כדי לדעת ולהבין מהי המשמעות של "ארץ קודש", מוכרחים ללכת ולהיות שם. וכמה מאמרים שלא נקרא, עדיין לא נוכל לחדור לעומק המושג שארץ ישראל מגלמת, הן בהיותה בשלימותה ובכל צדדי-האור שלה, הן בירידותיה הרוחניות. את ארץ ישראל מוכרח היהודי ללכת ולראות במו-עיניו ואסור לו לשפוט על-פי השמועות שהוא שומע מפיהם של שליחים, הלובשים גלימות שונות ואשר דיבוריהם לרוב אינם אובייקטיביים. שליח, מכל כיוון שלא יהיה, מספר רק על ארץ ישראל שלו, על הפינה המוגבלת שבה הוא שוהה, ובדרך הטבע הוא רואה את האור הבהיר רק בפינתו שלו ואת הצל בפינתו של השני. אבל כאשר הולכים לבד לארץ ישראל ורואים לנגד העיניים ארץ ישראל שלימה, על כל מעלותיה וחסרונותיה. וכשם שאסור לעשוק מארץ ישראל את צדדיה החיוביים, כך אסור להסתיר ולהחביא את צדדיה ההפוכים. שניהם, הן הנמכת קומתה יופיה והדרה, והן התיאור המוגזם של מצבה הרוחני, הם שותפים שווים, שמביאים גם יחד תוצאות שליליות.

במהלך השנים הצליחו להשריש כמעין אקסיומה, כי מי שמגיב ומותח ביקורת על איזה חסרון והוא נלחם בתופעות שליליות מסויימות בארץ ישראל, נחשב למעין שונא של המדינה היהודית. את הטעות היסודית הזאת מוכרחים לעקור מן השורש. המבוך השיגרתי המושבע, הרואה רק צבעים ורודים בשמי ארץ ישראל, הוא שונאה הפוטנציאלי הקשה ביותר, ששנאתו לדת עטופה באדרת של אהבה. כדי לראות את ארץ ישראל בצורתה הרוחנית הנכונה, מוכרחים להיות בה, לנשום מעט אויר ירושלמי, לחוש בהלמות דופקי-לבה של העיר הזו, ולירושלים יש אכן לב, היא לב העולם. "דברו אל לב ירושלים" (ישעי' מ, ב). וקדושתה גדולה עד למאוד, עד שהיא מכונה "כסא ה'", כדבר הנביא (ירמי' ג, יז): "בעת ההיא יקראו לירושלים כסא ה'"... הרי לא ייפלא שהאדם נרעד ומתחלחל כולו כשהוא רואה איך מחללים את כסא ה', כפי שמחללים בכל מיני תועבות וגלולים עיר שהנביא אומר כי היא זהה לכסא ה'.

וכי יכולים לחשות כאשר רואים איך מבזים שם את היהודים הקדושים ביותר, חיים כמו מתים, אלה השומרים על "כסא ה'"? וכי היכן מתנוצץ אור העולם? "ירושלים אורו של עולם. שנאמר (ישעי' ס) והלכו גויים לאורך". והקב"ה הוא אורה של ירושלים: "ומי הוא אורה של ירושלים? הקב"ה, דכתיב והיה לך ה' לאור עולם" (מד"ר בראשית נט, ה). אם כן, איך יכולים אנו להתאפק בתוכנו את זעקת-הכאב ולא לזעוק לעתים קרובות ממעמקים: "ובכל קודש לא תגע", אל תגעו בידיכם הטמאות בעיר הקריה "קריה נאמנה", כדברי הנביא (ישעי' א, כא) "איכה היתה לזונה קריה נאמנה", ו"קריה נאמנה" משמעה עיר שממלאה את היהודי אמונת השם (ראה מהרי"ן ח"א, כב-ח). ומה אנו רואים כיום? אין עוד בתולדות היהדות בית שבו נשמעים כל כך הרבה דברי מינות ואפיקורסות, כפי ששומעים כיום בבנין ה"כנסת" בירושלים. אוי, מה היה לנו. עיר שמעלה את היהודי למדריגה הגבוהה ביותר של אמונה, נעשתה למקום שבו נתנקים פשוט מרבי גידופין, דיבורים המרתיחים את הדם ומרחיקים יהודים ממקום השכינה.

★

נדמה כי זו לראשונה בהיסטוריה העשירה שלנו, אנו עומדים בפני תופעה המתפרשת בצורה כה ניגודית, מקצה אל קצה. מצד אחד רוקדים במחול-הגאולה, ובמחול זה נסחפים לא רק הציונים ההיסטוריים, אלה שאינם מאמינים בעיקרון הגאולה המשיחי הנשגב, אלא גם יהודים דתיים רבים. לגבי חלק גדול מהיהודים, תקומת המדינה היא הגשמת חלום של אלפי שנים. הם כבר רואים ומרגישים באולה. גאולה שלימה. גאולה חלקית, הם מאושרים שבאה השעה שבה השגה מולדת יהודית, עם ריבונות מלאה. דורות חלמו על שעה כזו, והשעה המאושרת הגיעה ובאה: לא חשוב מבחינתם שאנו משלמים מחיר גבוה והרבה דם יהודי נשפך על מזבח גאולה זו. מצד שני, עומדים יהודים, יהודים "ארכאיים", שמאז החורבן החזיקו את הקשר הנצחי עם ארץ ישראל, יהודים הנושמים מאווירת קדושת-הדורות של ארץ ישראל, והם דווקא בוכים ומקוננים על החורבן החדש בדמותה של מדינה. מבחינתם, המדינה הזו מהווה עונש לכלל ישראל. כלום היתה לנו אי-פעם תופעה כה עלומה בחיים היהודיים, שאחד יראה בה ההישג הגדול ביותר, מעין שכר שמימי על סבלות-גלות קשים, והשני יראה בכך גזירה מן השמים ועונש מר?

המדינה בתקומתה, עוררה שנאה עמוקה לא רק אצל שכנינו הערביים, אלא גם שנאה בין יהודים לבין עצמם. במקום שתאחד את כלל ישראל לשלימות אחת, היא חוללה קרע והביאה מחלוקת בין היהודים. "ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין" (בראשית יד, יח). ומאי משמע "מלכי צדק מלך שלם"? אומר התרגום ירושלמי: "ומלכי צדק מלכא דירושלים"... ארץ ישראל וירושלים בפרט, יש בהן כוח-שלום מיוחד במינו, כוח של אחדות. ירושלים קרויה שלם, מפני שהיא משרה שלום, רעות וידידות בין יהודי אחד לרעהו. וכמה טראגי הוא כיום מצב השלום בארץ ישראל. לא חסרים חיכוכים גם במדינות אחרות. מחלוקת פועלת בכל מקום שבו נמצא קיבוץ של יהודים. אבל יותר מבכל מקום אחר, תוססות ופועלות המחלוקות הפנימיות בארץ ישראל. ובמקום שבו יש מחלוקת, שם פועל כוח הרע בכחותיו השטניים. במקום שבו יש פירוד ומחלוקת בין היהודים, שם משכן השטן. "והנהו בי תרי דאיגרי בהו שטן, כל בי שימשי (ערב שבת) הוו קא מינצי בהדי הדדי, איקלע ר' מאיר להתם, עכבינהו תלתא בי שימשי עד דעביד שלמא. שמעי' לשטן דקאמר ואפקי ר' מאיר להוא גברא מביתי" (גיטין, נב.). אין אני רוצה עתה להיכנס לדיון המטאפיסי, האם היתה המדינה נס ושכר על סבלותינו בחורבן הגדול, או שהיא מהווה עונש, כפי שחלק מן הגדולים והקדושים ביותר שלנו סבורים. אבל צורמות את אזני המלים שנשמעות תכופות, כי אלמלא המדינה היה העם היהודי נדון לשקיעה מוחלטת. מי שאומר כך — והדברים נשמעים לא פעם מפיהם של מנהיגי המדינה — אינו יודע את הא"ב של היהדות וחסרה לו אמונה פשוטה בנצחיות ישראל. עם המדינה ובלעדיה, היינו נשארים לתמיד עם עולם. השי"ת זקוק לעמו ישראל, ורק העם הזה הוא הגוי קדוש שעמד לרגלי הר סיני, ומי שאינו מאמין בנצחיות ישראל, מוציא את עצמו מכלל ישראל, שכן בלי האמונה בנצחיות ישראל מפסיקים להיות יהודי, בין אם רוצים ובין אם לא רוצים בכך. כך מלמדת אותנו ההשקפה היהודית הטהורה והבלתי מסולפת.

ברור הדבר: עם ישראל נשאר תמיד, עם כל נדודיו במשך אלפי שנים, עם יהודי, גם כאשר נאלץ היה להישאר בגלות, בין עמים זרים. לאחר כל גלות — כך מלמדתנו ההיסטוריה היהודית — החל עם ישראל לפרוח בכוחות יוצרים ומחודשים. לאחר גזירת ת"ח לא היתה מדינה — וכי מה? וכי לא המשיך עם ישראל לרקום הלאה את שרשרת-הזהב שלו? "נצח ישראל לא ישקר" נאמר אפילו על תקופת-היטלר. ואת העיקרון הבסיסי הזה חייבים לזכור תמיד ולא להיסחף אחרי דיבורים נבוכים ואפיקורסיים.

★

אבל בכל טענותינו ותביעותינו הצודקות ובכל מחאותינו הנסערות נגד תופעות פסולות ומזיקות שמתגלות לעתים קרובות בשמי ארץ ישראל, אסור לנו לשכוח מה מבטאת ארץ ישראל עבור היהודי ההיסטורי. "שקולה ארץ ישראל כנגד כל מה שנברא בששת ימי בראשית" (ילקוט, עקב). ואם כך, אין לשכוח לרגע ארץ ישראל כזו, וכך גם ירושלים, המכונה "כלילת יופי": "הזאת העיר שיאמרו כלילת יופי" (איכה ב, טו). בביקורתנו החזקה והנחרצת יוצאים בשפה החריפה ביותר נגד המעשים השליליים השונים המתרחשים בארץ הקודשה, גם אז בוערת בתוכנו אש עזה של אהבה לכל גרגר חול בארץ ישראל אנחנו נושמים את אווירת-הקודש של ירושלים.

משה רבינו קידש לא רק את אדמת ארץ ישראל אלא גם את אווירה, כפי שאומר הספרי (פ' פנחס) עה"פ "אל הארץ אשר אראך" (פרשת לך) "מלמד שקידש משה את האויר". כל הבריאה היא יצירת הבורא, אבל את אהבתו העמוקה ביותר הוא מבטא כלפי ארץ ישראל: "אמר הקב"ה, חביבה עלי כת קטנה שבארץ ישראל מסנהדרי גדולה שבחוץ לארץ" (ירושלמי, נדרים פ"ו, הי"ח). מעולם ובכל המצבים הקשים בהיסטוריה של קידוש ה' שלנו, בזמנים שבהם ישבנו על אדמת גלות — לא שכחנו את ארץ ישראל וירושלים. ולכן איננו יכולים לשבת גם היום בידים שלובות, לבכות ולזעוק יומם ולילה ורק לראות את החשיכה בלי לרצות לראות את האור הבוקע מהרבה פינות בארץ ישראל.

אמנם נכון, שארץ ישראל מעוררת בנו לעתים קרובות כאב עמוק. אמנם נכון, כי לא לארץ ישראל כזו חיכינו אלפי שנים. אמנם נכון, כי על כל צעד ושעל מכירים בה את הגלות. כי לא רק בהחזקת מדינה עצמאית ולא רק בהחייאת השפה העברית, משתחררים מן הגלות. עמוקים ובולטים הם סימני-הגלות, ולא רק בפינה אחת של ארץ ישראל, ובכל זאת אנו מוכרחים לחיות עם האמונה, כי האור הבוקע מהרבה פינות מארץ ישראל היום, עוד יתלקח לאש גדולה וקדושה שתאיר את כל הרי ציון. אנו חייבים להאמין ולקוות, כי מן המדינה, למרות כל החורבנות, למרות שהיא מחללת לא פעם את צלם האלוקים של היהדות ההיסטורית ולמרות שהיא רחוקה מאוד מאוד מלהביא את הגאולה האמיתית, ולמרות שהרוצה בתוכה שנאה עמוקה ליהודי שומר תורה — עוד תצמח מהפיכה רוחנית שתוציא את היהודים שם מן הגלות והם ישובו למקור.

"כי אם בשובו מדרכו וחיה" — וזוהי תפילתנו החמה ביותר בשעה הקדושה ביותר. לא קל כל כך להפקיר שלושה מליון יהודים. מאז ומתמיד היינו "קטן נתתיך בגויים". כיום עוד נעשינו יותר קטנים במספר. הרי שלושה מיליוני יהודים, הם מספר גדול בחשבון היהודי, ואנו מוכרחים להתפרנס בתקווה, כי רוח ממרום תשתרר על היהודים החילוניים בארץ ישראל. ובניהם של אנשי מפא"י ומפ"ם ימרדו בהוריהם חסרי-האלוקים. וניצנים של נס כזה כבר נראים באופק, למה, איפוא, לא לקוות כי רוח ממרום תפתח את לבבות כל התועים ותחזירם לדרכי ה'.

★

מי שמתרשם מתעמולה זולה ונבהל להביט בפני האמת, בכל שהיא תהיה מרה ועצובה; מי שעוקב אחר התמונה הארץ-ישראלית מכל צדדיה ורואה את הצל כמו צדדי-האור, מוכרח להגיע למסקנה, כי לפנינו שתי ארץ ישראל, האחת ארץ ישראל של מעלה, ואוירה זו קדושה ויקרה לנו, בה אנו גאים וכל שעל ממנה קודש לנו.

"ירושלים של מעלה" מעניקה לנו סיפוק עצום. ממנה אנו שואבים השראה ודליים שלימים של תורה ויראה. ויאמר בבירור, ארץ ישראל היא כיום המרכז העולמי לתורה. אמנם נכון, גם באמריקה יש לנו תורה במימדים רחבים, ואולם המרכז הוא ארץ ישראל. ונדמה כי מזה מאות שנים לא למדו תורה במקום אחד, בהתמדה כה גדולה ובשיעור כה רב, כפי שלומדים כיום בארץ ישראל. "הוי גולה למקום תורה" (אבות, ד, יד). תורה דורשת מקום, אווירה מיוחדת, ולא כל מקום מתאים לתורה. ארץ ישראל, במקום שלומדים תורה, נשמת כל האווירה תורה. רבי חיים מוואלוז'ין כותב ב"נפש החיים", כי אילו היה העולם נשאר חס-ושלום רגע אחד בלי תורה, היה העולם חוזר לתוהו ובוהו. ונדמה, ירושלים אינה נשארת אף לא לרגע אחד יחיד בלי תורה. לומדים ביום ובלילה, לומר בלי הפסק, בזמנים הקשים ביותר, במצוקה המלווה לא פעם ביסורים גופניים.

מי שמטייל רק פעם בסימטאותיה הצרות בשעת לילה מאוחרת, לאחר חצות ולא האזין לצליל ניגון הלימוד הנוגה והערב העולה ויוצא מבתי-מדרש מוארים באפלולית כלשהי — אינו יכול להבין את הכוח השמימי של ניגון-הגמרא. ולומדים שם במסירות-נפש. הרחוב הסוער מרגב קריירים, הרחוב קודח ברדיפת עושר ותענוגים, אבל הם, המסורים לתורה, מסתכלים על עולם-החולין בביטול ובורחים מעולם זה של הבל-הבלים לד' אמות-של-הלכה. הם חיים בעוני אבל באושר רוחני מופלג. ולימוד זה הוא שונה לחלוטין, וכל כך למה? מפני שלימוד במסירת נפש, הוא עצמו מקדש את הלימוד. ושונה היא שם ההתמדה, שלפעמים אינה ניתנת להשגה, וההתמדה מביאה עמה פירות מופלאים. אברכים צעירים ביותר, הם בקיאים בש"ס, בבבלי ובירושלמי, לומדים בעמקות, לומדים לשמה. כך נראה לשמחתנו הגדולה עולם התורה בארץ ישראל. וכל מי שמכיר את עולם התורה של ארץ ישראל, נסחף עם הצלחת התורה שיש בארץ ישראל של מעלה.

★

וככל שגדול גובהה הרוחני של ארץ ישראל של מעלה, כך גדול עד התהום הוא עולמה של ארץ ישראל של מטה. אוי ואבוי ל"גאולה" שכזו, המתבטאת בחילול הדת בתחומים כה רבים. שוברים יסודות מקודשים ביותר, שעליהם בנה עם ישראל את יסודותיו הרוחניים מאז היותו לעם. אוי ואבוי למין "עצמאות" כזו המחוקקת חוקים ההופכים גויים גמורים ל"יהודים כשרים". נוראה היא העבדות ואיום הוא השיעבוד השודדים כיום בארץ ישראל. כי מה פירוש להיות עבד? כותב האבן עזרא (פרשת נשא ו, ז): "ודע כי כל בני אדם עבדי תאוות העולם והמלך באמת שיש לו נזר ועטרת מלכות בראשו חפשי מן התאוות". ארץ ישראל של מטה שוקעת לתהום ההתפקרות וההפקרה, וכשם שהגבהה הוא מאוד גבוה, כך הנמוך הוא נמוך מאוד.

ומה הוא תפקידנו בארץ ישראל? להפוך את ארץ ישראל של מטה לארץ ישראל של מעלה. חכמינו אומרים, כי יש שני סוגי ירושלים: "נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שיבנה ירושלים של מטה" (תענית, ה.) בכתבי האר"י אנו מוצאים כתוב על ההבדל בין שתי ירושלים, ואין זה קל למסור את דברי-הקבלה הללו העטופים סודות התורה. אבל רק רציתי, בכותבי על ארץ ישראל של מעלה וארץ ישראל של מטה, לעשות מעין פרפרזה, שיש גם שתי ארץ ישראל.

המודיע הצעיר

פרשת "ויקהל פקודי" גליון 58

בינים

פעם שמעתי מאשה חכמה ומבגרת מאד משפט מעניין כזה: "הכל צריך ללמד. איך לחיך ואיך לדאג ואיך לשמח, הכל". הדברים נשמעו מוזרים, לא מובנים. מה יש כאן ללמד? איזו מין תורה היא זו? מי אינו יודע לדאג ולשמח, להצטער או לחיך?

ככל שאני מתבגרת נעשים הדברים יותר ויותר מובנים. החיים שלנו ושלכם מרכבים מהרבה שמחות גדולות וקטנות, אך גם מרגעי צער וכאב. לפעמים נושקת צרה לשמחה. יש שנפגש כאב בחדוה. וצריך ללמד! צריך ללמד איך לעבר את כל המצבים הללו. גם את הנעימים יותר, וגם את הנעימים פחות.

לילדים רבים יש חברים שעברו או עוברים שעות קשות. יש שמשהו במשפחתם חולה, ויש שקרוב משפחה נפטר, לא עלינו. ואנחנו לפעמים מוסיפים צער על צערם. כאב על כאבם.

אל תתביישו לשאל! שאלו את הוריכם, את מוריכם. שוחחו ביניכם לבין עצמכם. למדו איך צריך לנהג במקרים כאלו ובחברים כאלו. גם הספור שלנו השבוע מקדש לנושא הזה. הלואי שנצטרך רק לשמח, וגם נדע איך!

עד כאן בינתים,
חני

ספור שלא נדע שנדע

מה קורה פה, בלבול? - אתם מתפלאים. שלא נדע, או שנדע? לא התבלבלנו, ילדים. לגמרי לא. יש דברים, שהלואי שלא נדע מהם. שלא יקרו, שלא יבואו עלינו. אבל כאשר הם קורים, אם הם מתרחשים אצל ידידינו ומכרינו - שנדע איך להתנהג, ואיך לא להתנהג.

* * *

המסבה היא תכננה להיות מסבה יוצאת מן הכלל. כל חבורת המתמידים בשכונה שלנו חכתה למסבה בכליון עינים. כבר תקופה ארכה, שעסקנו בפעולות קרוב לנער בשכונה חילונית הסמוכה אלינו. למדנו אתם בצותא, ערכנו במשתף שיחות ובקורים באתרים תורניים. לקראת סוף השנה הבטיחה לנו ההנהלה הרוחנית מסבה מיוחדת בהוקרה על שתוף הפעולה שלנו. התכוננו, הכנו, חשבנו, חכינו...

אבל, לא הכל בחיים הולך תמיד כמו שרוצים. כפי שכבר כתבתי קדם, זו היתה אמורה להיות מסבה מיוחדת. למה רק אמורה להיות? כי באחד הערבים בחדש שקדם לארוע, כששבנו והכנו שאלות לחידון נכנס בפתאום חיים - המדריך שלנו - בפנים חמורות במיוחד. "אברמי," - פנה לחברי הטוב, "עליך לשוב מיד הביתה". אברמי התפלא: "מה פתאום?" - שאל. חיים נגש אליו ובהבעה רצינית ספר: "אביך קבל התקף-לב פתאומי, והוא חש מאד ברע. רוץ הביתה". אברמי יצא, וחיים מהר אחריו - כשאנו נותרים מבלבלים ודואגים. וכמובן, לוחשים פרקי תהלים.

הרבה זמן לא נותר לנו להתפלל. שעה קלה לאחר ששבנו הביתה, כבר שמענו את קולו האיום של הרמקול המכריז על מועד הלויה. אחר כך התגלגלו העניינים במהירות מוזרה, מפחידה. התקשינו להבין ולעכל מה קורה. ראינו את אברמי ובני משפחתו בוכים וזועקים בלויה. קבלנו ב"חדר" הוראות מתי ללכת לנחם את משפחתו של אברמי. כמה זמן להיות, מה לומר ומה לא לומר. (האמינו לי שרק אחרי שיצאנו מבית האבלים - ידענו כמה היו חשובות ההוראות הללו!)

כשחלפו ימי ה"שבעה", הופיע אברמי שוב ב"חדר". היום הראשון היה קשה, לא טבעי. לא ידענו איך בדיוק לנהג בו, ולו היתה תחושה שכלם מתבוננים בו. אחר כך עשה ההרגל את שלו. מדי פעם שמעתי גם חברים לומר: "מוזר, נראה שאברמי שכח..." או: "איך הוא יכול לצחק ולשחק, כאילו כלום לא קרה?" ואפילו: "סתם ילד לא מבגר, כנראה שאינו תופס את גדל האסון". אבל אני, כחברו הטוב ביותר של אברמי, ידעתי כמה כל הדבורים הללו אוילים ואפילו קצת מרשעים. "אינני יכול ללכת ולבכות ברחוב", אמר לי אברמי לא פעם. "דמעות שבוכים רק בלב הן קשות ומכאיבות יותר. והעקר — אני לא מוכן שירחמו עלי לא רוצה להיות המסכן של הכתה!"

הבעיה של החברים, הבעיה בה' הידיעה, היתה: מה יהיה גורל המסבה? חיים המדריך הסביר לנו, שאברמי בודאי לא יוכל להשתתף. ההלכה אוסרת זאת. מה גם שחלק נכר מן המסבה יהיה מלוה בשירה ובנגינה. "נו ומה בקשר אלינו?" — שאלו כלם את חיים. "נראה לי שההחלטה צריכה להיות שלכם. אינני רוצה להשפיע עליכם. חשבו היטב לפני שתענו לי תשובה", ענה המדריך.

מאז החלו בין החברים דיונים סוערים והכתות משכים. לבטל? לא לבטל? צריך? לא צריך? היו שטענו: צריך ואפילו חובה. אין לנו טעם שאנחנו נחגג, ואילו אברמי — שהיה כל הזמן במרכז עניני המסבה — ישב אבל בביתו. אחרים אמרו: לא נכון! לא צריך להתאבל יותר ממה שקובעת ההלכה! ואין שום הלכה המבטלת מסבות של חברים.

לי, באפן אישי, לא היה נראה כל הוכוח הזה. התקשיתי להגדיר ולהסביר את עצמי, אבל משהו בכל הדיונים האלה לא מצא חן בעיני. אולי משום שהיה נראה לי שהילדים שכחו לגמרי את האסון והיתמות וכל מה שיש עתה בראשם זה המסבה. — כן או לא. אולי משום שראיתי זאת בעיניו של אברמי, וחששתי שעיניו לא תשבענה נחת מההתלבטות הזו. ואולי... בעצמי לא ידעתי מה. אך לא אהבתי זאת. מאד לא.

סוף סוף התקבלה ההחלטה: לבטל. היה זה אפילו אחרי הצבעה. ממש הצבעה, כדת וכדין, עם פתקים ומנית קולות. שלשה חברים נבחרו כמשלחת, הלכו לביתו של אברמי וספרו לו על ההחלטה. "עמך אנו באבלך הכבד", אמרו לו בטון חשוב. (אם לא הייתי מתבייש, הייתי כותב "חגיגי"). כאן קרה דבר לא צפוי: אברמי התנגד מכל וכל. הוא לא הסביר יותר מדי, רק טען שאין כל סבה וטעם לבטל מסבות. אחר כך סרב אפילו לדבר על נושא אחר. "אינכם מבינים", אמרו לי חברי המשלחת. "באמת לא כואב לו?! הוא לא מבין מה זה אבא?!"

בלילה היה אצלי אברמי. הוא בכה כתינוק. התיפח ונאנח שוב ושוב. רק כמה מלים הצלחתי להוציא מפיו: "חסר לי טקסים? משלחות? הודעות? אינני מחפש תנחומים רשמיים. הלואי שהיו קצת יותר משתתפים בצער, בסבל, בכאב. לא השתתפות של החלטה והצבעה, (מבין שמע על כך?...) השתתפות ספונטנית מתוך הלב." - - -

* * *

שלא נדע, ילדים. לא אנחנו ולא אתם. אך כשזה קורה שנדע איך להתנהג!

שביל בפרשת השבוע

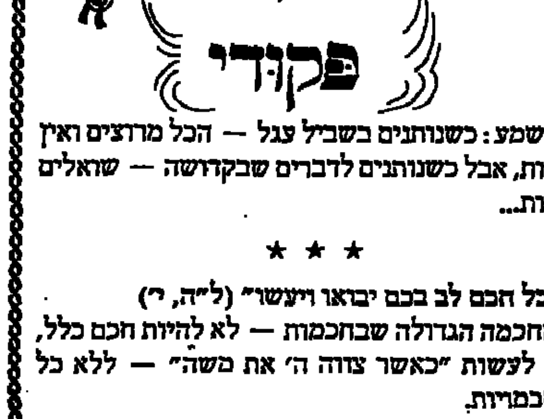

"ואת האלף...עשה ווים לעמודים" (ל"ח-כ"ח).

חז"ל אומרים שהיו מישראל שחשדו במשה, שלא הוציא את כל הכסף שניתן לו — לצרכי המשכן. לכן הוצרך משה לתת דין וחשבון מפורט על הוצאותיו.

וראה זה פלא: כשעשו ישראל את העגל, נתנו את כל הכסף והזהב שהוציאו ממצרים — הון רב כל יספר! — ומכל הכסף הזה יצא רק עגל אחד. למרות זאת, לא דרשו שום חשבון ולא היה פוצה פה ומצפצף: היכן כספנו וזהבנו? ואילו כאן, כשכל אחד נתן חצי שקל, ובנו משכן לתפארת ועשו והיטים וכלים נפלאים — דווקא כאן דרשו חשבון?!

משמע: כשנותנים בשביל עגל — הכל מרוצים ואין שאלות, אבל כשנותנים לדברים שבקדושה — שואלים שאלות...

* * *

"וכל חכם לב בכם יבואו ויעשו" (ל"ה, י)

החכמה הגדולה שבחכמות — לא להיות חכם כלל, אלא לעשות "כאשר צוה ה' את משה" — ללא כל התחכמויות.

גנף בעתון

אני שומעת לעיתים קרובות ילדים וילדות, בגילאים בינוניים, משוחחים בערך כך: "בחנות זו וזו יש תחפושות מקסימות והכי זולות", — "מתנת אפיקומן — כדאי לקנות? - - -,? למה? "שם המבחר הגדול במחיר הנמוך בעיר". כשאני מבקשת סליחה ומתערבת בשיחה, (הרגל לא כל כך נעים, שסיגלתי לעצמי מאז היותי עיתונאית...) ושואלת: מנין זאת לכם? הם נעשים רגע רציניים, מתאמצים להזכר ומשיבים: כך כתוב במודעות! במודעות על הקירות, במודעות בעיתונים — עיתוני מבוגרים ועיתוני נוער. ובכן, יש לי חדשות בשבילכם: לא כל מה שכתוב במודעות הוא נכון. מי מפרסם את המודעות? החנויות עצמן. הן משלמות כסף רב כדי לפרסם את עצמן. נו, ממתי מאמינים — בלי בדיקה — למה שאדם אומר על עצמו? אם ילד יספר "אני המתמיד הגדול ביותר בכיתה", מיד תאמינו לו? בוודאי שלא. (ענו — הוא כבר לא!) צריך לברר, לדרוש, להשוות מחירים. להתעניין ולבדוק. לא לרוץ ולקנות בעיניים עוורות, כי כך היה כתוב. ואני יודעת בכמה בתים מתנהלים ויכוחים ארוכים ומרים בין ההורים לילדים. כל זאת, משום שהילדים חושבים שאם בעיתון כתוב "כולם כבר קנו, לכולם יש" — זו אמנם אמת. לא, ילדים. פרסומת צריך לבדוק. בהרבה הרבה בדיקות. בעלי החנויות רוצים שנקנה, זה כדאי להם. אך אנו צריכים לעשות מה שכדאי לנו.

כשהסלם במצב הכן עומד
ואפילו שעות נוספות עובד
השטיח מכה
מגרש האבק
והקיר ממרק
זה סימן מבהק
בלי צל של ספק
שערב פסח כאן
בשער הוא דופק.

هكذا من الاصل

המאכלים הטבעיים והפירות הטריים חשובים מאד לתפריט אך האחריות ההלכתית היא כפולה ומכופלת

בחז"ל וברמב"ם מייחסים חשיבות ראשונית גם למאכלי בשר ודגים. באשר לפירות הטובים כבר קובע הרמב"ם שגם בהם לא יתמיד אכילתם ★ כמובן מידת פרושים היתה להמנע גם ממאכלי בשר

את החלב ותוצרתו יש להוציא לגמרי מן התפריט, טוען הד"ר בירכר בנר הטבעונאי השוויצרי הנודע הקובע: "החלב הוא מזון מושלם בשביל פרי בטנה של הפרה אך לא בשביל מבוגרים"... הרופא האמריקאי ד"ר מקפרין דיווח שריפא מאות חולי אסטמה משך ימים עד שבוע ע"י הוצאת החלב ומוצריו מהתפריט.

הטבעונאים מייחסים גם כחות מאגיים כמעט, לפרי הארץ. ד"ר בירכר בנר בספרו "תורת התזונה החדשה" קובע כי הפרי החי מהווה אורגניזם הרמוני שבו פועל מנגנון הדיאקטיבי הקולט את אור השמש ולפיכך יש לאכול את הפרי שלם ומיד עם קטיפתו מן העץ... ישראל דווידן בדבריו על חשיבות הקמח המלא מתבסס בין השאר על העובדה שרמשים תוקפים תוך ימים מספר את הקמח המלא הרבה יותר מהר מאשר את הקמח הלבן מכיון שלהם אינסטינקט טבעי ולכן הם נמשכים במיוחד. אחרי מזונות המצטיינים באלמנטים ויטאלים... ד"ר מיכאל גורן מחבר הספר הנודע "הדרך לבריאות ואריכות ימים" מספר על זקן בן מאה ושלושים שטען כי הקב"ה מקציב. לאדם כמה שבתות יחיה, אם ירצה יעשה האדם כל יום שביעי שבת בבשר דגים ויחיה חיים ארוכים כפי שהוקצב לו אך אם ירצה, יעשה ימי חול כשבת ואז יקצר את מספר שנות חייו...

יצחק בן ארי וד"ר יוסף רוזן שחיברו בשנת תשל"ז "מדריך לתזונה נכונה" טוענים: "כל הסימנים מעידים שהמזון האידיאלי לאדם, אלה הם הפירות. כל האברים של האדם, כגון השיניים, הצפורניים, המעיים, הבלוטות והעור וכן ההרכב הכימי של מיצי העיכול האנזימים כולם מותאמים לתזונה של פירות" לאחר מכן גם הם עוברים לתיאור פחות מוחשי וכך הם כותבים: "בלי להכנס לויכוחים מדעיים מסובכים אפשר להוכיח בדרך פשוטה ביותר שהאדם הוא פרוגיבורי (אוכל פירות) מטבעו... דבר זה נעשה בעזרת החושים ובעיקר על ידי חושי הריח, הראיה והטעם. כשהחתול רואה ציפור הוא רואה אותה כמזון... ריח הדם ומראה הדם מעוררים אצל הטורפים את התיאבון... כל אדם נורמלי לעומת זאת נגעל מריח הדם וממראהו... כדי לאכול את הבשר למד האדם להסוות אותו ולשנות את צורתו, ריחו וטעמו עד לבלי הכר... לגבי האדם אין דבר יותר מושך מפירות, הם מושכים את עיניו בצורתם ובשלל צבעיהם המרהיבים, אנו מתבשמים מריחות עדינים של פירות, כמו המנגו, המילון והתפוח, ועיקר הוא כמובן, הטעם הנפלא של הפירות"...

* * *

לא ציטטנו את מתנגדיה החריפים של הטבעונות, שכאמור, לא זו מטרת מאמרנו — לשלול את הטבעונות שברוכה רבה בכפיה, למרבה ביקשנו להציג את זוית ראייתו של החולה שלא תמיד עולה בקנה אחד עם השקפתו של המרפא הטבעוני המלא בדרך כלל בבטחון עצמי.

אך הבה ונבדוק קצת את הענין מנקודת ראיתו של היהודי הדתי המקפיד לא להכניס אל פיו מאכל עם חשש שרצים ורמשים ובדרך כלל גם מתחבט בקשיים כלכליים ולא לאחרונה — זה נראה לו משהו מנוגד לשבחים הרבים שחז"ל חולקים לבשר ברבים ממאמריהם. כן, בגמרא ובמדרשים הטבעונות אולי נשללת לגמרי, אין כמובן בדברי חז"ל התייחסות למזונות מעובדים ותוספות מלאכותיות שעליהם עיקר קצפה של הטבעונות, אבל יש בהם קביעות לא מעטות שבשר, ביצים ודגים חשובים פי כמה וכמה מירקות.

ובכן, הפירות בכלל ואלה היבשים. בפרט, כך גם הירקות ובפרט אלה העליים כבצל ירוק, כרוב חסה; כמו כן הקטניות הדגנים והזרעונים ובמיוחד אלה הסתומים כבגט חיטה, פשתן וכו' מיהם הינם בעלי אחוז נגיעות גבוהה בחרקים זעירים וספק רב אם ניתן לאכלם בקביעות מבלי להכשל מפעם לפעם בחומש ושש לאוים, והמדובר במי שהדיר ומדקדק בענינים אלה אלא שמהדר מומחיות מספקת כזו של הרב ויא שליט"א יכשל פה ושם במעוף קטנטן הנראה כנקודת אבק בהירה, ההדרים פחות, שהם הרוב המכריע, יכשלו יותר.

מוצרים טבעוניים חשודים יותר מכל מצד אחר, בתולעים

מאת נתן קוטלר

תריפסים, איקריות וכו'. לדברי הרב ויא, החנות הטבעונית איננה דווקא על טהרת הצמח, יש בה הרבה מן החי... החנות מוכרת לעתים תכופות "בריאות" במחיר חמשה ושש לאוים ויותר. אף לגבי מוצרי בריאות כמשקאות וסירופים טבעיים למיניהם, אין כל בטחון כי נבדקו היטב הצמחים שמהם יוצרו.

מחוץ לידע הרב שדורשת בדיקת המאכלים מן הצומח הרי זה דורש זמן וסבלנות למכביר — אלמנטים שאדם בן ימינו אינו משופע בהם במיוחד והדבר בא על חשבון כשרות המאכל.

אין סיבה שאדם דתי ימנע מאכילת פירות וירקות, קטניות ודגנים, לדעת כל הרופאים חשוב מאד לשלב את כל אלה בתפריט היומי, אבל מי שחי עליהן בלבד חייב הרי למצותן עד תום כדי להפיק תזונה מאוזנת לגוף החוסר מבשר ודגים או ביצים ומוצרי חלב ואז האחריות המוטלת על כתפיו — כפל כפליים.

ידוע שמרן החתם סופר זצ"ל נמנע לחלוטין מאכילת ירק מחשש שקצים ורמשים, הבן איש חי לא הביא אל ביתו ירק חשוד, ועוד גדולים וטובים התרחקו מסוגים שונים של פרי העץ והאדמה שנגיעתם בחרקים גבוהה. לאחרונה פורסם שכדאי להמנע מאכילת תאנים מיובשות מכיון שאין כל אפשרות לזהות את ה"תולעים היבשים" הדומים בצורה מדהימה לגרעיני התאנה היבשות.

המצב הכלכלי — מי מאתנו יוכל לעמוד בהוצאות הענק שדורשת הטבעונות, בני תורה או בעלי משפחות גדולות לא יוכלו לעמוד בנטל וכדאי לקחת שיקול זה לתשומת לב לפני שמחליטים על דיאטה כזאת.

ומכאן — להשקפת חז"ל על הבשר, הביצים והירקות. ידועים דברי התוספות שאין למדים רפואה מחז"ל, שכן "נשתנו הטבעים" ומה שהועיל בימיהם אפשר ואינו מועיל בימינו לבני דורנו. למרות כן, קשה להתעלם ממאמרים מפורשים בשבח מאכלים לא טבעוניים ובגנות מאכלים טבעוניים טהורים, מה גם שאין המדובר בתרופות שרשמו חז"ל אלא בקביעת רמה בריאותית של מזון גרידא.

במסכת כתובות קובעים חז"ל: האוכלים בשר ושותים יין מולידים ילדים בריאים, ובמסכת שבת אומר רב חסדא, שבמקום שנכנסים לגוף ירקות, צריך שיכנסו בשר ודגים; במסכת ברכות נאמר: "כל שהוא כביצה ביצה טובה ממנו, חוץ מבשר"; ואילו לגבי ירקות כתוב שם "כל ירק מוריק" כלומר "נוטל תואר הפנים" (רש"י). בפסחים נמנה הלחם הלבן והבשר השמן בין חמשת המאכלים הבריאים ביותר! אמנם, מאמרים רבים בגמרא מצביעים על סגולות שונות גם בפירות וירקות, אך אלה מובאים ביחס לבעיות בריאות ספציפיות ואינם באים ככללים בתזונה כפי שבאו הבשר והדגים והביצים.

ברמב"ם אנו מוצאים קביעה מפתיעה שהיא בניגוד גמור לשיטת הטבעונים — "לעולם ימנע אדם עצמו מפירות האילנות ולא ירבה מהן ואפילו יבשין ואין צריך לומר רטובין... וכן החרובין רעים לעולם. וכל הפירות החמוצין רעים ואין אוכלין מהן אלא מעט בימות החמה ובמקומות החמים". לגבי כרוב ובצל, שום וצנון הוא כותב: "לאכול מאלו אלא מעט עד מאד ובימות הגשמים" ולגבי פול ועדשים — "אין ראוי לאכלן כלל, חלבת — רק בימות החמה. לגבי תאנים, ענבים ושקדים מסכים הרמב"ם שהם "לעולם טובים" ואפשר לאכלם די הצורך, אבל גם בהם-"לא יתמיד אכילתם, אע"פ שהן טובים מכל פרי האילנות".

סעיף מיוחד ברמב"ם מלמדנו סדר אכילת בשר עוף עם בשר בהמה, או ביצים עם בשר עוף או בשר בהמה דקה עם בשר בהמה גסה, פעם מתבטא הרמב"ם, כי הבשר והפת הם "המאכלות הטובים" אך בפעם אחרת הוא ממליץ לאדם בעל גוף חם להמנע מבשר, כמו כן הוא קורא "מאכלות רעים" לדגים גדולים, בשר שוורים גדולים ותישים גדולים וגבינה וחלב לאחר עשרים וארבע שעות משעת החליבה. לפי סיכומו נראה שלתזונה ערך משני, כאמור, שניתן לאכול אפילו מאכלים רעים ולהיות חזק ובריא אם מתעמלים ויגעים הרבה, אין אוכלים לשובע והמעיים רפויים.

ירקות בחז"ל

כלל חשוב קבעו חכמי התוספות ועוד — אין להשתמש בתרופות המתוארות בחז"ל כמרפא למחלות שונות. עם זאת מופיעה תשומת לבנו לרשימת הירקות בחז"ל המרפאות והמסוכנות לחולי זה או אחר — לאור קביעתם של טבעונים שכמעט כל פרי וירק טומן בחובו תרופה למחלה כלשהיא.

★ "תבשיל של תרדין יפה ללב וטוב לעיניים" (עירובין כט.)

★ "אספרגוס יפה ללב" (שם נא.)

★ "שום... מצהיל פנים... והורג כינים שבבני מעיים" (ב"ק פא.)

★ "קשואין...קשין לגוף כחרבות" (ברכות נז:)

★ תרד חי הורג אדם חי (ע"פ קידושין סב. עיי"ש)

★ "בצלים קשים לגוף כחרבות" (שם)

★ "שלשה מרבין את הזבל וכופפין את הקומה ונוטלין אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם, ואלו הן: פת קיבר ושכר חדש וירק" — — (עירובין נה:)

אם ניתן או לא ניתן ללמוד מהדרכות הרמב"ם אין כותב הטורים בר-סמכא לקבוע. יתכן שגם לגבי זמן הרמב"ם "נשתנו הטבעים" או שמא כתב הרמב"ם את דבריו לפי הישגיה של הרפואה בת ימיו בלבד כפי שטוענים למדנים שונים.

מכל מקום, במקורותינו הקדושים לא מופיעה המנעות מאכילת בשר כעקרון אלא ב"תשעת הימים". אם כן מדובר בהמנעות מבשר הרי זה לגבי "פרושים" ומדת חסידות, או למנהג טוב בשני וחמישי וכיו"ב. ב"ראשית חכמה" מוקדשים פרקים ארוכים מאד על עניני אכילה ואילו על בשר — רק קטע קטן ובו הוראה לאכול בשר רק בערב ע"פ הפסוק ודברי חז"ל.

ברם, בצד השבחים לבשר ישנם מאמרי חז"ל בודדים המזהירים על נזק שבאכילת סוגי בשר שונים — "עשרה דברים מחזירין את החולה לחליו וחליו קשה, אלו הן: האוכל בשר שור, בשר שמן, בשר צלי, בשר צפרים... ושחליים" ועוד סוגים מן החי: "ביצה צלויה... והחלב והגבינה" אך עם זאת "יש אומרים, אף אגוזים ויש אומרים, אף קשואים". כמו כן, לגבי כמה סוגי בשר וירק כתוב: "מרפאין את החולה מחליו ורפואתו רפואה, אלו הן: כרוב ותרדין וסיסין ("מין עשב) יבשין וקיבה והרת ויותרת הכבד וי"א אף דגים קטנים"...

אמנם קשה לשפוט על פי מאמרי חז"ל את דעת חז"ל הן, כאמור, מפני שנשתנו הטבעים והן משום שיש בכל אחד מהם שאלות רבות על טיב המאכל והחולי בהם מדובר, וכשם שאי אפשר להבין איך "בשר שמן מעלי לכולי גופא" כדברי חז"ל כן אין להבין כל פרט אחר בנוגע לתזונה ומחלות. אך הרושם הכללי נשאר, שבשר — על פי השקפת חכמינו ז"ל — הינו מאכל בריא ביותר.

אך המעניין ביותר בנושאים הללו במקורותינו הקודשים היא עובדת היות תזונת האדם הראשונית — צמחונית לפי דעת מפרשים רבים ובראשם הרמב"ן, האור החיים ולפי הפשט הפשוט בגמרא: "אדם הראשון לא הותר לו בשר לאכילה... וכשבאו בני נח התיר להם". טעמים שונים נדרשו במפרשים על סיבת השינוי בתזונת האדם, אך בולטים המפרשים שהיתר אכילתו מהווה "מתנה" לנח ולדברי ה"אור החיים": "לשלש סיבות: הא. שבאמצעותו מצא ה' לקיים המין הולתו לא היה מקיים מן הרמש בלא אדם ובזה זכה הוא בהם; ב. שהוא טרח בהם ויגע בתיבה, צא ולמד כמה יגיעות יגע בהם ועליו נאמר, יגיע כפיך כי תאכל; ג. שגם באמצעות קרבנו שנתרצה ה' ונשבע שלא יכרת כל בשר, וגם לזה התיר לו ה' לאכול מפרי הזכר".

אך יש לציין שיש הסוברים שלפני המבול גם כן היה מותר לאכול בשר, רק לא להמית, ויש הסבר כי הבשר הותר לפוקה ולמכשול לאדם שחטא בדור המבול, אך לא כאן המקום לדון בנושא. החשוב לנו לעניננו שבשר "מותר" לכל הדעות.

לוח זמני השבוע — פרשת ויק"פ - ויקרא כ"ז אדר - ד' ניסן

יום החודש	יום השבוע	אדר ניסן	עלות השחר	עטיפת הטלית	נץ החמה	סו"ז קר"ש להמג"א	סו"ז קר"ש להתניא והגר"א	סו"ז תפילה להמג"א	סו"ז תפילה להתניא והגר"א	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	מנחה קטנה	פלג המנחה	שקיעת החמה
כז	ז	ויק"פ-החודש	4.00	4.39	5.31	7.52	8.36	9.07	9.38	11.43	12.14	3.21	4.40	5.58
כח	א		3.58	4.37	5.29	7.51	8.36	9.07	9.38	11.43	12.14	3.21	4.40	5.58
כט	ב	ער"ח ניסן	3.57	4.36	5.28	7.50	8.34	9.05	9.36	11.42	12.14	3.21	4.41	5.59
א	ג	ר"ח	3.55	4.35	5.27	7.49	8.34	9.05	9.36	11.42	12.14	3.21	4.41	6.00
ב	ד		3.54	4.33	5.26	7.48	8.33	9.05	9.36	11.42	12.13	3.21	4.41	6.00
ג	ה		3.52	4.32	5.24	7.47	8.31	9.03	9.34	11.41	12.13	3.21	4.42	6.01
ד	ו		3.51	4.31	5.23	7.46	8.31	9.03	9.34	11.41	12.13	3.21	4.42	6.02

לפי אופק ירושלים — מתוך לוח דבר יום ביומו

ת"ת רוז'ין-סדיגורא

(המשך בעמוד ב')

הללו היא כאמור האמצעים המתאימים שנוקט הצוות החינוכי בכל מה שקשור להעברת החומר בצורה מוחשית ע"י ניצול כח ההבנה והחשיבה של הצעירים. גם ברפרוף קל בדפי העזר המחולקים לתלמידי כל הכיתות ניתן להבחין בהשקעה העצומה מצד המלמדים, השקעה הנמדדת מכל מילה ומילה.

גרפיקאית מקצועית נותנת את שירותיה הטובים לת"ת על מנת שהציורים וההמחשות תצאנה על הצד היותר מושלם. חוברות אלה, שכמותן לא ניתן למצוא בתתי"ם אחרים, מבליטות את הרמה הגבוהה בה מצטיין הת"ת כולו, על כל כיתותיו וגילאיו.

הצוות החינוכי נבחר בקפידא רבתי. המלמדים חייבים לעבור הכשרה מוקדמת לפני בואם לכהן בקודש. להגדיר את ההתמסרות לתלמידים כ"טיפול אישי" או "התייחסות מרובה" זה יהיה דל מדי. היחס שמקבל כל תלמיד ממחנכו הוא מעל ומעבר למה שניתן לצפות ממחנך ומורה. קחו לדוגמא מלמד אחד, שהבחין שבכיתתו יש מספר תלמידים הנמצאים בפיגור-מה אחר שאר תלמידי הכיתה. מה עשה? פשוט מאוד: קיבץ את אותם תלמידים בשעת ההפסקה, מדי יום ביומו, העביר להם שעורים פרטיים, התאמץ ויגע, עד שהביאם לרמה הכללית של הכיתה. פעולה זו שהיא בעצם שעורים פרטיים לכל דבר התבצעה ע"י המלמד בלא קבלת תשלום נוסף ובלי כל ציפייה לשכר כלשהו: להגדיל תורה ולהאדירה ותו לא.

וזו רק דוגמא אחת מני רבות.

הקומה האחרונה של הת"ת שבנייתה נסתיימה רק לפני מספר חודשים, השוותה לבנין כולו מראה מפואר ופרשים, ברם הישגו העיקרי התבטא במספר התלמידים.

כיתה ח' הנוכחית היא המחזור הראשון המסיים את הת"ת, מחזור לתפארה. בכיתות הנמוכות מורגשת הצפיפות יותר, מה שמוכיח על שמו הטוב של המוסד שהחל לחדור לתודעת הציבור. 13 כיתות יש בת"ת, כשבכיתות הנמוכות יש מקבילות.

ההנהלת מוסדות רוזין, לא חוסכת מצידה כל השקעה ע"מ לסייע להעלאת רמת הלימודים. כשהמנהל הרב קופ מראה למנכ"ל המוסדות הרב הומינר את רשימת הפרסים הגדולה (פרסים שיחולקו למצטיינים) שסיכומה מגיע למאות שקלים, לא נבהל הרב הומינר מהחשבון הגדול אלא משיב בשמחה: "כן ירבו וירבו"... בתוספת הקומה האחרונה ושיפוץ הבנין כולו הושקעו מיטב החומרים, החרסינות מבריקות, שלא יהיה שום תירוץ לא ללמוד... ברחובי הבנין הענקי שורר סדר ונקיון מופתיים, שלבד מהמעלה הניכרית בכך, מוכיח הדבר על מגמתו החינוכית-מוסרית של התלמוד תורה.

דגש מיוחד מעניקים בת"ת רוזין-סדיגורא על לימודי החול בשעות אחה"צ. הרמה הגבוהה בולטת גם כאן. המורים בלימודי החול הם מקצועיים ביסודם, חלקם מלמדים בשעות הבוקר במוסדות אחרים וחלקם מתוך הצוות החינוכי של שעות הבוקר. המכנה המשותף הוא ההצטיינות וההבקיאות בחומר הלימודים. ואם נותרה שעה אחת מיותרת בשעות אחה"צ, וההנהלה מחליטה שאין טעם ללמד מקצוע נוסף של לימודי חול, פותח המלמד את מסכת תענית ובשיעור בקיאות לכיתות ז-ח מצליח ללמד את הכיתות הללו את עשרות דפי המסכת כשבתוך הלימוד מפגינים שוב התלמידים בקיאות מפליאה בדפי המסכת.

נאמנים לשיטת הפתיחות המאפיינת את חצר רוזין לומדים בת"ת בבני ברק תלמידים מכל החוגים. אתה יכול למצוא כאן בכיתה אחת בנים לאברכים ליטאיים לצד תלמידים המשתייכים לכל חצרות החסידות השונות. בית חרדי המעוניין להקנות לילדיו חינוך מצויין, רמה גבוהה בלימודים ובלי השתייכות לחוג מסויים, הרי שימצא בת"ת רוזין-סדיגורא את מקומו האידיאלי.

לת"ת רוזין יש כיום "נציגים" כמעט בכל סימטא בבני ברק. 2 אוטובוסים גדולים אוספים את מאות הילדים מכל רחבי העיר ממש. תלמידים מגיעים לכאן אפילו מקריית ישמח משה וגם מרמת השרון ומתל אביב. מיותר יהא לציין עד כמה מוכיח הדבר על ההערכה החיובית שרכש הת"ת בשנות הקיום המעטות שלו בכל שכבות הציבור החרדי.

על מידת ההשקעה בענייני דרך ארץ, מידות ומוסר למדנו מסיור שערכנו בכיתות הת"ת. הציורים איזורים המצריים בכל פינה, הנקיון המצוחצח, ויותר מכל: העובדה שמסירת השעורים מתנהלת בשקט מופתי ללא צעקות וגערות, מלמדת על אופיו של הת"ת שהצליח להעפיל לפסגות שאינן עומדות ביחס מקביל לשנות קיומו...

חנוך לנער

(המשך מעמוד ב')

שבלא"ה מוטל על צוארו עול כבד, הרבה למעלה מכוחותיו וחק היעוד הגדול שעומד לנגד עיניו לחנך זרע קודש בדרך התורה הוא שמחזק את רוחו וכוחו. למנהל זה ראוי להוסיף עוד עבודה נוספת על עבודתו דהיינו להכניס בתוך צוות המחנכים אדם מתאים (למשרה מלאה או חלקית) שיפקח ויעקוב באופן תמידי על מצב התלמידים. לאתר מתוכם את החלשים, לקבוע סיבת חולשתם, לחפש ולמצוא את הגישה הנכונה עבור כל אחד מאלו התלמידים ע"י התייעצות עם גדולי תורה, מחנכים ומביני דבר וכדו'.

סוף דבר עלינו לזכור שהסיכויים הם גדולים וההשקעה כדאית. למה הדבר דומה, כאשר סוללים כביש ובדרך נתקלים בהר גבוה. הרי העבודה קשה עד מאוד, כי שום אבן לא תזוז מאליה. לא כן כאשר נסתמה חבית גדולה מלאה בשמן זך ובזיין צלול הרי אין לבעל המלאכה אלא לפתוח את מקום החסימה. אך כאשר כבר תפתח הסתימה, מאליהם יזובו מהחבית המשקים הזכים אשר בתוכה. כאשר רוצים לחנך ילד מאה"ע חייבים לעקור הכל מהשורש ולהחדיל הכל מחדש. לא כן אצל בני האומה הישראלית אשר כל אחד ואחד מהם נשמתו טהורה וחצובה ממקום קדוש. עלינו רק לסלק את המפריעים לפעמים זה אורך יותר זמן ולפעמים פחות, אבל בסופו של דבר הסיכויים גדולים וההצלחה היא בטוחה ללא ספק לראותם גדולים ופורחים לשם ולתפארת.

המודיע הצעיר

אנו מריחים - את ניחוח הבצק

הלחם, כידוע, אינו נולד במכונית הגדולה של אנג'ל, אלא במאפיה. בואו ונריח קצת מה קורה שם.

בתמונה מס' 1 נראה המערבל לפני סגירה. עוד רגע יתיישר, ולתוכו ישפכו מים, סוכר ומלח מצינור אחד, וקמח מצינור אחר. בתמונה 2 התהפך המערבל, ומתוכו מוצא בצק מוכן. בצד שמאל התבוננו על קצה המעלית הקטנה שתיקח את הבצק אל על. אחרי הפרשת חלה ממשיך הבצק בדרך. הוא נשפך לתוך צינור — תמונה 3, ותופח. בתמונה מס' 4 הוא נחתך לרצועות מעוגלות. אחר כך קולעים אותו הפועלים — למקרה שמדובר בלחמניות קלועות. את הלחם המרובע תוכלו לראות בתמונה מס' 5. הוא נכנס לתבניות בתנור. הם נעים על מדפים ומופעים, ראוה כך נדחפים לתנור. התנור ארוך מאד ובנוי בשיטת הסרט הנע. לאורכו חלונות בקרה, דרכם מסתכלים הפועלים וקובעים אם להוסיף או להפחית חום. אחר כך יוצאים ככרות הלחם. וכשה"מחסום" מורם עוברים ככרות הלחם הטריים לרשת הקירור. גם הלחמים מתקררים, עוברים למגשים, ומשם לחנויות המכולת שלנו — במכונית הגדולה והמוכרת...

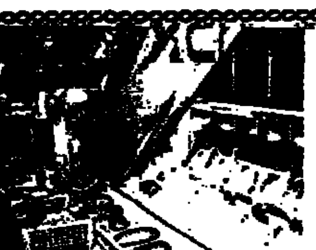

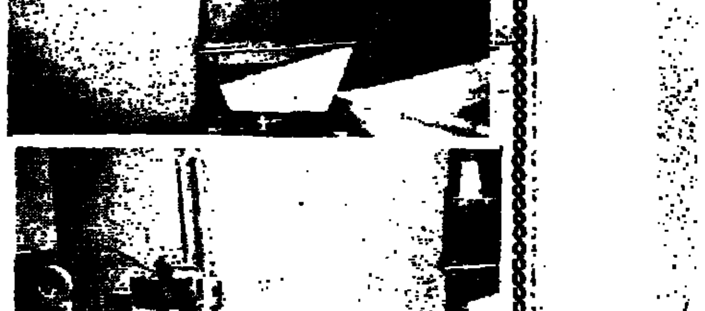

בשכונה שלנו

ורחמיו על כל מעשיו

ספרה: שולמית

יללה מהרה בחוץ. "רוחלה, את שומעת?" שאלתי את אחותי העסוקה בשטיפת אחרוני הכלים של שבת.

"כן, משהו מילל".

— "זה נשמע כמו תינוק מסכן" — מה תינוק? מי מסכן? מה את מקשקשת?" כשרוחלה אומרת "מה את מקשקשת", אני מבינה שהיא צריכה ללכת, ועדיין לא גמרה לשטוף את הכלים. תמיד זה כך...

המחשבה על החושך בחצר האחורית הרתיעה אותי מלרדת לחפש את התינוק המסכן. אבל בסוף, כשגם יהושע שמע את היללות, החלטנו לחפש. "ניקח נר", הציע יהושע. "אבל הוא יכבה ברוח".

— "אז ניקח גם גפרורים, התעקש יהושע". סיבוב קטן בחצר האחורית, והיללה התקרבה. יהושע הדליק את הנר. בסדק הצר שבין הצריף לבית של משפחת אשר, הצטנף לו גור חתולים אפור ומפוחד. הוא ילל מרות, וברגעי הפגישה הראשונים לא היה ברור לי מי בדיוק מפחד ממי — הוא מאיתנו, או אנחנו ממנו. "שולי", לחש לי יהושע. "נראה לי שהוא נתקע, וצריך לעזור לו". מכיון שלא זזתי ממקומי — תפס יהושע את הגור בשתי ידיו, וחילץ אותו מן הסדק. הוא הניחו על האדמה, אך הגור לא הצליח להתקדם, רגלו האחת היתה פצועה. מה נעשה בו? נשאירו בחצר ללא מחסה בלילה כל כך קר, כשאינו יכול לזוז? לא יכולנו. פתאום עלה בנו רעיון טוב: סוזי ותמי! הבחורות האמריקניות בוודאי תשמחנה בו.

סוזי ותמי הן שתי בחורות עליזות ששכרו דירת חדר בבנין של אייזנברג. סוזי ניגנה באקורדיון, ותמי נהגה לזרוע גרעיני עגבניות בקליפות ביצים חצויות ממולאות באדמה. מתנשמים ומתנשפים הגענו לדירתן. כנראה שהגור שלנו נראה נורא, אחרת אינני מבינה כיצד נפרדה סוזי מהאקורדיון הנצחי שלה. — "אה... אנחנו רוצים להשאיר אותו כאן עד מחר, אפשר?".

הן דיברו ביניהן אנגלית, לא הבנו מילה. בסוף הביאה תמי תחבושת מן האמבטיה הקטנה שלהן, וחבשה את רגלו של הגור האפור. הן פינו ארגז קטן, ריפדו אותו בסמרטוטים, והניחו בתוכו את הגור. סוזי הביאה לו מעט חלב מזוג בקופסת גבינה ריקה. "אנחנו לא כל כך אוהבים את זה בתוך הבית, נשאיר אותו ליד הדלת" — קבעה סוזי.

למחרת בבוקר מיהרנו לראות מה שלומו של הגור האפור. אבל להפתעתנו הוא לא היה בארגז. הבחורות ישנו עדיין, כך שהבנו שידן לא היתה בענין. — "כנראה שהגור המסכן שלנו הבריא במשך הלילה", אמרתי ליהושע. הוא היה נראה מהורהר. "את יודעת?" — אמר לי כשעיניו בודקות את הארגז הריק. "אתמול חשבתי שחתולים הם מסכנים, כי אף אחד לא מטפל בהם, עכשיו אני רואה, שהקב"ה דואג גם להם..."

הבדל קטן

פַּעַם נִזְדַּמֵּן רַבִּי חַיִּים מִבְּרִיסְק לְמָקוֹם אֶחָד עִם רַב מְפֻרְסָם. אוֹתוֹ הָרַב, שֶׁהָיָה דַּבְּרָן, יָשַׁב כָּל אוֹתָהּ שָׁעָה וְדִבֵּר. וְרַבִּי חַיִּים — שְׁתִיקָתוֹ מְרֻבָּה מִדִּבּוּרוֹ.

לְאַחַר שֶׁיָּצָא הָרַב, שָׁאֲלוּ הַמְּסֻבִּים אֶת רַבִּי חַיִּים:

— רַבִּי, מִפְּנֵי מָה שָׁתַק כָּל אוֹתָהּ שָׁעָה, וְהִנִּיחַ לוֹ לְדַבֵּר בִּרְצִיפוּת?

— יֵשׁ בֵּינֵינוּ הֶבְדֵּל קָטָן, עָנָה רַבִּי חַיִּים. הוּא דַּי לוֹ בְּהִרְהוּר שֶׁל שָׁעָה אַחַת, כְּדֵי לְדַבֵּר עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ שָׁעוֹת. וְאִילוּ אֲנִי מְהַרְהֵר עֶשְׂרִים שָׁעוֹת, כְּדֵי לְדַבֵּר שָׁעָה אַחַת...

בטעות הושמט בשבוע שעבר מקורו של השיר "אחי יוסף צדיק". השיר צוטט מן הספר "על אלה אני בוכיה" של הגב' חוה ברונשטיין

(3) מה חסר?

קראנו את המילים, מצאו את "השיטה", וכתבו לנו: מה המילה החסרה? רמז: עיינו בשיר המופיע בגליון זה.

עד
סס
רב
?

פתרונות לרגע חושבים 54

1. (א) שור נגח (ב) עבד עברי (ג) גנב (ד) שור.
2. משולשים.
3. משנכנס אדר מרבים בשמחה.

שמות הזוכים ל"המודיע הצעיר" 54
פרס ראשון
פרס שני
פרס שלישי

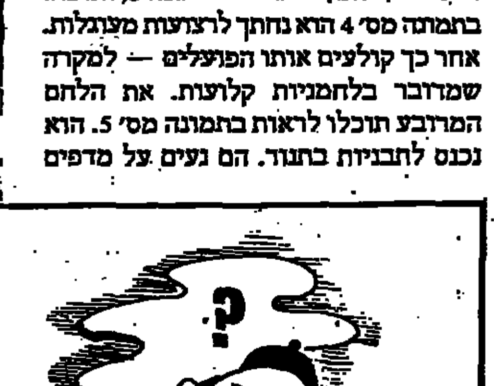

58

רגע, חושבים!

חשבו, פתרו, ושלחו למערכת "המודיע" רחוב יהודה המכבי 5, ת.ד. 1306 עבור "רגע חושבים" בין הפותרים נכונה יוגרלו פרסים.

(1) מי-הן?

עיינו בפרשת השבוע, ומצאו מי-הן:
א. אחת מחמישיה, אמת-מידה.
ב. ספרה, שהיא אריג.

(2) צלליות

לפניכם חמש חצאי-צלליות של חיות. התבוננו יפה, מצאו את שתי החיות שחלקיהן מצויים, וכתבו לנו מה מספרו של החלק המיותר.

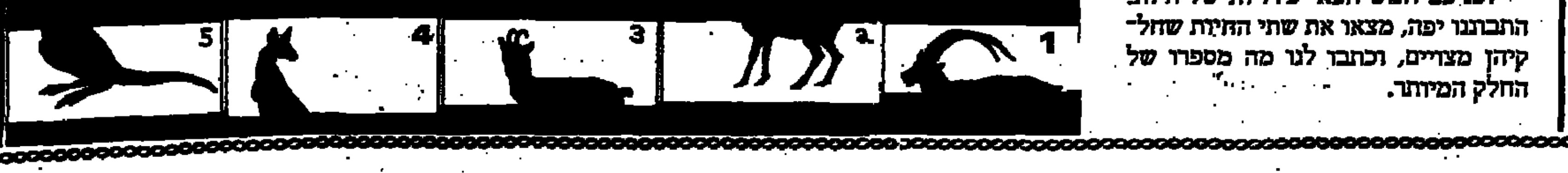

זכרון להולכים

ר' נח נוסבוים ז"ל

שנה לפטירתו (כ"ה אדר תשמ"ו)

כבר אחז"ל (ברכות ז') דשמא גרים, היינו דשם האדם קובע ומעצב את אישיותו, ובפרט אם שמו נקבע לפי פרשת השבוע שבה נולד שגם הזמן גורם. באבינו ז"ל ראינו את הדברים במוחש, נח היה שמו, וכשמו כן היה, נח מצא חן, נח לשמים ונח לבריות, ויעידו על כך ידידיו ומכיריו. אינציקלופדיה של מידות טובות הגדיר אחד מגדולי התורה שבעיר כשבא לנחם, אינציקלופדיה היא מכלול שקשה להקיפה ולסקרה בסקירה אחת. בקוים קצרים נשרטט אי אילו מהדברים שאיפינו את אישיותו.

אלה תולדות נח, נח איש צדיק תמים, שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים.

כל מעשה טוב נעשה עם כל החיות וההתלהבות והרגש שלהם. אבא ז"ל מטבעו היה בעל רגש גדול וכל מצוה נעשתה אצלו בחום וברגש, זוכרים אנו את תפילותיו השטופות בדמע, סיפר לי אחד מהשכנים של ביהמ"ס שבו התפלל, שאם כי אינו מתפלל שם בדרך קבע, אך בכל ערב יו"כ היה בא במיוחד להתפלל מנחה בביהמ"ס זה שאבא ז"ל היה עובר לפני התבה, תפילה של ממעמקים קראתיך ה', ממעמקי הלב. אחרי מנחה כזו של ערב יו"כ היה כל היו"כ נראה אחרת. השפ"א זצ"ל היה אומר בשם החדושי הרי"ם זצ"ל על הפסוק "ויאמר ה' לנח, בא אתה וכל ביתך אל התיבה, כי "תיבת נח" היינו התיבות והאותיות של התורה, ועי"ז נאמר לנח בא אתה וכל ביתך אל התיבה, תכנס לתוך התיבה של התורה והתפילה, כולך, ואז התיבה קר לטוהו. כך היתה תפילתו של אבא הרה"ר נח ז"ל, השקיע את כל כולו בתוכה. וכך גם כשישב בשעור ולמד תורה, לא היה אצלו אף פעם ענין של אורעיות, זכורני כשהיינו ילדים ורציתי להפסיקו באמצע השעור כדרך הילדים לא הייתי יכל להפסיקו, הוא פשוט לא שם לב אלי כי היה כל כולו בתוך "תיבת נח".

השמחה ומאור פניו לכל אדם, הרי הם היו ממש הסמל שלו, היה מקפיד להקדים בשלומו בפנים צהולות כאילו היה חבירו משכבר הימים, וכשהייתי שואל אותו אבא מי זה? היה משיב לי בפשטות: יהודי... וכמים פנים אל פנים — תנו מצא חן, הכל אהבוהו וחבבוהו.

אמונת צדיקים שלו היתה ממש בבחינת התבטלות גמורה מפניהם, מכל מלה ומכל תנועה שלהם, היה דבק ברבותיו לבית גור זצ"ל ולהבחל"ח בכ"ק אדמו"ר מגור שליט"א, מאז שכ"ק אדמו"ר ה"בית ישראל" זצ"ל החל לקרבו בעודו בחור בבואו ארצה, לא עשה דבר קטן כגדול מבלי לשאול ולקבל הסכמה, וכשהיה שב מביסיה לא היה מפסיק מלתאר בדיוק איך היתה, מה ראה ומה שמע, וכשזכה להארת פנים לא היה גבול לאשרו. היה מקורב גם לכ"ק אדמו"ר זצ"ל מלובלין, אשר לא הפסיק מלחבבו ותמיד הזכירו.

חינך את כל ילדיו לתורה ולי"ר"ש, אך מעולם לא בתמורה ובכ"נעה, תמיד בדרכי נועם, ה"בית ישראל" פר' נח תשמ"ז מבאר "אלה תולדות נח־נח, כלומר שהאדם צריך לראות לחנך בעיקר ותחילה את עצמו. ועי"ז כך זוכה לאלה תולדות נח, משום שכשר הבנים יראו כיצד האב בעצמו מתנהג יהיה זה החינוך הטוב ביותר עבורם, זו היתה דרכו בחי' נך, לא בצר ולא מוף אלא הקיה כל הזמן דוגמא אישית וב"ה הצליח בדרכו זו.

יתן ה' ויהיה גם העיקר שב־תולדותיו כפשוטו מצוות ומעשים טובים כעיקר תולדותיו, כשילכו בדרכיו וילמדו ממעשיו ואז אולי נוכל לומר — זה ינחמנו.

בניו ובנותיו

במשק ובכלכלה

שר האנרגיה: ישראל תפיק חשמל מכורי כוח גרעיניים

נבדקת האפשרות להשתמש בקרינה לצורך שימורי מזון

תל אביב — שר האנרגיה והתשתית משה שחל אמר אתמול, כי "ישראל תהיה חלק מהמדינות שיפיקו חשמל מכורי כוח גרעיניים, לקראת סוף שנות ה־90". השר הוסיף, כי לישראל ישנה תשתית מכלולית, ברמה המאפשרת שילוב ופיתוח מדעי לייצור הדור הבא של כורים גרעיניים.

שר האנרגיה שסקר את מצבה של ישראל בנושא אנרגיה גרעינית, ציין, כי קיים היום פסק־זמן, בעקבות ירידת מחירי הנפט וה"בצורת" מבחינת הספקים המוכנים למכור לישראל כורי כח גרעיניים. תקופת פסק הזמן מנוצלת בישראל, לבדיקת כושר ההשרדות של כור גרעיני במקרה של התקפה עוינת. בדיקות אחרים להקמת כור כוח ומחקר ובדיקת המשמעות לכניסה לטכנולוגיה של כורי כוח מתקדמים קטנים יותר, בטוחים יותר וזולים יותר.

הנמרץ שניהלה ממשלת ישראל בשנת 1985 עם צרפת, לרכישת שני כורי כוח, נכשלה העיסקה עקב סיבות פוליטיות בצרפת, לאחר שחל שינוי בעמדת הממשלה הצרפתית ערב חתימת ההסכם.

מעניין השפעת כורי הכוח על הכלכלה העולמית ציין השר, כי מדי יום נחסכים שישה מליון חביות נפט ע"י שימוש בכורי כוח לייצור חשמל. כמות זו, בנוסף לשימוש בפחם, היא שגרמה לייצור עודפים בשוק הנפט העולמי, בשיעור של 8 מיליון חביות ביום ולהורדת מחירו בעולם.

השר שחל אמר עוד, כי בישראל בודקים עכשיו את האפשרות להשתמש בקרינה לצורך שימורי מזון והחברה מסתורית שליד הכור הגרעיני שורק, ממשיכים בקרינה כדי לעקר מוצרים רפואיים, לשימוש חד פעמי ולייצור עור מלאכותי לטיפול בנפגעי כוויות. (עתי"ם)

משרד התעשיה מתנה היתרים ליבוא מזון ממרוקו ביצוא ישראלי למרוקו

— מאת סופרנו הכלכלי —

משרד התעשיה והמסחר מתנה ביצוע היתרים ליבוא של מוצרי מזון, שימורי דגים וטקסטיל ממרוקו, בכך שישראל תוכל לייצא מוצרים למדינה זו. היות ואין קשרי כלכלה ישירים בין שתי המדינות הרי שביצוע היבוא ממרוקו נזקק לאישור של משרד התעשיה.

נושא זה התעורר לאחר שאנשי עסקים ישראלים פנו אל משרד התעשיה והמסחר כדי שיאשר להם רשיונות ליבוא של מוצרי טקסטיל ומזון ממרוקו כדי להפעיל שבוע מרוקו באחת מרשתות השיווק במדינה.

מנכ"ל משרד התעשיה והמסחר אמר אתמול, כי יצוא ויבוא לישראל חייב להעשות על בסיס של הדדיות לפיכך יבוא סחורה לישראל מחייב יצוא ישראלי לאותה מדינה.

אמוראי: השגי ביניים לרפורמה בשוק ההון

מאת סופרנו הכלכלי

הרפורמה בשוק ההון השיגה חלק גדול מיעדה עוד לפני כניסתה לתוקף באופן רשמי, הן בתחום מחירות החוב הפנימי והן ביחס למלוות כך אמר אתמול סגן שר האוצר עדי אמוראי בכנס בנושא ביטוח החיים שהתקיים בירושלים.

אמוראי מסר כי קרוב לשני שליש מגיוס הכספים שבוצע בשנת התקציב המסתיימת התבצע באמצעות אג"ח סחירות ולא באמצעות הפקדות באוצר כפי שהיה בעבר.

יתרה מזו, עלות הגיוס לממשלה ירדה לאחרונה ל־4.3% באג"ח צמודות מדד ל־5 שנים ול־5% באג"ח ל־10 שנים.

חברה תעשייתית מהגדולות בארץ גייסה לאחרונה סכום של 30 מיליון שקל חדש בעלות של 6.75%.

גם עבור הממשלה וגם עבור הסקטור הפרטי זו ירידה של כ־40% במחיר גיוס ההון לטווח בינוני וארוך.

אמוראי הוסיף כי בכוונת הממשלה לאפשר ללווים ומלווים, המבטחים — למצוא זה את זה — גם בתנאים ביטוח החיים — ללא תוך הממשלה.

בהתיחסו לרפורמה במס ליחיד הנדונה עתה בועדת הכספים הצביע אמוראי על העובדה כי הגהגתה תגדיל את רמת שכר הנטו הממוצעת ב־3% ואילו נטל המס ירד מרמה ממוצעת של 26.5% לרמה של 23.5%.

באשר לויכוח על רווחיות היצוא כתוצאה מקיבוע השער לתקופה ארוכה הצביע אמוראי על העובדה שאם מתבוננים על שער סל המטבעות מנוכה מדד המחירים הרלבנטי שהוא מדד המחירים הסיטונאי לתעשיה מתברר, שמאז ינואר 85 ועד סוף פברואר 87 — שעור השחיקה הוא 2% בלבד.

בהתחשב עם השינוי במחירים בארצות היצוא — הרי לאחר הפיחות האחרון ובהתייחס לשער החליפין של הסל במחירי חו"ל שוב אין כלל שחיקה בתמורה לתוצרת התעשייתית הישראלית.

משרד האנרגיה יתקין מיתקן להתפלת מי ים בסמוך לתחנת הכוח באשדוד

קו הרכבת המתוכנן לשנע את הפחם מנמל אשדוד לתחנת הכוח החדשה בדרומה של אשקלון יהיה כנראה הראשון שיבוצע על ידי חשמל ולא על ידי דלק נוזלי. שר האנרגיה והתשתית מר משה שחל, מסר על כך כאשר נפגש עם ראש עיריית אשקלון.

השר הוסיף שהוא פנה בענין זה אל שר התחבורה במסגרת תוכנית להעביר את כל הרכבות בישראל לשימוש בחשמל, במקום דלק נוזלי.

לדעת השר, יכול לשמש מסוף הפחם בנמל אשדוד ריכוז ליצוא הפחם לכמה מדינות בדרום אירופה שתהיה להם כדאיות להיכנס לעיסקאות אלה.

מר שחל הוסיף עוד שחברת החשמל הגיעה בימים אלה להסכם עם משקי התקיים, לניצול מי הקירור של תחנת הכוח החדשה באשקלון, לפיתוח חקלאות ימית ולגידולים תעשייתיים ימיים, לרבות גידול אצות וסוגי דגים.

עוד אמר שחל שמשרדו מתכנן הקמת מיתקן להתפלת מי ים ליד תחנת הכוח באשדוד. במפעלים אלה ירכזו כח אדם מיומן, מהנדסים רבים וחוקרים ברמה גבוהה. משרדו, אמר מר שחל, מקיים מגעים לחיזוק החינוך הטכנולוגי בעיר, להכשרת כוח אדם מיומן למפעלים המתוכננים באיזור.

שר האנרגיה בישר עוד לאנשי אשקלון שמשרדו מוכן להשתתף בהקמת מרינה בחוף הים באשקלון ובשלב זה השקיע סכום של כ־250 אלף דולר בעבודות תיכנון למרינה זו.

ראש העיריה עו"ד אלי דיין מסר לכתבים שהמרינה באשקלון אכן תוקם, לאחר שמשרד הפנים אישר עקרונית את התוכנית. המדובר בהשקעה של כ־10 - 12 מיליון דולר. הוא מקווה שתוך שלוש שנים תושלם העבודה והמרינה תהיה מסוגלת לקלוט עד כ־600 כלי שייט.

משרד התיירות הכיר אף הוא במרינה באשקלון, כפרוייקט מאושר ומוכן להשתתף בהוצאות בכל הקשור בתיכנון.

מר דיין מסר עוד שחברת החשמל אישרה תוכנית הקמת 200 יחידות דיור ברמה גבוהה לעובדי החברה באשקלון.

שרון: יש להגדיל שכר העובדים בתעשיה

מאת סופרנו הכלכלי

שר התעשיה והמסחר אריאל שרון אמר כי הגידול שלו אנו מייחלים, חייב להיות מבוסס בראש ובראשונה על גידול ביצוא התעשייתי ודבר זה מחייב מצד את דברים להעלאת שכר העובדים בתעשיה.

שרון אומר כי מי שמבקש למצוא הדרך להגביר את היצוא כמנוף לצמיחה, חייב להתבסס על העובדים המניעים את התעשיה ועל הגדלת תפוקתם תוך כדי הגדלת שכרם.

הוא פועל להקמת ועדה מיוחדת שתכלול את אנשי משרד התעשיה, התעשיינים, גופים כלכליים ונציגי העובדים שתבדוק דרכים להעלאת שכר העובדים בתעשיה. העלאת השכר צריכה להעשות תוך עלייה בפריון.

מונתה ועדת חקירה לבדיקת גבולות חיפה, עכו ורשויות מקומיות במפרץ חיפה

שר הפנים מינה ועדת חקירה לבדיקת הגבולות המוניציפליים של עירית חיפה, עירית עכו, עירית קרית־ים, מועצה מקומית נשר, מועצה איזורית זבולון, מועצה איזורית אשר וכן שטח בתי הזיקוק שבמפרץ חיפה.

כיו"ר הועדה נתמנה מר מתתיהו אדלר, לשעבר סגן נשיא אוניברסיטת בר־אילן ושגריר ישראל בשוויץ ואחד הפקידים הבכירים במשרד הפנים.

הצורך במינוי הועדה התעורר לנוכח בעיות מורכבות בתחומי השיפוט העירוניים ובכלל זה שטחי ים אשר יבקשו העיריות להצטרף לתחום השיפוט של עירית חיפה. יתר חברי הועדה הם: הי"ה א. וולפנזון, ראש עירית רעננה, ש. גוברמן מנהל מחלקת החקיקה של משרד המשפטים וגב' נאווה מגן נציגת מינהל התיכנון במשרד הפנים.

ועדת החקירה מבקשת מכל גוף ציבורי ומכל אדם אשר רוצה להביע דעתו בנדון, לפנות בכתב למשרדי הממונה על מחוז חיפה מטעם משרד הפנים.

החליקה על מידרכה ותובעת פיצויי נכות

פקידה חיפנית שהחליקה על לכלוך ושמן בעת שצעדה על מדרכה סמוך לדוכני מימכר הפלאפל ברחוב הנביאים בחיפה, תובעת מהעירייה פיצויי נזיקין.

על תביעה זו טרם הוגש כתב הגנה.

הפקידה הגישה לבית משפט השלום בחיפה תביעת נזיקין נגד העיריה, שבה היא טוענת כי בתחילת נובמבר 1983, בעת שירדה מאוטובוס ועשתה דרכה ברחוב החלוץ לכיוון רחוב הנביאים, החליקה על המדרכה כתוצאה מהצטברות לכלוך ושמן על המדרכה, שמקורם לטענתה בדוכני מימכר הפלאפל המצויים באיזור זה.

התובעת מייחסת לעיריית חיפה רשלנות והפרת הוראה שבחוק, בכך שלא דאגה לניקוי המדרכה ואיפשרה הצטברות של לכלוך ושמן. התובעת נחבלה קשות ברגלה הימנית שקובצה בגבס, והיא מבקשת עתה מבית המשפט למנות מומחה רפואי שיקבע את אחוזי נכותה כתוצאה מתאונה זו. (עתי"ם)

כוס תנחומים

לידידנו הנכבד והדגול
ראש וראשון לכל דבר שבקדושה
בשכונתנו רמת־אלחנן

הרב **יחזקאל הכהן אלנברג**

על פטירת **אמו** ע"ה

בהמשך מעשי החסד תנוחמו
ולא תוסיפו לדאבה עוד

בתי הכנסת צא"י
רמת אלחנן

תושבי נהריה אינם חשופים לסיבי אסבסט יותר משאר תושבי הארץ

תושבי נהריה אינם חשופים לסיבי אסבסט יותר מאשר תושבי כל ישוב אחר בארץ. למסקנה זו הגיע המכון לחקר בריאות הסביבה, בעקבות בדיקה שנערכה בעיר נוכח הטענות כי מפעל "איתנית" ("ישאסבסט" לשעבר) מזהם את האויר ומסכן את בריאות התושבים.

המכון בדק את ריכוז סיבי האסבסט באויר במקומות שונים בנהריה והגיע למסקנה כי ריכוז זה אינו שונה ממקומות אחרים בארץ, והוא נופל מריכוזים שנמדדו בארצות מערביות כקנדה, אוסטריה וגרמניה.

מסתבר כי מקור הסיבים אינו דווקא ממפעל האסבסט אלא גם משחיקת בלמי המכוניות.

כתב עתי"ם מוסיף, כי כיום אין מודיעים עוד לים שפכים המכילים אסבסט וכל שאריות האסבסט שהיו בחוף סולקו מהמקום ע"י המפעל. פסולת צמנט, העשוי אסבסט מוצק, מועברת מהמפעל למחצבה ומכוסה, כדי שלא תתפזר באויר.

כתב עתי"ם מציין, כי בקרב תושבי נהריה הובע חשש לפגיעה מסיבי האסבסט. סיבים אלה גורמים למחלת האסבסטוזיס, הפוגעת בריאות והיא מסוכנת במיוחד למעשנים. (עתי"ם)

נחתם הסכם על הקמת רשות הדואר

בלשכתו של שר האוצר בירושלים נחתם הסכם על הקמת רשות הדואר. על ההסכם חתמו שר האוצר משה ניסים, שר התקשורת אמנון רובינשטיין ומזכ"ל ההסתדרות הח"כ ישראל קיסר.

כמו כן חתמו על ההסכמים מנכ"ל משרד האוצר, מנכ"ל משרד התקשורת ומנכ"ל רשות הדואר ומזכיר הסתדרות עובדי המדינה.

שר האוצר חלק שבחים לשר התקשורת ולמזכ"ל ההסתדרות על חלקם הרב בהקמת הרשות. שר התקשורת אמר, כי אילולא ניסים היה שר האוצר, ספק אם היתה מוקמת רשות הדואר. מזכ"ל ההסתדרות אמר, כי הקמת הרשות נועדה לשפר את השירות, היות ועובדים מרוצים גם מונעים עבודה יותר טובה. (עש"ת למ"ם)

דורש לאכוף חוקי העזר במדרחוב חיפני בשבת

סיעת התחיה הדתית בעירית חיפה דורשת לאכוף חוקי העזר שימנעו חילולי שבת במדרחוב ברחוב נורדוי בעיר. במכתב ששיגר מר בליסנגל לראש העיריה נאמר בין השאר:

הננו נאלצים להביע את מחאתנו, נוכח עתיד שמירת חוקי־העזר בענין שמירת השבת בשטח המידרחוב ההולך ומוקם ברח' נורדוי, כי הנה עוד לפני גמר ביצוע הפרוייקט — מתחילים כבר להיראות ניצנים של חילול שבת ע"י פתיחות בתי עסק בשבת, תופעה שממנה חששנו מאז ראשית הצעת התכנית.

נוסף לעצם החובה של שמירת השבת — בהתאם לחוקי העזר העירוניים בכל שטח עירנו — הרי יש להדגיש כי המדובר באיזור המאוכלס המוני דתיים, שומרי תורה ומצוות. בסביבה נמצאים הרבה בתי כנסת, ומובן איפוא כי בשום אופן אין ליצור פה מוקד של חילול שבת שיכול לגרום ח"ו להפרת סדר.

כדי למנוע הפירצה והרחבתה, מבקשך לנקוט צעדים מהירים מיד, ע"י הוראות דחופות שהעבריינים יבואו על ענשם, ואחרים ישמעו ויראו ולא יזידון עוד — בהתאם להבטחתך החגיגית בכל הזדמנות שלא תתן לחלל את השבת במדרחוב — וכדי שהמידרחוב וכל תכנית פיתוח עירנו לא יהוו מקור מות המיועדים לפורענות, והדרמי כאב להמוני נאמני המסורת.

הבנקים בשוויץ הודיעו על הגבלת החשאיות הבנקאית

ציריך — הבנקים בשוויץ הודיעו על שורה של צעדים להבטחת שנתבו זמן רב, ואשר נועדו למנוע ניצול לרעה של החוקים הקשוחים בענין חשאיות בנקאית.

הצעדים ננקטו לאחר פולמוס מחודש בענין הניצול של חשבונות בנקים סודיים בשוויץ, בעקבות האשמות שהועלו לאחרונה כי נשיא הפיליפינים לשעבר פרדיננד מרקוס ונציגים אמריקאים הקשורים בשערוריית הנשק האירני, החזיקו חשבונות סודיים בשוויץ.

בהודעה שפירסמה אגודת הבנקאים של שוויץ נאמר כי הם רוצים להגביל את זכותם של לקוחות הבנקים להסתיר את זהותם מאחורי עורכי דין.

האגודה גם תידרוש מבנקים לברר את הזהות של כל אדם אשר יבצע עיסקה במזומנים בהלפק מעל לסכום של 100,000 פרנקים שווייצים (65,000 דולר) לעומת התיקרה הנהוגה כיום של חצי מיליון פרנקים (330,000 אלף דולר).

גם להבא יחוייבו הבנקים לברר את זהותם של כל הלקוחות שאינם פועלים באמצעות עורכי דין והם יצטרכו להבטיח לא לסייע בצורה פעילה בהברחות הון, או בהשתמטות מתשלום מיסים. במקרה של עבירה, יהיו הבנקים צפויים לקנסות עד 10 מיליון פרנקים (6.6 מיליון דולר).

בהודעה נאמר כי "אגודת הבנקאים משוכנעת כי הסכם חדש זה יעניק לבנקים מכשיר אשר יבטיח את חשאיות הבנקים ויסייע בשמירה על מעמדם של הבנקים השוויציים הן בבית והן בחו"ל".

הסכם זה, לאחר שיאושר ע"י הבנקים החברים, ייכנס לתוקפו ב־1 באוקטובר. ההסכם הקודם הושג ב־1977.

עתירה בקשר לחקירת פרשת פולארד

תושב תל־אביב יהודה אליצור שב ועתר לבג"צ בבקשה שיורה לראש הממשלה לנמק מדוע לא יקים ועדת חקירה בפרשת פולארד.

העותר טוען, כי ועדת ברוד שהוקמה לא תצליח להגיע לחקר האמת.

עוד מבקש העותר מבג"צ, שיורה לנשיא המדינה להמנע מלהעניק חנינה למעורבים בפרשת פולארד, כדוגמת החנינה שנתנה לאנשי השב"כ, עד אשר יתן בג"צ בעתירתו להקים את ועדת החקירה.

כתב עתי"ם מציין, כי עתירתו הקודמת של אליצור בפרשת פולארד נדחתה על הסף. עתירתו השניה הועברה בשעות הצהרים לעיון של שופט בית המשפט העליון, אשר טרם נתן את החלטתו.

אליעזר הסביר, כי הוא לא הגיש את העתירה, למטרות פרסומת, למרות שהדבר לא יועיל לפולארד עצמו, שימשיך לשבת שנים רבות בכלא.

אליעזר עוסק במכירות מוצרי מזון בתל־אביב ואת העתירה הגיש בעצמו ללא סיוע משפטי כלשהו.

משלחת סובייטית מבקרת בירדן

רבת־עמון — מנהיג של משלחת סובייטית שבאה לירדן לביקור של שבוע ימים, אמר כי מוסקוה מבינה ומסכימה למדיניות רבת־עמון הקוראת לכינוס ועידת שלום על המזה"ת.

ולאדימיר אורלוב, סגן נשיא הסובייט העליון, אמר לסוכנות הידיעות הירדנית כי ישראל ותומכיה מנעלים קריאה בינלאומית להועידה כזאת. (ע"ר)

לוח המודיע

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ ברוממה הישנה (ע"י תחנה) קומה שלמה 200 מ"ר נטו 145,000 בלעדי ל"ציומקי" 221451־4

★ בהזדמנות! 2½ חדרים גדולים באזור מקור־ברוך ק"ק. 539768 מ־3 עד 6

★ 2 הול שימושי במקור ברוך 45,000. 3 יפים בבאולה "יוריד" (02)245258

כלי עבודה, משחקים, מחשבים מקדחות
הכל אצל
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

להשכרה

★ 4 חדרים ק"א מרוהטת מר"ח ניסן עד ג' סיון (02)863349

★ בישא ברכה 3½ ק"א מרוהטת קומפלט מר־כ"ז ניסן (02)827599

★ דירת 3 בדוד ק"ג מרוהטת קומפלט נקיה לחודש ניסן (02)820993

★ דירת 3 מרוהטת קומפלט, ק"ב, בקרית צאנז י־ם ל־3 חודשים + טלפון + דוד"ש להתקשר מ־2 בצהרים (02)820657

מכירות וקניות

★ למכירה ספה, + שולחן ו־6 כסאות ומזנון במצב טוב ויפה. (03)707807

★ למכירה חדר ילדים, ארון 4 דלתות + סיפריה כפולה כחודש (02)661013

★ דגמי אביב באופנת פנסי גם לנערות ירושלים־ב"ב

נקיון ופוליש

★ "הנוצץ" — מבצע פסח כהלכתו!!! נקיון ופוליש — מעסיקים פועלים דתיים (03)310030

★ "המלטש" החברה האמינה והותיקה ב"מבצעי" הדרכה חינם על נקיון ופוליש (03)315734

תכשיטים וזהב עדיין
במחירי פורים
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

פי.וי.סי.

★ פרנצוזין בבאולה! הגיע פי.וי.סי. טהור, לשיש לפסח בלעדי "פרנצוזין" 02־383220

טבעונות

★ הזמנות על השיניים! שתו "תפוזון־הגדול" בהכשר מיוחד (02)867910 (03)790638

ציוד לנפגעי הרעש באקוואדור

שגריר ישראל באקוואדור הטמנת צה"ל שם יעביר ציוד למדינה זו במסגרת הסיוע שהחליטה הממשלה להושיט לנפגעי הרעש באקוואדור.

על כך נמסר לכתב עתי"ם ממקורות צבאיים. המקורות הר סיפר, כי הציוד כולל 5 אוהלים גדולים וכמות גדולה של שמיכות, אשר יאפשרו מתן קורת גג זמנית לנפגעי רעידת האדמה. (עתי"ם)

דבר בעתו מה טוב
הספר
אוצר ההלכות
על הלכות פסח
ליל הסדר

דחוף דרוש (פנסיונר)
איש מכירות
עם נסיון בזהויות והתיקונים
(לא חייב נסיון בתיקונים)
02־241717

"הכל לגן"
רח' מאה שערים 7 י־ם
חיסול מוחלט למשחקי
"פישר פרייס"
ו"לגו"
והכל במחירי הפתעה
לדוגמא חופלו רכבת
מספר קטלוגי 2700
רק 52 ש"ח

אופנת פאר
ב"ב ר' עקיבא 115
מכירה מיוחדת לקראת פסח
הנחות גדולות על
דגמי אביב וקיץ
במוצש"ק פ. ויקהל
פתוח כרגיל 10־8
כל הקודמות זוכה

לוח היום

בס"ד יום ה' פ' ויקהל
כ"ה אדר מ"ז
הדף היומי בבלי: בבא מציעא ס"ו
ירושלמי: סוטה י"ח
משנה יומית: נדה ב', א־ב
הלכה יומית: או"ח ש"ג, כד־כו

סוף זמן קריאת שמע	7.53
תפלת השחר	9.09
[illegible]	5.56
[illegible]	
[illegible]	4.01
[illegible]	5.32

קול הדף

לשמיעת השעור בדף היומי טל. 02־243121 — 02־241112 .02, השעור מתחיל בכל תחילת שעה.

תורנות בתי מרקחת

ירושלים: קופ"ח כבבי רח' בן סירא 2.
תל־אביב: לב העיר אחד העם 69. קופ"ח [illegible]
בני־ברק: ירושלים רח' ירושלים 62.
[illegible]
שעות התורנות של בתי המרקחת מתבצעות בערב כלל עד 10 בלילה.

תורנות בתי חולים

ירושלים: שערי צדק — נשים, כירורגית, אורתופדיה, ביקור חולים — פנימית, א.א.ג. כל שאר המחלקות בהדסה עין כרם.

המודיע
עתון יומי — ירושלים
המו"ל: הסתדרות אגודת ישראל העולמית — הועד הפועל
העורך הראשון: ר' י"ל לוין ז"ל
אזור התעשיה־מקור ברוך
רח' יהודה המכבי 5
טל. 8־539255 ◇ ת.ד. 1306
דפוס "הד", בע"מ
סניף ת"א: אלנבי 132, ת"ד 1869
טלפון 624353
בשעות הערב: טלפון 614950
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות וסגנונן
סוכנות בארצות־הברית:
R. LICHTENSHTEIN
324 Ave. I
Brooklyn, N.Y. 11230
U.S.A.

הועדה המקומית לבנין ותכנון עיר בני־ברק

הודעה עפ"י סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה - 1965

שר שמואל הגיש בקשה לועדה זאת בתוכנית מס' 19876 לבנות בנין 2 קומות מעל קומת קרקע חלקית קומה א' ברחוב ישעיהו גוש 6123 חלקה 195 באזור מ"ג ב' בהקלות הבאות.

הזזת קו בנין צדדים בצד מזרח ומערב כ־50 ס"מ דהיינו בניה בקו בנין צדדי 2.50 מ' במקום 3.0 מ' המותר. וזאת על מנת להתיישר עם קו בנין קיים בקומה א' וקרקע

התאחדות תלמידי ישיבת הגרי"ז דושינסקיא הגישו בקשה לועדה זאת בתוכנית מס' א/19691 לבנות בנין בן 3 קומות מעל קומה משולשת ברח' חזון איש 12 גוש 6122 חלקה 716 באזור מג' ב' בהקלות הבאות:

הזזת קו בנין צדדים בצד מזרח ומערב כ־30 ס"מ דהיינו בניה בקו בנין צדדי 2.70 מ' במקום 3.0 מ' המותר.

וזה שלא בהתאם בנין ערים ב/105 תחולה בתוקף.

כל המעונין יכול לעיין בבקשה האמורה במשרדי הועדה המקומית בעירית בני־ברק בשעות קבלת קהל ורשאי להגיש התנגדות מנומקת לועדה המקומית תוך 14 יום מיום פרסום זה.

מר מ. אירנשטיין
יו"ר הועדה המקומית
לבנין ותכנון עיר
בני־ברק

בלשכת הרבנות ירושלים

מבטלים צה יצחק בן מנחם ראזק הודיה ירושלים — יהושע כוכבה בת משה הוקה ירושלים מבשרת ציון.
[illegible]

חוק התכנון והבניה התשכ"ה 1965 — מרחב תכנון מקומי, ירושלים

הודעה בדבר אישור שינוי תכנית מתאר מקומית

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 117 לחוק התכנון והבניה התשכ"ה - 1965 כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז ירושלים, החליטה, באישור שר הפנים לאשר שינוי תכנית מתאר מקומית הנקראת:

תכנית מס' 3470, שינוי מס' 1/84 לתכנית מס' 2069.

ואלה השטחים הכלולים בתכנית:

א. ירושלים, שכ' מאה שערים, רח' שבטי ישראל, גוש 30060, חלקי חלקות: 90, 91.

ב. שטח בין קואורדינטות אורך 171250-171500 ובין קואורדינטות רוחב 132600-132750

ג. הכל עפ"י הגבולות המסומנים בתשריט בקו כחול.

עיקרי הוראות התכנית:

א. שינוי הוראות סעיף 8, בהוראות תכנית 2069 בדבר איסור מתן אישור לבניה נוספת בעמודים.

ב. תוספת קומה נוספת מעל הבניינים הקיימים בבניינים א', יא, שבתכנית מס' 2069.

ג. הגדלת שטחי בניה בבניינים א', יא' שבטבלת השטחים של תכנית 2069.

הודעה על הפקדת השינוי האמור, פורסמה בילקוט הפרסומים מס' 3284 מיום 24.12.85 עמ' 1076. השינוי האמור, בצורה שאושרה הועדה המחוזית ביחד עם התשריט המצורף אליו נמצא במשרדי הועדה המחוזית והאמורה וכן במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה ירושלים וכל המעונין רשאי לעיין בו ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

במשרדי מחנים הציר, רח' הלל 23 ירושלים.
25.12.86

אלי סויסה
סגן שר הפנים
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז ירושלים

[illegible]

התנור הבלעדי
של "רוזיאר"
תנור גומחה קומפקטי דו־תכליתי — סורבו ואפיה הילה
פאר תוצרת צרפת
לא תשכחו את שמחת החג עם התנור הנפלא בביתכם
• ניתן לרכוש 2 יחידות ולהשתמש כתנור דו־תאי
★ גריל מסתובב
★ מולטי סיסטם (רגיל + טורבו)
★ דלת נפתחת לצד
★ הפשרה מהקפאה
★ דפנות עם ניקוי עצמי
★ טיימר
האחריות הגדולה ביותר
אחריות של הדיראג
מפיצים מורשים:
יאקאב חשמל, יחזקאל 2, י־ם, 02־273875
סלון סיני, שמאי 12 י־ם, 02־227626
סלון המרכז, רח' ירושלים בני ברק, 702153

תמסורת פרסום בטלפון 02-522717/533444

מבצע לפסח־
הקודם זוכה!
BOSCH

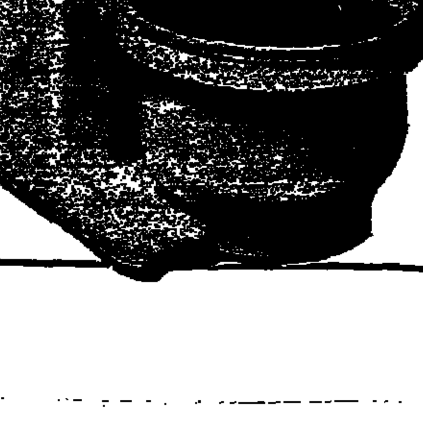

נשאר
מלאי מצומצם
בלנדר, מטחנת בשר, מקצפים, מקצץ ירקות, מערבל בצק
מיקסר
"בוש"
החל מ־280 ש"ח
במזומן

צריפים ומסגרית
אלי
אזור התעשיה הקלה, אשדוד
טל. 61548 - בשעות הערב.

סורגים	50 ש"ח מ"ר
תריסים	80 ש"ח מ"ר
זכוכית	140 ש"ח מ"ר

ט.י. שרותי רפואה

הודעה על קבלת החלטה מיוחדת

ניתנת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 26 לפקודת החברות, כי בתאריך 23.3.87 קיבלה האסיפה הכללית שלא מן המנין של החברה החלטה מיוחדת לשנות את תזכיר ההתאגדות ע"י הוספת מטרה זו: "לתת שרותים ויעוץ בתחומי אדריכלות, בניה, תכנון, ניהול תיפעולי".

טובה ירושלמי, דירקטור

מכאן الی اوصل

صكرا بين الاصل

נחשפה תעלת המים שהובילה מים להר הבית

התגלית החשובה ביותר מאז החלו החפירות ליד הכותל המערבי

— מאת סופר "המודיע" —

תעלת המים ההיסטורית שהובילה מים להר הבית, נתגלתה בהמשך החפירות שמבצע משרד הדתות ליד הכותל המערבי. המינהרה שאורכה 80 מטר וגובהה 7 מטר היתה ידועה מלפני מאה ועשרים שנה, אולם היא נחשפה כחודש רק בשבועות האחרונים — על כך נמסר בסיור שנערך על ידי שר הדתות מר זבולון המר, שציין את עבודת החשיפה שהחלה עוד לפני 19 שנה על ידי משרד הדתות בתקופת כהונתו של ד"ר זרח ורהפטיג בהיותו שר הדתות לאחר מלחמת ששת הימים.

תעלת המים נחשפה בקצה הכותל המערבי, שנחשף בחפירות כבר לפני כמה שנים. בחפירות אלה נתגלתה, כידוע, גם אחת מאבני הכותל הגדולות ביותר באורך של 14 מטר ובגובהה של שלושה מטר. החפירות גילו את הכותל המערבי לכל ארכו, עד לסלע היסוד. הדרך אל המינהרה סלולה באבני הריצפה מימי בית שני ובסופו, מגיעה אל תעלת המים שנוקתה מן העפר שהצטבר בה במשך אלפיים שנה.

התעלה שנתגלתה, בפיקוח אגף העתיקות של משרד החינוך והתרבות מקשרת תת קרקעית בין מינהרת הכותל בחלקה הצפוני ומסתיימת מתחת למינזר הידוע בשם "אחיות ציון", שבה נראים במעמקי קמרונים, גם שרידיו של מבצר אנטוניה, מבצר שהיה עמדת מגן על הר הבית.

אנשי משרד הדתות ובתוכם השר הממונה על עניני הדתות שהשתתפו בסיור, אמרו, כי זו התגלית הארכיאולוגית החשובה ביותר שנתגלתה עד עתה. בין המשתתפים בסיור, היה גם הארכיאולוג האיזורי דן בהט, שהסביר, כי עוד בתקופות קדומות ידוע היה על קיומה של תעלה זו, שהיא חצובה כולה בתוך סלע היסוד של הר הבית.

הראשון שהוזמן לבקר במינהרה היה ד"ר זרח ורהפטיג, שהתחיל עוד לפני 19 שנה את עבודת החשיפה של הכותל המערבי לכל אורכו. אתו היו גם רב הכותל הרב יהודא מאיר־גץ, מנכ"ל משרד הדתות, סגן המנהל הכללי של משרד הדתות מר ציון גרמי המשמש כראש צוות היגוי לחפירות הכותל וכן מהנדסים המלווים את עבודת החשיפה מאז ראשיתה. הביקור, שבו השתתף גם סופרנו, עורר התרגשות רבה. כן השתתפו מר משה זליקוביץ מנהל המחלקה למקומות קדושים, מנהל העבודה מר פנחס זילבינגר המלווה את העבודה מראשיתה.

כפי שנודע לנו, לא צפויה התנגדות מצד המוסלמים, כיון שראשי הוואקף היו בסוד החפירה ואינה פוגעת בשום מבנה שמעליה.

בסוף התעלה נמצא גם בור מים גדול שבו הצטברו כמויות מים גדולות שסיפקו את צרכי בית המקדש, זו תעלה שמוזכרת בספרות התלמודית, והיא חצובה כולה בסלע כשמעליה יש כיסוי של אבנים ועפר. התעלה תיפתח לציבור, אחרי שישלמו עבודות החיזוק והדרכים לביקור המוני יותר.

3 הרוגים ו־3 פצועים בתאונות דרכים

2 אנשים נהרגו ושניים נפצעו קשה בהתנגשות בין שתי מכוניות פרטיות שהיתה אתמול אחה"צ בכביש ראש פינה־שדה אליעזר.

למקום הוזעקו אמבולנסים ותט"ן של מד"א שהגישו עזרה ראשונה לפצועים ופינו אותם לבית החולים בצפת.

המשטרה חוקרת נסיבות התאונה.

אדם אחד נהרג ושני נפצע קל בתאונות דרכים, שאירעה אתמול ליד צומת "אליאנס" סמוך לחדרה, כאשר שתי מכוניות פרטיות התנגשו.

נהג של אחת המכוניות נמחץ, והיה צורך להזעיק את מכבי האש כדי לחלץ את האדם שנפגע ומת מפצעיו לאחר שאמבולנסים של מד"א לא הצליחו בכך.

ההרוג והפצוע הועברו לבית החולים "הלל יפה" בחדרה. (עתי"ם)

בג"צ הורה לממשלה לנמק מדוע לא יבוטל מינוי מנכ"ל האוצר למ"מ נציב שרות המדינה

בג"צ ציווה, בצו על תנאי, על הממשלה לנמק בתוך 45 יום מדוע לא תבטל את מינויו של מנכ"ל משרד האוצר ד"ר שמואל שרון כממלא מקום נציב שרות המדינה.

הצו הוצא לעתירת ועד עובדי רפא"ל ומועצת פועלי חיפה. העותרים באמצעות עו"ד יוסף כץ, היועץ המשפטי של מועצת פועלי חיפה, שטענו בעתירתם כי אין לממשלה סמכות חוקית למנותו ממלא מקום לנציב שרות המדינה. עוד נטען; כי קיים ניגוד ענינים בין שני התפקידים שממלא ד"ר שרון כמנכ"ל משרד האוצר מחד גיסא וכממלא מקום נציב שרות המדינה מאידך גיסא.

העותרים טענו, כי הוראות התקשי"ר ותיק שרות המדינה מבוויים, מחייב את מנכ"ל האוצר לקבל אישורו של נציב שרות המדינה לפעולות שונות ומכאן ניגוד הענינים. (עתי"ם)

שר החוץ המצרי נפגש עם יועצו של ערפאת

קאהיר — שר החוץ המצרי, עיסמת עבדול מגיד, חזר והדגיש אתמול את תמיכתה של ארצו בכל פעולה משותפת ירדנית־פלשתינית.

השר אמר את דבריו בשיחה עם האני אל חסן, יועצו של ראש אש"ף יאסר ערפאת, המבקר עתה במצרים.

מחוגי משרד החוץ המצרי נמסר, כי עבדול מגיד חזר והדגיש בפני איש שיחו את דבר תמיכתה של קאהיר באש"ף כנציגו הבלעדי של העם הפלשתיני. (ע"צ)

נעצרו בהתפרעות במזרח ירושלים

מרבית העצורים אינם תושבי העיר

17 צעירים נעצרו במהלך הפרות סדר שהיו אתמול בצהריים במיכללת אבו־דיס במזרח ירושלים.

סמוך לשעה 2 אחר הצהריים נכנסו לבית הספר קבוצה של כ־30 צעירים חלקם רעולי פנים. הם גרשו את התלמידים וצוות המורים והמנהלים והחלו ליידות אבנים ולהצית צמיגים. הסטודנטים גם חסמו לזמן מה את הכביש המוליך אל הר הזיתים.

כח גדול של משמר הגבול והמשטרה הגיע למקום ותוך שימוש בגאז מדמיע הניס את המתפרעים ועצר 17 מהם לחקירה. בתום חקירה נותרו 4 במעצר.

כתב עתי"ם מציין כי מרבית העצורים אינם תושבי מזרח ירושלים אלא הגיעו לבית הספר ממקומות שונים בגדה, במשטרה מייחסים את ההפרעות ליום האדמה החל השבוע. (עתי"ם)

● תל אביב — צלבי קרס שוב צוירו על קיר בבנין בת"א. התגלו צלבי הקרס שצוירו על קיר בבנין לשכת הרווחה ברחוב המלך ג'ורג' 35 בת"א.

המשטרה חוקרת בענין, אולם, לפי שעה, אין בידה כל מידע אודות מבצעי המעשים. (עתי"ם)

רפי לוי שוחרר בערבות ממעצרו

בית המשפט המחוזי בירושלים שיחרר בערבות את מי שהיה הממונה על מחוז ירושלים מטעם משרד הפנים, רפי לוי, לאחר כחצי שנת מעצר.

נגד רפי לוי מתנהל בבית המשפט המחוזי בירושלים משפט באשמת עבירות של קבלת שוחד ותלונות של מתן טובות הנאה למקורבים. בינואר השנה הורה בית המשפט לעצור את לוי עד תום ההליכים המשפטיים נגדו, בשל חשש שלוי ישבש הליכי משפט. לאחר בקשה לעיין מחדש בהחלטת המעצר שהגיש לוי, החליט השופט שמואל פינקלמן לשחררו בערבות.

בית המשפט המחוזי בירושלים קיבל את טענת סניגורו של לוי עו"ד שלמה תוסיה כהן, כי אין חשש שלוי ישבש הליכי משפט, מאחר ורוב עדי התביעה סיימו את עדותם. בית המשפט המחוזי דחה גם טענת התביעה שרבים מעדי התביעה העידו "כאילו כפאם השד", ו־7 מביניהם הוכרזו לעדים עויינים. בהחלטה נקבע: "נושא זה אינו ענין לכאן, מה גם שלוי היה עצור". (עתי"ם)

פניה לבטל המכס על יבוא בקבוקים

לאור מחסור בבקבוקים

מנכ"ל משרד התעשיה והמסחר יורם בליזובסקי פנה למנכ"ל המכס מרדכי ברקת, בבקשה לבחון ביטול המכסים וההיטלים על בקבוקים מיובאים. זאת לאור המחסור החמור בבקבוקים לקראת עונת הקיץ, העונה בה צרכני המשקאות הקלים, ובאופן זמני לתקופה של ששה חדשים.

כדי להקל על המחסור בבקבוקים, ובמיוחד לקראת עונת הקיץ הקרובה, החליט מנכ"ל תמ"ס להעניק רשיונות יבוא לבקבוקים. יבוא זה נועד לצמצם למינימום את הפער בין כושר הייצור המקומי לבקבוקים והביקוש על־ידי מפעלי המשקאות. כדי להקל על יבוא זה פנה מנכ"ל תמ"ס למנהל המכס.

מנכ"ל משרד התעשיה והמסחר ציין עוד כי משרדו בוחן מתן היתר להקמת מפעל לבקבוקים בארץ. בחינת כלכלני משרד התעשיה והמסחר תתייחס בין השאר להשקעה הגדולה המבוצעת במפעלי הבקבוקים בירוחם מול הצורך בפתרון המחסור שנוצר בבקבוקים.

בכל מקרה, הדגיש מר בליזובסקי, ידרוש משרד התעשיה כי המפעל הנוסף, אם יאושר, יוקם בירוחם. זאת במסגרת מדיניות שר התעשיה והמסחר להרחיב את התשתית התעשייתית בנגב תוך מתן עדיפות לערי הפיתוח בחבל ארץ זה.

צו גירוש נגד תושב מחנה הפליטים עסכר

צו גירוש הוצא ביום ג' בלילה נגד חליל עאשור, תושב מחנה הפליטים עסכר, הסמוך לשכם, ע"י אלוף פיקוד המרכז, האלוף אהוד ברק.

חליל עאשור בן 45, שימש כפעיל בכיר של ארגון "הפתח" באוניברסיטה א־נג'אח בשכם, הוא סית את התלמידים להפגנות ולהפרות סדר אלימות בתחומי האוניברסיטה ומחוצה לה. כמו כן, ארגן פעילויות שונות לקידום מטרות הארגון.

בשנת 1973 נדון חליל עאשור ל־12 שנות מאסר, לאחר שהודה בגיוס לארגון "הפתח" ובהשתתפות בפיגועים, בהם הושלכו רימוני יד במרכז העיר שכם.

גם כשישב בכלא, המשיך עאשור בפעילות עויינת ובהסתת שאר האסירים.

במרס 1982 שוחרר חליל והחל ללמוד באוניברסיטת א־נג'אח בשכם, בה התבלט כפעיל מרכזי של ארגון ה"פתח". כתוצאה מכך, כבר הוצאו נגדו בעבר פעמים צווי מעצר מינהליים, אך הוא לא הפסיק את פעילותו ואף היה ממארגני הפרות הסדר החמורות באוניברסיטת א־נג'אח בשכם שהביאו לסגירתה, לפני כחודשיים. (עתי"ם)

שירותי מד"א בסכנת השבתה

החשש שיהיו שיבושים, עד כדי השבתה מוחלטת, של כל שירותי מד"א בארץ, מחוסר אמצעים לשלם בשביל דלק וביטוח חובה לאמבולנסים ומחוסר יכולת לשלם את משכורות עובדי מד"א בחודש מרס — הובע בישיבת המועצה הארצית של מד"א, שהתכנסה בת"א.

משרדי האוצר והבריאות הקפיאו את השתתפותם בתקציב מד"א בסכום ההכנסות שהתקבלו מהגרלת מד"א, שהצליחה השנה, ושבזכותה תמשיך מד"א לתת את שירותיו לציבור למרות אי העברת הכספים המגיעים למד"א מאז חודש ספטמבר 1986.

מס הכנסה הטיל עיקול על כספי מד"א במשרד הבריאות עקב חובות ישנים שמקורם בהעברת כספים מאוחרות ממשרדי ממשלה שהכניסו את מד"א לגרעונות מעבר לתקציבו. (עתי"ם)

● ירושלים — נוסעת אוטובוס ישראלי נפצעה באורח קל מאבנים שהושלכו לעבר אוטובוס מטיילים, בו נסעה, כאשר עבר סמוך לכפר אל־תאווד ליד בית לחם. היא פנתה למרפאה צבאית ושם טופלה. (עתי"ם)

רבין מבטיח לנכי צה"ל:

הממשלה תשנה החלטתה אודות רכבם הרפואי

נכי צה"ל קיימו אתמול הפגנה מול משרד ראש הממשלה בדרישה שיותר להם להחליף את מכוניותיהם כל שלוש שנים ולא כל ארבע שנים כפי שנהוג כיום. במחאה, הבטיח להם שר הבטחון, כי המצב ישונה לטובה וההחלטה תיפול בישיבת הממשלה הקרובה.

היתה זו הפגנה יוצאת דופן ברגישותה וגם המשטרה איפשרה לנכים לחרוג מתנאי הרשיון ולחסום את הכניסה למשרד ראש הממשלה.

בהפגנה השתתפו כמאתיים נכים מירושלים, רחובות ובאר שבע. חלקם נשענו על קביים ואחרים, באו מצויידים עם כסא מתקפל מיוחד, משום שאינם מסוגלים לעמוד זמן רב על רגליהם. גם הכרזות שנשאו המפגינים, הביעו כאב, "בהזדמנותן של ידיים אלה קמה המדינה" נאמר באחת הכרזות, אליה חוברה יד תותבת. "שמיר מאתנו לא תברח, גם עם פרוטזות נשיגך" נאמר בכרזה אחרת.

בלשכת ראש הממשלה התקיימה בעת ההפגנה ישיבת הקבינט. הרמטכ"ל משה לוי יצא אל המפגינים שקבלו אותו בתשואות ובמחיאות כפיים. אך גם דבריו המרגיעים, לא סיפקו את הנכים שדרשו שראש הממשלה "יצא אליהם".

"אני מבין את סערת הרוחות שלכם" אמר שר הבטחון יצחק רבין שנפגש עם הנכים. "הנסיונות להגיע לסיכום מוקדם, לא עלו כפי שרצינו ובכך אני כשר בטחון אשם". הוא בישר לנכים, כי ישנה הסכמה עקרונית לשנות לטובה את ההחלטה שהתקבלה לפני למעלה משנה, אך הוא הסביר כי בכל מקרה יש צורך בהחלטת ממשלה שתאשר את השינוי וזו צפויה להתקבל בישיבת הממשלה הקרובה ביום א'. רבין הוסיף, כי אם הממשלה תחליט על השינוי, הוא יכנס לתוקף כבר ב־1 באפריל.

"אני מצטער וכואב שהמציאות הביאה אתכם להפגנה הזו" סיים רבין.

כ־300 נכי צה"ל הפגינו אתמול מול משרד השיכון ומשרד הבטחון בקריה בתל־אביב, במחאה על הרעת זכויותיהם להחליף את מכוניותיהם. במהלך ההפגנה נשאו המפגינים שלטים והבעירו פרוטזות.

יו"ר ארגון נכי צה"ל הודיע, כי הועד הארצי של הארגון ידון בהצעת הממשלה ויעביר את תגובתו לשר הבטחון. בתום השיחה עם רבין התפזרו הנכים לדרכם. (עתי"ם)

הועלו מחירי ארוחות במסעדות

שר התיירות ושר האוצר חתמו על צו המתיר העלאת מחירים במסעדות בארץ ב־15 אחוז.

ההעלאה האחרונה אושרה ביוני 1986 בשעור של 10 אחוז ומאז החלו התייקרויות רבות בתשומות וחומרי גלם למסעדות.

האישור אינו מתייחס לשירותי אוכל במוסדות עובדים ובמסעדות עובדים הממוקמות במפעלים ובמוסדות.

בידי משרד התיירות מאות רבות של מחירוני מסעדות ברחבי הארץ ולקראת הפסח, יבוצעו ביקורות לוודא כי לא יועלו מחירים מעבר למותר. (עשי"ת למ"ם)

● תל אביב — 1035 הוצאות לפועל בחולון, בת ים ויפו בוצעו השבוע ע"י משטרת מחוז ת"א.

המשטרה ערכה מבצע לאיתור חייבים בשלושת הערים.

מבין 1035 החייבים שאותרו, שלמו את חובותיהם 400 איש ונעצרו 14, 421 מבין החייבים עזבו מען ולא אותרו. (עתי"ם)

התפרצויות בטקס אבן הפינה לעיר "ביתר"

טקס הנחת אבן הפינה לעיר "ביתר" נערכה אתמול במעמד סגן ראש הממשלה ושר הבינוי והשיכון דוד לוי ובמהלכו היו התפרצויות מוערות של מפגינים נגד הקמת העיר.

ישוב ארץ ישראל, לדידם של המתנגדים, הוא ענין הגובל באי צדק, רק ליקוי מאורות יכול להביא אנשים אלו להמשיך בדעה נפסדת זו, אמר השר לוי בטכס.

במהלך דבריו של השר לוי הפגינו כמה עשרות חברי המשמרת הצעירה של מפלגת העבודה, אנשי שלום עכשיו וצעירי ר"ץ. המפגינים נשאו כרזות נגד הקמת העיר "ביתר" ובהן כרזות בנוסח לא הדר ולא ביתר — כל העסק מיותר, כמו כן השמיעו קריאות בוז לעבר סגן רה"מ בזמן נאומו.

השר לוי תקף את מפלגת העבודה וטען שכתוצאה משנות שלטון ארוכות ובשיטה סוציאליסטית נדחפו רבבות של משפחות אל שולי החברה. היו זמנים שלא היה ישוב אחד בשומרון אמר השר בזעם ומפלגת העבודה לא שיקמה אף לא שכונת מצוקה אחת. (עתי"ם)

נעצרו במהלך התפרעות סטודנטים במזרח ירושלים

שני סטודנטים ממכללת "איברהמיה" במזרח ירושלים נעצרו במהלך הפרות סדר שהיו במקום.

אתמול בצהריים החלו סטודנטים במכללה לידות אבנים לעבר הכביש להר הזיתים ותיסו לחסום את הכביש באבנים.

נבחנת הקמת מפעל טקסטיל שיעסיק עובדים מדרום לבנון

יפתור מחסור בידיים עובדות

משרד התעשיה והמסחר בוחן בימים אלה בקשה של יזם ישראלי להקים מתפרה למוצרי טקסטיל בסמוך לגדר הטובה שבמטולה. במהלך סיור שערך ב"גדר הטובה" שבמטולה.

לדברי מנכ"ל משרד התעשיה והמסחר תושבי איזור רצועת הבטחון שבדרום לבנון מהווים כיום מרכיב חשוב בכח העבודה במפעלי תעשיה בצפון הארץ. זאת ועוד — כח אדם זה פותר את בעית המחסור החריף בידיים עובדות במפעלי התעשיה באיזור זה.

המפעל המבקש להקים מתפרה במטולה אינו מצליח לגייס עובדים למתפרות באיזורים אחרים של הארץ. בהיעדר ידיים עובדות קיים אצל מנהלי המפעל חששות מפני פגיעה בהזמנות יצוא ובשל כך החליטו לבחון הקמת מפעל במטולה שיקלוט עובדים מרצועת הבטחון.

● ירושלים — צו מניעה זמני האוסר על עובדי בתי המשפט לנקוט בעיצומים או בשביתה חלקית ניתן בבית הדין האזורי בירושלים לפי בקשת פרקליטות המדינה.

הצו ניתן במעמד צד אחד בעקבות הודעות עובדי "היכל המשפט" בתל אביב על הפסקת קבלת קהל.

נציגי העובדים, שהוזמנו לדיון, לא הופיעו, והמשך הדיון נדחה ליום א'. (עתי"ם)

משלחת ישראלית לשטוקהולם לדון בהגברת קשרי המסחר

ילובנו טענות בין שתי המדינות בעניני מיסוי ומכס

מאת סופרנו הכלכלי

ישראל ושבדיה ידונו בהגברת קשרי המסחר ביניהן, ולצורך כך תצא באמצע מאי, משלחת של אנשי משרד התעשיה והמסחר לשטוקהולם. כך סיכמו אתמול שר התעשיה והמסחר אריאל שרון ושגריר שבדיה בישראל סיב הידרמן.

שרון והשגריר הידרמן הסכימו שיש לבחון את הדרכים להגברת קשרי הסחר בין שתי המדינות על בסיס איזון והדדיות. היבוא משבדיה הסתכם אשתקד ב־106 מיליון דולר בעוד שהיצוא למדינה זו עמד על 35 מיליון דולר.

שר התעשיה ציין שיש מקום להרחבת קשרי הסחר בין שתי המדינות. לצורך כך, תצא כאמור משלחת מישראל לשבדיה כדי לדון עם פקידים שבדים על הדרכים להגברת הסחר.

בביקור המשלחת, ידונו בסוגיות שונות הקשורות לסחר בין שתי המדינות. ידונו טענות שהעלו השבדים על פגיעה ביבוא מכוניות שבדיות לישראל כתוצאה מהפחתת מסי הקנייה ב־1 לינואר 87. במקביל ידונו טענות של יצרנים ישראלים על החלטת ממשלת שבדיה לשנות את כללי המקור לגבי יבוא — דבר שעלול לפגוע ביצוא הישראלי למדינה זו.

כוס תנחומים

לרבנים הגאונים מרביצי התורה בשכונתנו שזכו ועשו נפשות רבות לתורה ויראה

הרה"ג ר' יצחק יגודיוב שליט"א

הרה"ג ר' שלמה יגודיוב שליט"א

ולאחיהם הדגולים

הרה"ג ר' דניאל יגודיוב שליט"א

מנהל ת"ת "לב חיים" בני ברק

הרה"ג ר' נחמיה יגודיוב שליט"א

ראש ישיבת תורת ישראל

ולכל המשפחה הנכבדה

על פטירת אביהם החסיד העניו איש המעש הפעלים לתורה ותוכר

הר"ר אוריאל יגודיוב זצ"ל

בהמשך פעולותיכם הברוכות תנוחמו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד

מתפללי בתי הכנסת ושומעי לקחם

רמת החייל ונוה שרת, ת"א

הועדה לבנית בית המדרש

קריה חסידית חצור הגלילית

כוס תנחומים

למכובדינו היקר איש החסד והמעש

הכ"ד שמואל ורשבסקי הי"ו

על פטירת רעיתו הנכבדה

מרת פראדל ע"ה

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

ובהמשך פעלכם המבורך תנוחמו

כפר הנוער שדה חמד

ת.ד. 65 ראשון לציון

ברכו תנחומים לראשי הישיבה בשדה חמד

הגאונים האחים יגודיוף שליט"א

בהלקח מהם עטרת ראשם, פאר המשפחה

הרב אוריאל יגודיוף ז"ל

בהמשך עבודתכם במסירות לחינוך ילדי ישראל לתורה תמצאו תנחומים

ההנהלה, צוות העובדים והתלמידים

בית מדרש לאברכים לתורה והוראה

רח' יבנה 10 תל אביב

כוס תנחומים

למכובדנו וידידנו הדגול

הרה"ח ר' שמואל ורשבסקי הי"ו

במות עליו רעיתו החשובה

מרת פראדיל ע"ה

המקום לשבורי לב ירפא כאבכם הגדול ובנחמת ציון וירושלים תנוחמו

ההנהלה האברכים

בס"ד

ישיבת תורת ישראל - ישדה חמד"

נטפי תנחומין

למע"כ ראש ישיבתנו הדגול המורם מעם המעמיד תלמידים למאות הרב הגאון

רבי נחמיה יגודיוב שליט"א

ולאחיו מטובי הרמי"ם והמחנכים בישיבה העומדים לימינו מאז יסוד הישיבה

הרה"ג רבי יצחק שליט"א הרה"ג רבי שלמה שליט"א

העושים לילות כימים במס"נ, למען הדרת תורה, חנוך ויר"ש לילדי ישראל

ולאחיו הבחור הרה"ג רבי דניאל שליט"א, מנהל ת"ת "לב חיים" ב"ב

ולאחותו הרבנית דליה רבין מב"ת

לפטירת אביהם היקר באדם האי גברא יקירא, אוהב תורה ומוקיר לומדיה אשר העניק מחכמתו ותבונתו לתלמידי הישיבה מאז יסודה

הרה"ח רבי אוריאל זצ"ל

ברבי חזקי חולאי נ"ע

המקום לשבורי לב ירפא שברונכם הגדול בתוך שאר אבלי ציון, בהמשך הרבצת והגברת פעלים לתורה תמצאו נחום

הנהלת הישיבה צוות הרמי"ם והמשגיחים תלמידי הישיבה והבוגרים

הסתדרות מורי אגודת ישראל בא"י
השליה 2 בני ברק
הועד הפועל
ברכת מזל טוב לבבית
לחברי הועד הפועל המסורים
הר' יוסף ברונר הי"ו
מנהל בית ספר חורב — אשדוד
להולדת הנכדה
הר' ברוך בנט הי"ו
להולדת הנכדה
תזכו לרוות מהן רב נחת

מבצע מיוחד
להשכרת האולם
לאירועים שונים לחדשי ניסן ואייר
באולם מלכי ישראל
אוכל טעים ונעים
למהדרין מן המהדרין
כל המצרכים בהשגחת בד"ץ
העדה החרדית ים
שעות קבלה: באולם: 2—4, 10—7
02-380016
בחוה"מ ובערבים אפשר להתקשר
למשפ' פולק 02-829811
בברכת
פסח כשר ושמח!

ספר חשוב ונחוץ
סדר
מכירת חמץ כהלכתו
להשיג בחנויות הספרים

כל סוגי עטרות
ב"עטרת"
רח' חזון איש 25
בני ברק

גולדטקס
מכנסיים במבחר כזה עוד לא היה מבחר תוצרת חוץ בשלל גוונים
לאור הלחץ הגובר הורדנו לפני שנגמר המבחר
גולדטקס

נעלי גילית
נעל אמיתית
הנחות מיוחדות
ר' עקיבא 98 ב"ב

עסק עובד
בענף המזון
$ 10,000
704844, 702951

סמינר בית יעקב בני ברק
רחוב הרב הירש 27 ת.ד. 1105 טל. 783211, 706138
הודעה
לבוגרות הסמינר מסיימות תשמ"ז
מעמד חלוקת תעודת הגמר
יתקיים בס"ד ביום ראשון כ"ח באדר תשמ"ז, בשעה 7.00 בערב באולם הסמינר
נ.ב. נודע לנו שהרבה הזמנות שנשלחו בדואר לא הגיעו לתעודתם נא להביא 10 שקלים
בכבוד רב ההנהלה

מכון זכר נפתלי
מרכז לחקר החסידות ומחשבת ישראל
רחוב הרב סורוצקין 35 ב' ירושלים
הופיע סדר חדש בהוצאת מכוננו
הוד וגבורה
לתולדות הרה"ק רבי יצחק שמואל אליהו
בעריכת הסופר הנודע
יחיאל גרנטשטיין
ניתן להשיג בכל חנויות הספרים בארץ ובחו"ל

הופיע
הגדה של פסח
עם
"משלי המגיד מדובנא"

ב"ב רח' חזון איש 2
מבחר מגוון של
סירי טיגון
חשמליים

הופיע ספר
"מעשה חמד"
סדר הלכות
"ברכת האילנות"

ב"ה
אבי עידו ודוזי שמחים להודיע על
פתיחת חנות חדשה
של פירות וירקות
במתנה יהודה רחוב עץ חיים 22
טלפון 247552
סחורה טריה יום יום
בהשגחת הבד"צ של קהל מחזיקי הדת בעלזא
תרומות ומעשרות מופרשות כדין ע"י משגיח מיוחד
מחירים הזולים ביותר בשוק
הנחות מיוחדות למשפחות מרובות ילדים

מה אספר לילד?
התכנית לאם לגננת
ולמורות לגיל הרך

"הכל לגן"
רח' מאה שערים 7 י"ם
חיסול מוחלט למשחקי
"פישר פרייס"
ו"לגו"
והכל במחיר הפתעה
מספר קטלוגי 980
רק 75 ש"ח!!!

מהדיר ירושלים
מא"ש 83 285103/4
נסיעות ביום ב' ער"ח
1. מירון עמוקא ולחרמון ב־7.00
2. מירון צפת עמוקא טבריה
3. מירון בלבד 1.15

דרושים!
לתלמוד תורה חסידי בירושלים
מורים ללימודי חול לאחה"צ
★ תנאים טובים ★
להתקשר לטל. 02-815086
בערב בין 8-10

הופיע
מספר וצבע 11
זהירות בדרכים
אות וצבע 7
חולם
תפוצה
ירושלים — מלכי ישראל 6
בני ברק — חזון איש 15

הופיעה הסדרה
המרשימה והמבוקשת
"הדרוש והנאום"
ב־8 כרכים מהודרים
מאת הרב
אברהם אורנשטיין ז"ל
מחיר מבצע
לרגל ההופעה

ב"ב רח' חזון איש 2
מבצע מיקסרים
הזול ביותר בארץ
בלנדרים מטחנות

לת"ת בבני־ברק
דרוש לזמן הקיץ
מורה
ללמודי חול
אחה"צ
פרטים 03-701438
אחרי 7 בערב

שירים שלא תפסיקו לשיר
לחנים ועיבוד: חיים בנט
הפקה: "גל פז"

מחר הגעלת כלים
כלים לפסח

במחיר תרומה
כסאות לבתי כנסת ולישיבות
מקלנוע המיועד להריסה
טלפונים 03-657135
052-359114, 03-652883 בבית

ב"רהיטי נעורים"
מבצע לחג הפסח
הנחות עד 30%
ר' עקיבא 16 טל. 703934

לתושבי פ"ת והסביבה
הגיע מבחר בגדי ילדים
שמלות לילדות חלוקי
נשים הכל תוצרת חוץ
המכירה תתקיים ביום
חמישי משעה 11 בבוקר
עד 9.00 בערב רח' שפירא
1 פינת הרצל פ"ת

כלם קונים אוצר־מילים